

Kirjallisen teoksen omaperäisyys

Helsingin yliopisto

Oikeustieteellinen tiedekunta

Projekti: Oikeudellisen sääntelyn

haasteet muuttuvassa yhteiskunnassa

OTM-tutkielma

Ohjaajat: Petra Sund-Norrgård ja

Heikki Toiviainen

Laatija: Jori Jokinen

sl 2011

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Oikeustieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department	
Tekijä – Författare – Author Jori Jokinen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Kirjallisen teoksen omaperäisyys			
Oppiaine – Läroämne – Subject Kauppa-oikeus			
Työn laji – Arbetets art – Level OTM-tutkielma		Aika – Datum – Month and year sl 2011	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages XXVIII + 73
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
Tutkielmassa tarkastellaan kirjallisten teosten tekijänoikeussuojan edellytyksiä EU:n jäsenenä olevissa Pohjoismaissa sekä Iso-Britanniassa. Tarkastelun keskiössä on käsite ”omaperäisyys”, joka on kansainvälisesti vakiintunut termi kuvaamaan tekijänoikeussuojan edellytyksiä. Omaperäisyys ymmärretään sisällöllisesti varsin eri tavoin. Kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa asetetaan vain vähimmäisedellytykset tekijänoikeussuojalle. Näin ollen Pohjoismaissa ja Iso-Britanniassa on voitu päätyä varsin erilaisiin käsityksiin vaatimuksen sisällöstä. EU:n tasolla on toisaalta 1980-luvulta lähtien ilmennyt pyrkimys luoda yhtenäinen sisältö omaperäisyyden käsitteelle ja näin harmonisoida teossuojan kansallisia edellytyksiä. Syynä tähän on ennen kaikkea ollut jäsenvaltioiden erilaisten tekijänoikeussuojan edellytysten vaikutus sisämarkkinoihin. Harmonisointi on tähän mennessä tapahtunut sekundäärilainsäädännön keinoin tietokoneohjelmien, tietokantojen ja valokuvien osalta. Sen sijaan jäsenvaltioiden tekijänoikeutta yhdenmukaistava ja kaikkia kirjallisia teoksia koskeva Infosoc-direktiivi ei sisällä suoraan ilmaistua vaatimusta omaperäisyydestä tekijänoikeussuojan edellytyksenä. Silloinen EY-tuomioistuin on kuitenkin 16.7.2009 julkistamassaan ns. Infopaq-ratkaisussa (C-5/08) esittänyt Infosoc-direktiiviin perusteella oman tulkintansa omaperäisyyden vaatimuksen sisällöstä ja edellytyksistä. Tutkielman tarkoituksena onkin selvittää, mitä kansallisia vaikutuksia tästä EU-oikeudellisesta omaperäisyyden käsitteestä aiheutuu unioniin kuuluvien Pohjoismaiden ja Iso-Britannian kansalliselle tekijänoikeussuojalle. Tutkielmassa selvitetään, onko EU-tuomioistuin asettanut Infopaq-ratkaisussa vain vähimmäisedellytykset kirjallisten teosten tekijänoikeussuojalle, joista jäsenvaltiot voivat vapaasti poiketa, vai onko kyse tosiasiallisesti täysin uudesta jäsenvaltioita sitovasta vaatimuksesta. Tutkielmassa tarkastellaan ensin kansainvälisen tason sääntelykehystä. Tarkoituksena on paikallistaa ne instrumentit, joiden perusteella kansallinen teoksen käsite Pohjoismaissa ja Iso-Britanniassa määräytyy ja joista omaperäisyyden vaatimus juontuu. Kansainvälisistä tekijänoikeussopimuksista on tällöin Bernin yleissopimus kaikkein merkityksellisin. Sopimus asettaa vähimmäisvaatimukset tekijänoikeussuojalle. Suojaa saadakseen teoksen on oltava omaperäinen eli henkisen luomistyön tuote. Tästä jäsenvaltiot voivat vapaasti asettaa tiukempia edellytyksiä. Lisäksi tässä yhteydessä tuodaan esiin myös EU:n pyrkimys tekijänoikeussuojan harmonisointiin. Tarkastelu kohdistuu tällöin sekundäärinormistoon, joka edellyttää tietokoneilta, tietokannoilta ja valokuvilta omaperäisyyttä, mikä ilmenee tekijän henkisen luomistyön tuloksena. Kaikkia teoksia koskevassa Infosoc-direktiivissä ei puolestaan tällaista vaatimusta ole kirjoitettu näkyville. Tämän jälkeen tarkastellaan Pohjoismaiden ja Iso-Britannian kansallisia kirjallisten teosten teossuojan edellytyksiä. Tarkoituksena on tuoda esiin teossuojan edellytysten kansallisen tason keskeinen sisältö ja vertailla näitä edellytyksiä keskenään. Keskeistä on tällöin havaita, että Pohjoismaissa edellytetään tekijänoikeussuojan saamiseksi enemmän luovuutta kuin Iso-Britanniassa. Iso-Britanniassa saatetaan teossuojaa antaa myös puhtaasti rutiininomaisen työn sekä tähän sisältyvän ajan ja vaivan perusteella. Näin ollen kansallisen tason eroavuudet ovat paikoin merkittävät. Kansallisen tason tarkastelun jälkeen otetaan analyysin kohteeksi EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisu, jossa tuomioistuin katsoi, että suojaa saadakseen uutisartikkelista irrotetun osan on oltava omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Näin ollen kyse olisi samanlaisesta vaatimuksesta kuin sekundäärilainsäädännön tasolla on jo asetettu tietokoneohjelmille, tietokannoille ja valokuville. Esikysymyksenä tarkastellaan tällöin tämän EU-oikeudellisen omaperäisyyden käsitteen soveltuvuutta kirjallisiin teoksiin ylipäätään. Tämän jälkeen tuodaan esiin käsitteen tarkka sisältö. Näin kyetään analysoimaan mahdollisia kansalliseen lainsäädäntöön kohdistuvia muutosvaikutuksia. Tässä yhteydessä korostetaan myös jäsenvaltioiden ja EU:n välisen yhteistyön merkitystä. Teossuojan edellytysten yhtenäistäminen edellyttää EU-oikeuden ja EU-tuomioistuimen ratkaisujen tarkoituksenperien, tavoitteiden ja tulkintaperiaatteiden selkeää esiin tuontia. Samaten unionin on tunnistettava kansalliset erot, jottei harmonisoinnista koituisi kohtuuttomia tai mahdottomia vaatimuksia jäsenvaltioille. Vasta tällöin voidaan saavuttaa EU-oikeuden tehokas harmonisointi. Tutkielman lopuksi esitetään yhteenveto keskeisistä johtopäätöksistä. Tarkoituksena on korostaa vallitsevan tilanteen tulkinnallista epävarmuutta. Liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä EU-oikeudellisen omaperäisyyden käsitteen kansallisista vaikutuksista ei voida tehdä. Jotta omaperäisyys kirjallisten teosten tekijänoikeussuojan edellytyksenä voitaisiin tehokkaasti yhtenäistää unionin tasolla, tulisi vaatimus kirjoittaa esiin joko nykyiseen Infosoc-direktiiviin tai uuteen EU-oikeudelliseen lainsäädäntöinstrumenttiin. Muutoin jäsenvaltioilla säilyy mahdollisuus soveltaa vakiintunutta kansallista omaperäisyyden käsitettä suojan edellytyksenä ottamatta huomioon laajempaa EU-oikeudellista tavoitetta tekijänoikeussuojan yhtenäistämisestä.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords tekijänoikeus; kirjallinen teos; omaperäisyys; teoskynnys; Infosoc-direktiivi			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston keskustakampuksen kirjasto – oikeustiede			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

LÄHTEET	V
LYHENTEET	XXVI
1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Tutkimuskysymys	2
1.3 Tutkimusmenetelmä	4
1.4 Tutkimusmateriaali	5
1.5 Tutkimuksen rakenne	6
2 Teos-käsitteen säädöspohja kansainvälisellä ja EU:n tasolla	8
2.1 Aluksi	8
2.2 Kansainvälinen säädöspohja	9
2.2.1 Bernin yleissopimus	9
2.2.2 Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus	13
2.2.3 TRIPS-sopimus	14
2.2.4 WIPO:n tekijänoikeussopimus	15
2.3 EU:n säädöspohja	16
2.3.1 Yleistä	16
2.3.2 Tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivi	17
2.3.3 Infosoc-direktiivi	18
3 Teossuojan edellytykset Pohjoismaissa sekä Iso-Britanniassa	22
3.1 Johdanto	22
3.2 Pohjoismainen teoskynnys	23
3.2.1 Tekijänoikeuslakien yhtenäisyys	23
3.2.2 Keskiössä itsenäinen ja omaperäinen luomistyö	24
3.2.3 Teoskynnyksen vakiintunut taso	27
3.2.4 Luovuuden ilmeneminen kirjallisesta teoksesta	30
3.3 Teoskynnys Iso-Britanniassa	34
3.3.1 Yleistä kirjallisen teoksen suojan edellytyksistä	34
3.3.2 Taidokkuuden, harkintakyvyn ja työnteon ilmeneminen omaperäisyytenä	36

3.3.3 Teoksen sisällön suojaaminen moraalikäsitteiden perusteella.....	39
3.4 Teoskynnysten vertailua	41
4 EU-oikeudellinen teoskynnys	45
4.1 Johdanto.....	45
4.2 Henkinen luomistyö tekijänoikeussuojan edellytyksenä.....	46
4.2.1 Lähtökohtana EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisu	46
4.2.2 Soveltuvuus kirjallisiin teoksiin	50
4.2.3 Henkisen luomistyön vaatimuksen sisällölliset edellytykset.....	51
4.3 EU-oikeudellisen teoskynnyksen kansalliset vaikutukset	56
4.3.1 Alustavia huomautuksia kansallisista vaikutuksista.....	56
4.3.2 Vaikutukset Pohjoismaihin.....	59
4.3.3 Vaikutukset Iso-Britanniaan	62
4.4 EU-oikeudellisen teoskynnyksen tulevaisuus	67
5 Lopuksi.....	71

LÄHTEET

Kirjallisuus

Aarnio 1988

Aarnio, Aulis: Laintulkinnan teoria. Yleisen oikeustieteen oppikirja. Werner Söderström Osakeyhtiö. Helsinki 1988.

Aarnio 1997

Aarnio, Aulis: Oikeussäännösten systematisointi ja tulkinta. Ajatuksia teoreettisesta ja käytännöllisestä lainopista. Teoksessa Häyhä, Juha (toim.): Minun metodini. Werner Söderström Lakitieto Oy. Helsinki 1997.

Alexander C.L.J. 2009

Alexander, Isabella: The concept of reproduction and the "temporary and transient" exception. C.L.J. 2009, 68(3), s. 520-523.

Axhamn NIR 2010

Axham, Johan: EU-domstolen tolkar originalitetskriteriet och inskränkningen till förmån för visa tillfälliga former av mångfaldigande. NIR 4/2010, s. 339-353.

Bainbridge 2009

Bainbridge, David I.: Intellectual Property. 7th edition. Pearson Education Limited. Harlow 2009.

Bechtold 2006	Bechtold, Stefan: Directive 2001/29/EC (Information Society Directive) of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society. Teoksessa Dreier, Thomas ja Hugenholtz, P. Bernt (toim.): Concise European Copyright Law. Kluwer Law International. Alphen aan den Rijn 2006.
Bently - Sherman 2009	Bently, Lionel ja Sherman, Brad: Intellectual Property Law. 3rd edition. Oxford University Press. Oxford 2009.
Bogsch 1968	Bogsch, Arpad: The Law of Copyright under the Universal Convention. 3rd edition. A.W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij, NV. Leyden 1968.
Calissendorff NIR 2001	Calissendorff, Kerstin: Verkshöjdsbegreppet tillämpning under senare tid i Sverige och från Gustav Frödings brev till "man känner sig som en ödla". NIR 4/2001, s. 538-541.
Cook 2010	Cook, Trevor: EU Intellectual Property Law. Oxford University Press. Oxford 2010.
Cornish - Llewelyn 2007	Cornish, William ja Llewelyn, David: Intellectual Property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights. 6th edition. Sweet & Maxwell. London 2007.

Derclaye EIPR 2010

Derclaye, Estelle: Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening (C-5/08): wonderful or worrisome? The impact of the ECJ ruling in Infopaq on UK copyright law. EIPR 2010, 32(5), s. 247-251.

Dreier 2006

Dreier, Thomas: Berne Convention for the Protection of literary and artistic works of September 9, 1886, completed at Paris on May 4, 1896, revised at Berlin on November 13, 1908, completed at Berne on March 20, 1914, revised at Rome on June 2, 1928, at Brussels on June 26, 1948, at Stockholm on July 14, 1967, and at Paris on July 24, 1971, and amended on September 28, 1979. Teoksessa Dreier, Thomas ja Hugenholtz, P. Bernt (toim.): Concise European Copyright Law. Kluwer Law International. Alphen aan den Rijn 2006.

Dreier - Hugenholtz 2006

Dreier, Thomas ja Hugenholtz, P. Bernt: Introduction. Teoksessa Dreier, Thomas ja Hugenholtz, P. Bernt (toim.): Concise European Copyright Law. Kluwer Law International. Alphen aan den Rijn 2006.

Eechoud ym. 2009

van Eechoud, Mireille; Hugenholtz, P. Bernt; van Gompel, Stef; Guibault, Lucie ja Helberger, Natali: Harmonizing European Copyright Law. The Challenges of Better Lawmaking. Kluwer Law International. Alphen aan den Rijn 2009.

Garnett ym. 1999	Garnett, Kevin; Rayner James, Jonathan ja Davies, Gillian: Copinger and Skone James on Copyright. 14th edition. Sweet & Maxwell Ltd. London 1999.
Gervais JCPS 2002	Gervais, Daniel J.: Feist Goes Global: A Comparative Analysis of the Notion of Originality in Copyright Law. 49 JCPS 949, s. 949-981.
Gervais 2003	Gervais, Daniel: The TRIPS Agreement: Drafting History and Analysis. 2nd edition. Sweet & Maxwell. London 2003.
Gervais Chi-Kent L Rev. 2007	Gervais, Daniel J.: The Protection of Databases. Chi-Kent L Rev. 82 (2007) 3, s. 1109-1168.
Godenhjelm JFT 1984	Godenhjelm, Berndt: Upphovsman och upphovsrätt. Upplösningstendenser inom upphovsrätten. JFT 5-6/1984, s. 448-463.
Goldstein - Hugenholtz 2010	Goldstein, Paul ja Hugenholtz, P. Bernt: International Copyright. Principles, Law, and Practice. 2nd edition. Oxford University Press. Oxford 2010.
Graig - de Búrca 2008	Graig, Paul ja de Búrca, Gráinne: EU Law. Text, Cases, and Materials. 4th edition. Oxford University Press. Oxford 2008.
Haarmann 2005	Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Talentum Media Oy. Helsinki 2005.
Haarmann 2006	Haarmann, Pirkko-Liisa: Immateriaalioikeus. Talentum Media Oy. Helsinki 2006.

Handig IIC 2009	Handig, Christian: The copyright term "work" - European harmonisation at an unknown level. IIC 2009, 40(6), s. 665-685.
Handig EIPR 2010	Handig, Christian: Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening (C-5/08): is the term "work" of the CDPA 1988 in line with the European Directives? EIPR 2010, 32(2), s. 53-57.
Harenko ym. 2006	Harenko, Kristiina; Niiranen, Valtteri ja Tarkela, Pekka: Tekijänoikeus – kommentaari ja käsikirja. WSOY. Helsinki 2006.
Helin LM 1978	Helin, Markku: Immateriaalioikeuksien kohteesta. LM 7/1978, s. 645-664.
Hoppner EIPR 2011	Hoppner, Thomas: Reproduction in part of online articles in the aftermath of Infopaq (C-5/08): Newspaper Licensing Agency Ltd v Meltwater Holding BV. EIPR 2011, 33(5), s. 331-333.
Hugenholtz EIPR 2000	Hugenholtz, P. Bernt: Why the Copyright Directive is unimportant, and possibly invalid. EIPR 2000, 22(11), s. 499-505.
Hugenholtz 2006	Hugenholtz, P. Bernt: Directive 96/9/EC (Database Directive) of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases. Teoksessa Dreier, Thomas ja Hugenholtz, P. Bernt (toim.): Concise European Copyright Law. Kluwer Law International. Alphen aan den Rijn 2006.

Husa 1998	Husa, Jaakko: Johdatus oikeusvertailuun. Oikeusvertailun perusteet erityisesti julkisoikeutta silmällä pitäen. Kauppakaari Oyj. Lakimiesliiton Kustannus. Helsinki 1998.
Jehoram IIC 1994	Jehoram, Herman Cohen: The EC Copyright Directives, economics and author's rights. IIC 1994, 25(6), s. 821-839.
Judge - Gervais 2009	Judge, Elizabeth F. ja Gervais, Daniel J.: Of Silos and Constellations: Comparing Notions of Originality in Copyright Law. Teoksessa Brauneis, Robert F. (toim.): Intellectual Property Protection of Fact-based Works. Copyright and Its Alternatives. Edward Elgar Publishing Limited. Massachusetts 2009.
Karnell 1990	Karnell, Gunnar: Karnell om upphovsrätt. Juristförlaget. Stockholm 1990.
Karnell NIR 1998	Karnell, Gunnar W.G.: Europeisk originalitet – en upphovsrättslig chimär. NIR 2/1998, s. 157-166.
Kivimäki 1966	Kivimäki, T.M.: Uudet tekijänoikeus- ja valokuvauslait. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. B-Sarja N:o 127. WSOY. Helsinki 1966.
Klami 1997	Klami, Hannu Tapani: Methodological problems in European and comparative law. 2nd edition. Yleisen oikeustieteen laitoksen julkaisuja. Helsingin yliopisto. Helsinki 1997.

Koktvedgaard 1965	Koktvedgaard, Mogens: Konkurrenceprægede immaterialretspositioner. Bidrag til læren om de lovbestemte enerettigheder og deres forhold til den almene konkurrenceret. Juristforbundets Forlag. København 1965.
Koktvedgaard NIR 1991	Koktvedgaard, Mogens: Revision of the Nordic Copyright Acts 1970-1990. NIR 1/1991, s. 5-14.
Koktvedgaard - Levin 2007	Koktvedgaard, Mogens ja Levin, Marianne: Lärobok i immaterialrätt. 9. upplagan. Norstedts Juridik AB. Stockholm 2007.
Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2006	Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2006: Kieli-toimiston sanakirja. Kotimaisten kielten tutki-muskeskus. Helsinki 2006.
Laddie ym. 2000	Laddie, Hugh; Prescott, Peter; Vitoria, Mary; Speck, Adrian ja Lane, Lindsey: The Modern Law of Copyright and Designs. Volume 1. Chapters 1-30. 3rd edition. Butterworths Ltd. London 2000.
Lewinski 2008	von Lewinski, Silke: International Copyright Law and Policy. Oxford University Press. Oxford 2008.
Lewinski 2010	von Lewinski, Silke: Introduction. Teoksessa Walter, Michel M. ja von Lewinski, Silke: European Copyright Law. A Commentary. Oxford University Press. Oxford 2010.
Liedes NIR 2001	Liedes, Jukka: Upphovsrättslagen i den nordiska familjen. NIR 1/2001, s. 110-118.

- Ljungman 1969
- Ljungman, Seve: Något om verkshöjd. Teoksessa Selmer, Knut S. (toim.): Nordisk Gjenklang. Festschrift til Carl Jacob Arnholm 18. Desember 1969. Johan Grundt Tanum Forlag. Oslo 1969.
- Lund 1961
- Lund, Torben: Ophavsret. Kommentaret udgave af lovene af 31. maj 1961 om Ophavsretten til litterære og kunstneriske værker og Retten til fotografiske billeder. Gec Gads Forlag. København 1961.
- MacQueen ym. 2011
- MacQueen, Hector; Waelde, Charlotte; Laurie, Graeme ja Brown, Abbe: Contemporary Intellectual Property Law. 2nd edition. Oxford University Press. Oxford 2011.
- Mansala 2005
- Mansala, Marja-Leena: KKO 2005:43. Oppikirjaan liittyvän sanaston tekijänoikeussuoja. Teoksessa Timonen, Pekka (toim.): KKO:n ratkaisut kommentein. I 2005. Talentum Media Oy. Helsinki 2005.
- Mylly LM 2005
- Mylly, Ulla-Maija: Tietokoneohjelmien rajapintojen tekijänoikeussuoja. LM 5/2005, s. 746-767.
- Mylly 2009
- Mylly, Tuomas: Intellectual Property and European Economic Constitutional Law. The Trouble with Private Informational Power. IPR University Centerin julkaisu 4. Helsinki 2009.
- Niiranen ja Tarkela 1998
- Niiranen, Valtteri ja Tarkela, Pekka: Tekijänoikeuden tietosanakirja. WSOY. Helsinki 1998.

Nordell NIR 2001	Nordell, Per Jonas: The Notion of Originality – Redundant or not? NIR 1/2001, s. 73-86.
Olsson 2006	Olsson, Henry: Upphovsrättslagstiftningen. En kommentar. 2. upplagan. Norstedts Juridik AB. Stockholm 2006.
Olsson 2009	Olsson, Henry: Copyright. Svensk och internationell upphovsrätt. 8. Upplagan. Norstedts Juridik AB. Stockholm 2009.
Otten - Wager Vand.J.Transnat'l L. 1996	Otten, Adrian ja Wager, Hannu: Compliance with TRIPS: the Emerging World View. 29 Vand.J.Transnat'l L. 391 (1996), s. 391-422.
Raitio 2010	Raitio, Juha: Eurooppaoikeus ja sisämarkkinat. Talentum Media Oy. Helsinki 2010.
Reinbothe - Lewinski 2002	Reinbothe, Jörg ja von Lewinski, Silke: The WIPO Treaties 1996. The WIPO Copyright Treaty and the WIPO Performances and Phonograms Treaty. Commentary and Legal Analysis. Reed Elsevier (UK) Ltd. London 2002.
Ricketson - Ginsburg 2006	Ricketson, Sam ja Ginsburg, Jane C.: International Copyright and Neighbouring Rights. The Berne Convention and Beyond. Volume I. 2nd edition. Oxford University Press. Oxford 2006.
Rosén NIR 2001	Rosén, Jan: Upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället – något om EG-direktivet 2001/29/EG. NIR 4/2001, s. 583-603.

Rosén SvJT 2004	Rosén, Jan: Upphovsrätt och närstående rättigheter 1977-2002. SvJT 2004, s. 146-197.
Rosén 2006	Rosén, Jan: Upphovsrättens avtal. Regler för upphovsmäns, artisters, fonogram-, film- och databasproducenters, radio- och TV-bolags samt fotografers avtal. 3. upplagan. Norstedts Juridik AB. Stockholm 2006.
Schønning NIR 2003	Schønning, Peter: Ophavsrettens internationale dimensioner – et tilbageblik med fremtidsperspektiver. NIR 4/2003, s. 316-324.
Schricker IIC 1995	Schricker, Gerhard: Farewell to the “level of creativity” (Schopfungshöhe) in German copyright law? IIC 1995, 26(1), s. 41-48.
Senftleben 2006	Senftleben, Martin: WIPO Copyright Treaty (WCT) adopted in Geneva on 20 December 1996. Teoksessa Dreier, Thomas ja Hugenholtz, P. Bernt (toim.): Concise European Copyright Law. Kluwer Law International. Alphen aan den Rijn 2006.
Siltala 2003	Siltala, Raimo: Oikeustieteen tieteenteoria. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja N:o 234. Suomalainen Lakimiesyhdistys. Helsinki 2003.
Sorvari 2007	Sorvari, Katariina: Tekijänoikeuden loukkaus. WSOYpro. Helsinki 2007.

Spence 2007	Spence, Michael: Intellectual Property. Clarendon Law Series. Oxford University Press. Oxford 2007.
Steiner - Woods 2009	Steiner, Josephine ja Woods, Lorna: EU Law. 10th edition. Oxford University Press. Oxford 2009.
Sterling 2003	Sterling, J.A.L.: World Copyright Law. Sweet & Maxwell Limited. London 2003.
Strömholm 1970	Strömholm, Stig: Upphovsrättens verksbegrepp. P. A. Norstedt & Söners Förlag. Stockholm 1970.
Strömholm NIR 2011	Strömholm, Stig: Upphovsrättslagen – rötter och grenverk. NIR 2/2011, s. 106-109.
Tolonen 2003	Tolonen, Hannu: Oikeuslähdeoppi. WSOY Laki-tieto. Helsinki 2003.
Tómasson NIR 2001	Tómasson, Eiríkur: Værk og værkshøjde. NIR 4/2001, s. 522-534.
Tritton ym. 2008	Tritton, Guy; Davis, Richard; Edenborough, Michael; Graham, James; Malynicz, Simon ja Roughton, Ashley: Intellectual Property in Europe. 3rd edition. Sweet & Maxwell. London 2008.
Troller 1983	Troller, Alois: Immaterialgüterrecht: Patentrecht, Markenrecht, Muster- und Modellrecht, Urheberrecht, Wettbewerbsrecht. Band I. 3. Auflage. Helbing und Lichtenhahn Verlag AG. Basel 1983.

- Varpio 2003
- Varpio, Yrjö: Miten tekijänoikeus syntyi? Teoksessa Salonharju, Inkeri (toim.): Kirja tietoverkkojen maailmassa. Helsingin yliopiston kirjasto. Helsinki 2003. Saatavilla internetistä: <<http://www.lib.helsinki.fi/julkaisut/kirjatietoverkkojenmaailmassa/>>, [7.6.2011].
- Visser 2010
- Visser, Dirk: Endstra ingehaald door Infopaq. Auteursrechtelijke beschermingsdempel Europees geharmoniseerd. Boek9.nl. Amsterdam 2009. Saatavilla internetistä: <<http://www.boek9.nl>>, B9 8122, [30.8.2011].
- Vousden 2010
- Vousden, Stephen: Infopaq and the Europeanisation of Copyright Law. The WIPO Journal 2010 volume 1 issue 2, s. 197-210.
- Walter 2010
- Walter, Michel M.: Prerequisites of copyright protection: originality. Teoksessa Walter, Michel M. ja von Lewinski, Silke: European Copyright Law. A Commentary. Oxford University Press. Oxford 2010.
- Walter - Lewinski 2010
- Walter, Michel M. ja von Lewinski, Silke: European Copyright Law. A Commentary. Oxford University Press. Oxford 2010.
- Weincke NIR 1962
- Weincke, W.: Nordiske disharmonier på ophavsretsområdet. NIR 3-4/1962, s. 259-275.
- Westkamp GWILR 2004
- Westkamp, Guido: Transient Copying and Public Communications: the Creeping Evolution of Use and Access Rights in European Copyright Law. 36 GWILR 1057, s. 1057-1108.

- Wilhelmsson 1997
- Wilhelmsson, Thomas: Vieteriukkoteoria EY-oikeudesta. Teoksessa Kangas, Urpo ja Timonen, Pekka (toim.): Juhlajulkaisu Aulis Aarnio 1937-14/5-1997. Oikeustiede - Jurisprudentia XXX. Suomalainen Lakimiesyhdistys. Helsinki 1997, s. 357-374.
- WIPO 1978
- WIPO ja Masouyé, Claude: Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971). WIPO Publication No. 615(E). WIPO. Geneva 1978.
- WIPO 1986
- WIPO ja Bogsch, Arpad: Berne Convention Centenary 1886-1986. WIPO Publication No. 877(E). WIPO. Geneva 1986.
- WIPO 2004
- WIPO: WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. 2nd edition. WIPO Publication No. 489(E). WIPO. Geneva 2004. Saatavilla internetistä:
<www.wipo.int/about-ip/en/iprm/index.htm>, [5.7.2011].

Puheet

- Walter 2002
- Walter, Michel M.: Updating and Consolidation of the Acquis. The Future of European Copyright. Santiago de Compostela. 16-18.6.2002. Saatavilla internetistä:
<http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/conference/2002-06-santiago-speech-walter_en.pdf>, [15.8.2011].

Virallislähteet

Suomi

HE 287/1994 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamiseksi.

HE 28/2004 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta.

KM 1953:5

Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin.

KM 1990:31

Äänitteiden ja audiovisuaalisten teosten kopiointi ja levitys.

LVK 1905

Lainvalmistelukunnan ehdotus asetukseksi 15 p:nä maaliskuuta 1880 kirjailijan ja taiteilijan oikeudesta työnsä tuotteisiin annetun asetuksen muuttamisesta eräiltä kohdin perustelmineen.

Muut Pohjoismaat

Prop. 2004/05:110

Regeringens proposition 2004/05:110. Upphovsrätten i informationssamhället - genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m.

SOU 1956:25

Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk. Lagförslag av Auktorrättskommittén.

SOU 2011:32

En ny upphovsrättslag. Slutbetänkande av Upphovsrättsutredningen.

Iso-Britannia

SABIP 2010

Exploring the Case for Simplification of the Copyright Framework. Report of Proceedings. SABIP 2010.

SI 2003/2498

The Copyright and Related Rights Regulations
2003, SI 2003/2498.

EU

COM(88) 172 final

Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action. COM(88) 172 final.

COM(90) 584 final

Follow-up to the Green Paper. Working programme of the Commission in the field of copyright and neighbouring rights. COM(90) 584 final.

COM(95) 382 final

Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society. COM(95) 382 final.

COM(96) 568 final

Follow-up to the Green Paper on Copyright and
Related Rights in the Information Society.
COM(96) 568 final.

COM(2000) 199 final

Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee on the implementation and effects of Directive 91/250/EEC on the legal protection of computer programs. COM(2000) 199 final.

COM(2008) 466 final	Green Paper. Copyright in the Knowledge Economy. COM(2008) 466 final.
COM(2010) 183 final	Green Paper. Unlocking the potential of cultural and creative industries. COM(2010) 183 final.
COM(2011) 287 final	Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Single Market for Intellectual Property Rights Boosting creativity and innovation to provide economic growth, high quality jobs and first class products and services in Europe. COM(2011) 287 final.
OJ L 32, 4.2.2010, s. 1	WIPO:n tekijänoikeussopimuksen ja WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen voimaantulopäivää koskevat tiedot. OJ L 32, 4.2.2010, s. 1.
SEC(2004) 995	Commission Staff Working Paper on the review of the EC legal framework in the field of copyright and related rights. SEC(2004) 995.
SEC(2010) 1276 final	European Competitiveness Report 2010. Accompanying document to the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. An integrated Industrial Policy for the Globalisation Era Putting Competitiveness and Sustainability at Front Stage. SEC(2010) 1276 final.

Oikeuskäytäntö ja tekijänoikeusneuvoston lausunnot

Suomi

Korkein oikeus

KKO 1964 II 54

KKO 1971 II 7

KKO 1977 II 85

KKO 1978 II 48

KKO 2005:43

Hovioikeus

Turun HO 3.1.1986 S 28 Tre IV

Turun HO 25.3.1986 R 295 Tre III

Helsingin HO 16.12.1987 S 1986/24

Helsingin HO 4.1.1989 S 87/951

Helsingin HO 12.4.1989 S 1987/751

Helsingin HO 20.6.1990 S 88/1537

Turun HO 29.4.1994 S 93/204

Vaasan HO 17.5.2005 R 03/1245

Turun HO 20.2.2007 S 05/1878

Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja

TN 1987:15

TN 1992:15

TN 1995:16

TN 2001:12

TN 2004:13

TN 2005:10

TN 2010:11

TN 2010:14

TN 2011:3

TN 2011:6

Ruotsi

NJA 1975 s. 679

Hovrätten för västra Sverige 19.11.1987, julkaistu NIR 1988, s. 310

NJA 1995, s. 256

NJA 1996, s. 712

NJA 1998, s. 838

NJA 2004, s. 149

Tanska

UfR 1993, s. 17

Iso-Britannia

Hogg v. Maxwell (1867) 2 Ch App 307

Stevens & Sons v. Waterlov & Sons Ltd (1877) 41 JP 37

Broemel v. Mayer (1912) 29 TLR 148

Glyn v. Weston Film Feature [1916] 1 Ch 261

University of London Press v. University Tutorial Press [1916] 2 Ch 601

Kirk v. Fleming [1928-35] MacCC 44

Francis Day and Hunter v. Twentieth Century Fox Corp. [1940] AC 112

Ladbroke v. William Hill [1964] 1 All ER 465

George Hensher v. Restawile Upholstery [1976] AC 64

Elanco Products Ltd v. Mandops (Agrochemical Specialists) Ltd [1979] FSR 46

CBS v. Ames Records [1981] RPC 407

Henn and Darby v. Director of Public Prosecutions [1981] AC 850

Exxon Corp. v. Exxon Insurance [1982] RPC 69

Express Newspapers v. Liverpool Daily Post [1985] 1 WLR 1089

Interlego AG v. Tycho Industries Ltd. [1988] RPC 343

Attorney-General v. Observer and Others [1990] 1 AC 109

Waterlow Directories Ltd v. Reed Information Services Ltd [1992] FSR 409

Greyhound Services v. Wilf Gilbert (Staffs) [1994] FSR 723

The Newspaper Licensing Agency Ltd. and Others v. Meltwater Holding BV and Others
[2011] EWCA Civ 890

Australia

Apple Computer v. Computer Edge [1984] FSR 481

ICETV v. Nine Network Australia (2009) 239 [CLR] 458, 477

Euroopan unioni

Euroopan unionin tuomioistuin (entinen Euroopan yhteisöjen tuomioistuin)

9/70, Franz Grad v. Finanzamt Traunstein, 6.10.1970, (1979) ECR 825

14/83, von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen, 10.4.1984, (1984) ECR 1891

C-241/91 P ja C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) ja Independent Television Publications (ITP) v. Euroopan yhteisöjen komissio, 6.4.1995, (1995) ECR I-743

C-245/00, Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten (SENA) v. Nederlandse Omroep Stichting (NOS), 6.2.2003, (2003) ECR I-1251

C-306/05, Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA, 7.12.2006, (2006) ECR I-11519

C-471/07 ja C-472/07, Association générale de l'industrie du médicament (AGIM) ASBL y. v. Belgian valtio, 14.1.2010, OJ C 63, 13.3.2010, s. 2-3

C-5/08, Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening, 16.7.2009, (2009) ECR I-6569

C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury, 22.12.2010, OJ C 63, 26.2.2011, s. 8

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotukset

13/61, Kledingverkoopbedrijf de Geus en Uitdenbogerd v. Robert Bosch GmbH and Maatschappij tot voortzetting van de zaken der Firma Willem van Rijn, 6.4.1962, ECR 45, julkisasiamiehen ratkaisuehdotus on annettu 27.2.1962

C-5/08, Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening, 16.7.2009, ECR I-6569, julkisasiamiehen ratkaisuehdotus on annettu 12.2.2009

LYHENTEET

AC	Appeal Cases
All ER	All England Law Reports
Bernin yleissopimus	Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of September 9, 1886; kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskeva Bernin yleissopimus
C.L.J.	Cambridge Law Journal
CDPA	Copyright, Designs and Patents Act 1988
Ch.	Chancery
Chi-Kent L Rev.	The Chicago-Kent Law Review
CLR	Commonwealth Law Reports
COM	Euroopan komission KOM-sarjan asiakirja
DL	Defensor Legis
ECR	European Court Reports
EIPR	European Intellectual Property Review
ETY	Euroopan talousyhteisö
EU	Euroopan unioni
EWCA	Court of Appeal (Civil Division)
EY	Euroopan yhteisö
FSR	Fleet Street Reports
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade; yleinen tulli- ja kauppasopimus
GWILR	George Washington International Law Review
HE	hallituksen esitys
HO	hovioikeus
IIC	International Review of Intellectual Property and Competition Law
Infosoc-direktiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY, annettu 22 päivänä toukokuuta 2001, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa

JCPS	Journal of the Copyright Society of the USA
JFT	Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland
JP	Justice of the Peace
KKO	korkein oikeus
KM	komiteanmietintö
LaVM	lakivaliokunnan mietintö
LM	Lakimies
LVK	lainvalmistelukunta
MacCC	MacGillivray's Copyright Cases
NIR	Nordiskt Immateriellt Rättsskydd
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
OJ	Euroopan unionin virallinen lehti
RPC	Report of Patent Cases
SABIP	Strategic Advisory Board fo Intellectual Property Policy
SEC	Euroopan komission SEK-sarjan asiakirja
SEU	Sopimus Euroopan unionista
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
SI	Statutory Instruments
SopS	Suomen säädöskokoelman sopimussarja
SOU	Statens Offentliga Utredningar (Ruotsi)
suoja-aikadirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/116/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta
SvJT	Svensk Jurist Tidning
TekijäL	tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404
tietokantadirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta
tietokoneohjelmadirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta

TLR	Times Law Reports
TN	tekijänoikeusneuvosto
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; sopimus tekijän- ja teollisoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista
UCC	The Universal Copyright Convention; yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus
UfR	Ugeskrift for Retsvæsen
UK	United Kingdom
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; Yhdistyneiden kansakuntien kasvatustiede- ja kulttuurijärjestö
Vand.J.Transnat'l L. vp.	Vanderbilt Journal of Transnational Law valtiopäivät
WCT	The WIPO Copyright Treaty 1996; WIPO:n tekijänoikeussopimus
WIPO	World Intellectual Property Organization; Maailman henkisen omaisuuden järjestö
WLR	The Weekly Law Reports
WTO	World Trade Organization; Maailman kauppajärjestö

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

“What is originality? To see something that is yet without a name, that is yet impossible to designate, even though it stares you in the face.”¹ Tällaisena Nietzsche näkee omaperäisyyden (*originality*) sisällön. Omaperäisyydellä pyritään ymmärtämään ihmisen luontaista taipumusta ajatteluun, luovuuteen, innovatiivisuuteen ja persoonallisuuteen². Omaperäisyyden tunnistaminen on kuitenkin hankalaa. Viime kädessä kyse on subjektiivisesta arvioinnista. Silti juuri omaperäisyys on käsitteenä kansainvälisesti vakiintunut kuvaamaan niitä vaatimuksia, jotka teoksen on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa³. Kuten Nietzschen tulkinnastakin voidaan jo ennustaa, on omaperäisyyden vaikeaselkoisuus johtanut varsin erilaisiin käsityksiin sen sisällöstä.

Ensinnäkin kansainvälissä tekijänoikeussopimuksissa ei ole eksplisiittisesti edes pyritty määrittelemään omaperäisyyden käsitettä. Silti käsite on yleisesti hyväksytty sopimuksissa tekijänoikeussuojan edellytykseksi.⁴ Toisaalta kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa, kuten Bernin yleissopimuksen 19 artiklassa, asetetaan usein vain vähimmäisvaatimukset tekijänoikeussuojalle. Näistä sopimusvaltiot voivat siis täysin vapaasti poiketa tiukempien edellytysten suuntaan.

Näin ollen kansallisella tasolla on päädytty varsin erilaisiin ratkaisuihin tekijänoikeussuojan edellytyksenä olevasta omaperäisyyden käsitteestä. Käsite on muokkaantunut ajan kuluessa täysin yleiskielestä poikkeavaksi. Myös oikeuskulttuurilla on luonnollisesti vahva vaikutus käsitteen sisältöön. Pohjoismaisessa tekijänoikeudessa omaperäisyydellä ymmärretään perinteisesti vaatimusta ennen kaikkea siitä, ettei kukaan muu olisi työhön ryhtyessään päätenyt samanlaiseen lopputulokseen⁵. Sen sijaan Iso-Britanniassa omaperäisyys merkitsee lähtökohtaisesti puhtaasti alkuperän suojaa. Tekijänoikeussuojaa annetaan, mikäli teos on lähtöisin tekijästä eikä se ole suora kopio⁶.

---

¹ Colli, Giorgio ja Montinari Mazzino (toim.): Friedrich Nietzsche: Sämtliche Werk: Kritische Studienausgabe. Vol. 3. de Gruyter. Berlin 1980, s. 517.

² Ks. myös Judge - Gervais 2009, s. 376.

³ Nordell NIR 2001, s. 73.

⁴ Ks. Gervais JCPS 2002, s. 970-973.

⁵ Harenko ym. 2006, s. 15. Ks. myös esimerkiksi Ljungman 1969, s. 192.

⁶ University of London Press v. University Tutorial Press [1916] 2 Ch 601, 608-609.

Myös Euroopan unionin tasolla on vähitellen muokkaantunut itsenäinen omaperäisyyden käsitys. Omaperäisyys merkitsee sitä, että tuotos on tekijän henkisen luomistyön tulos. Vaatimus esiintyy unionin sekundäärilainsäädännössä tietokoneohjelmien osalta tietokone-direktiivissä (1(3) artikla)⁷, tietokantojen osalta tietokantadirektiivissä (johdanto-osa 16 kohta)⁸ ja valokuvien osalta suoja-aikadirektiivissä (6 artikla)⁹. EU-tuomioistuimien (silloinen EY-tuomioistuin)¹⁰ on lopulta 16.7.2009 julkistamassaan Infopaq-ratkaisussa¹¹ katsonut, että Infosoc-direktiivin¹² nojalla uutisartikkelista irrotetut 11 sanaa voivat saada tekijänoikeussuojaa, mikäli ne ovat omaperäisiä siinä mielessä, että ne ovat tekijänsä henkisiä luomuksia. Näin ollen tämä EU-oikeudellinen omaperäisyyden käsitys saattaisi siis tuomioistuimen tulkinnan mukaan koskea myös kirjallisia teoksia yleisesti. Mikäli näin on, merkitsee tämä sitä, että EU-oikeuden etusijaperiaatteen nojalla tulisi kansallista kirjallisiin teoksiin kohdistuvaa teossuojan sisältöä muuttaa vastaamaan EU-oikeudellista omaperäisyyden vaatimusta.

1.2 Tutkimuskysymys

Tutkielmassa otetaan tarkastelun kohteeksi kirjallisten teosten suojaan edellytettävä omaperäisyyden vaatimus. Kysymys on ajankohtainen ennen kaikkea edellä mainitun Infopaq-ratkaisun myötä. Tutkielmassa tarkastellaan ensinnäkin EU:n jäseninä olevien Suomen ja muiden Pohjoismaiden¹³ sekä Iso-Britannian kansallisia edellytyksiä kirjallisten teosten tekijänoikeussuojalle. Keskiössä on siis näiden maiden teos-käsite. Maat on valittu tutkielmaan siitä johtuen, että näiden teossuojan edellytykset poikkeavat paikoin merkittävästi toisistaan. Pyrkimyksenä on tuoda esiin oikeusjärjestelmien keskeiset eroavuudet kirjallisten

---

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta.

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta.

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/116/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta.

¹⁰ Lissabonin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta, allekirjoitettu Lissabonissa 13 päivänä joulukuuta 2007, tuli voimaan 1.12.2009. Sopimus muutti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen nimeksi Euroopan unionin tuomioistuin. Tutkielmassa käytetään näistä tuomioistuinta kuitenkin yhteistä nimitystä EU-tuomioistuin.

¹¹ C-5/08 Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening, 16.7.2009, (2009) ECR I-2501.

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY, annettu 22 päivänä toukokuuta 2001, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa.

¹³ Ellei toisin erikseen mainita, tarkoitetaan tutkielmassa ilmaisulla ”Pohjoismaat” EU:iin kuuluvia Pohjoismaita eli Suomea, Ruotsia ja Tanskaa.

listen teosten omaperäisyyden käsitteeseen ja siis teossuojaan liittyen. Kysymys on merkityksellinen, sillä EU:ssa käynnissä oleva tekijänoikeussuojan harmonisointi edellyttää toteutukseen sitä, että huomio kiinnitetään myös kansallisen tason eroavuuksiin. EU-oikeutta ei voida toteuttaa ilman, että kansallisella tasolla vallitsee ymmärrys unionin tavoitteista ja pyrkimyksistä. Toisaalta myös unionin on välttämätöntä tunnistaa kansalliset erot, jotta tavoitteena oleva yhtenäistäminen voidaan tosiasiallisesti toteuttaa, eikä unionin oikeudesta koituisi kohtuuttomia tai mahdottomia vaatimuksia jäsenvaltioille.

Varsinaisena tutkimuskysymyksenä on selvittää, minkälaisia vaatimuksia EU-oikeudesta aiheutuu kirjallisten teosten kansalliselle tekijänoikeussuojalle. Tarkastelun keskeisenä kohteena on EU-oikeudellinen käsitys omaperäisyydestä. Esikysymyksenä on tällöin selvittää, koskeeko vaatimus ylipäättään kaikkia kirjallisia teoksia vai onko kyse vain yksittäistapauksesta, jossa vaatimus kohdistettiin uutisartikkeleihin. Lisäksi tavoitteena on selvittää, merkitseekö EU-oikeudellinen vaatimus tekijän henkisestä luomistyöstä sisällöltään täysin uudenlaista omaperäisyyden käsitystä. Kyseessä saattaa nimittäin myös olla vain vähimmäisvaatimus, josta jäsenvaltiot voivat vapaasti poiketa. Tutkimuskysymys edellyttää näin ollen myös EU-oikeudellisesta omaperäisyyden vaatimuksesta koituvien mahdollisten kansallisten vaikutusten analyysiä.

Tutkimuskysymyksen ulkopuolelle rajataan sellaiset kirjalliset teokset, joista on jo EU-oikeuden osalta selkeästi säädetty sekundäärilainsäädännön tasolla. Tällaisia teoksia ovat tietokoneohjelmat ja tietokannat. Toisaalta näitä teoksia koskevaa EU-oikeudellista lainsäädäntöä tullaan tutkielmassa analogian keinoin tulkitsemaan tarkasteltaessa varsinaista tutkimuskysymystä. Taustalla on nimittäin koko ajan nähtävä EU:ssa oleva tavoite kohti yhtenäistä teos-käsitettä¹⁴. Näin ollen myös viittauksia tietokoneohjelmiin ja tietokantoihin ei voida - eikä tulekaan - kokonaan välttää. Muutoin tutkimuskohde sisältää kansallisessa tekijänoikeudessa määritellyt suojaa saavat kirjalliset teokset. Esimerkiksi Pohjoismaiden tekijänoikeuslakien, eli Suomen tekijänoikeuslain (8.7.1961/404), Ruotsin lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ja Tanskan Lov nr. 395 af 14. juni 1995: Lov om ophavsret, 9 §:n mukaan lait, asetukset ja muu virallislähteistä jää pääosin suojan ulkopuolelle. Sitä vastoin Iso-Britanniassa tällaisetkin kirjalliset ilmaisut voivat saada suo-

---

¹⁴ Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 193.

jaa¹⁵. Nämä ovat tällöin niin ikään tutkimuskohteena, kun tarkastelussa on Iso-Britannian tekijänoikeussuojan edellytykset kirjallisille teoksille.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Oikeustieteen metodilla voidaan tarkoittaa näkökulmaa oikeuteen.¹⁶ Tutkielmassa on valittu tutkimuskysymyksen selvittämiseksi varsin käytännöllinen näkökulma. Tavoitteena on selvittää ne voimassaolevat säännöt ja periaatteet, jotka määräävät kirjallisten teosten tekijänoikeussuojan edellytykset. Tutkimusmenetelmäksi valikoituu näin ollen oikeusdogmatiikka eli lainoppi.

Oikeusdogmatiikassa on sekä teoreettinen että käytännöllinen puolensa. Teoreettinen lainoppi pyrkii käsitteanalyysin keinoin avaamaan käsitteitä, joiden eteen käytännön lainoppi joutuu¹⁷. Se tuottaa siis sellaiset periaatteet ja yleiset opit, jotka ovat edellytyksenä tulkin-tasuosituksen antamiselle¹⁸. Tutkielmassa tarkastellaankin analyttis-deskriptiivisesti tekijänoikeussuojan kannalta merkityksellistä omaperäisyyden käsitettä. Tällaisella tutkijanideologialla pyritään Siltalaa mukaillen tutkimuskohteen mahdollisimman arvo-, ideologia- ja kohdeneutraaliin kuvaamiseen, analysoimiseen ja selittämiseen¹⁹. Analyysin tulosta voidaan tämän jälkeen käytännön lainopin menetelmin soveltaa käytännön tilanteisiin. Tutkielmassa pyritään tällöin tarkastelemaan tulkinta- ja lainsoveltamiskysymyksiä argumentatiivisen menetelmän keinoin²⁰. Toiselta puolen tutkielmaan sisältyy myös kriittis-normatiivinen tutkijanideologia, joka pyrkii perustelemaan parhaan ideaalin tai parhaan mahdollisen tulkinnan voimassa olevasta oikeudesta²¹. Tavoitteena on näin ollen esittää EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen sisältö ja sen paras mahdollinen tulkinta kansalliseen lainsäädäntöön.

Tutkielmassa käytetään lisäksi oikeusvertailevaa metodologiaa, sillä tarkastelu kohdistetaan myös Iso-Britannian ja muiden Pohjoismaiden tekijänoikeuteen. Tällöin siis eri oikeusjär-

---

¹⁵ CDPA s. 164-165. Ks. tarkemmin tästä Crown and Parliamentary Copyright -oikeudesta esimerkiksi Bentley - Sherman 2009, s. 131-132 ja Cornish - Llewellyn 2007, s. 564-566.

¹⁶ Aarnio 1997, s. 35-36.

¹⁷ Ibid., s. 53.

¹⁸ Aarnio 1988, s. 304.

¹⁹ Siltala 2003, s. 141.

²⁰ Käytännön lainopin menetelmä on argumentatiivinen. Ks. Aarnio 1997, s. 53.

²¹ Siltala 2003, s. 142.

jestelmät asetetaan rinnakkain tarkastelun kohteeksi tiedonhankkimista varten²². Oikeusvertailevan metodin yhteys oikeusdogmatiikkaan on hyvin läheinen²³. Tutkimusekonomisista syistä vertailua helpotetaan siten, että Suomen, Ruotsin ja Tanskan eli EU:iin kuuluvien Pohjoismaiden teos-käsitettä pidetään suhteellisen homogeenisena. Kuten jäljempänä ilmenee, ovat maiden tekijänoikeussuojan lainsäädännölliset vaatimukset syntyneet yhteisen valmistelun tuloksena ja myös omaperäisyyden käsite on hyvin samankaltainen. Tutkimuskysymyksen kannalta ei näin ollen ole tarpeen eriyttää Pohjoismaita, vaan päinvastoin näiden omaperäisyyden käsitteen yhtenäinen käsittely edesauttaa erityisesti teoreettisen lainopin käsitteanalyysiä antamalla mahdollisuuden laajentaa käytettävää lähdeaineistoa. Lisäksi on huomautettava, että Pohjoismaiden ja Iso-Britannian vertailussa ei pyritä näiden eri oikeusperheisiin kuuluvien oikeusjärjestysten makrotason analyysiin, vaan tarkoituksena on erityisesti mikrovertailun keinoin tarkastella omaperäisyyden käsitettä näissä oikeusjärjestyksissä²⁴.

Vertailussa pyritään myös vaikutusanalyysiin. Tarkoituksena on selvittää EU-oikeudellisen omaperäisyyden käsitteen vaikutus kansalliseen käsitykseen omaperäisyydestä ja yleisemmin tämän vaikutuksesta kirjallisten teosten tekijänoikeussuojaan. Tämän johdosta tutkielmaan sisältyy myös *de lege ferenda* -ulottuvuus eli tavoitteena on paikantaa lainsäädäntöön liittyviä muutostarpeita ja esittää näihin kohdistuvia uudistuksia. Juuri tässä näkyikin läheinen yhteys oikeusdogmatiikkaan. Tavoitteena on nimittäin noudattaa Aarnion regulatiivista periaatetta ja esittää tulkintakannanotto tuoreesta EU-oikeudellisesta omaperäisyyden käsityksestä, mikä saisi rationaalisesti harkitsevassa oikeusyhteisössä enemmistön tuen²⁵. Vaikutusanalyysin avulla tämä tulkintakannanotto voidaan kohdistaa kansallisiin oikeusjärjestyksiin.

1.4 Tutkimusmateriaali

Lähtökohtaisesti kysymys omaperäisyydestä ja siis tekijänoikeussuojan olemassaolosta voi tulla esille kahdessa eri tilanteessa. Ensinnäkin kuka tahansa voi katsoa, etteivät teosuojaan vaadittavat edellytykset tietyn teoksen osalta täyty. Toinen vaihtoehto on, että te-

---

²² Husa 1998, s. 13.

²³ Aarnio 1988, s. 50.

²⁴ Ks. tarkemmin mikrovertailusta Husa 1998, s. 60-61. Mikrovertailussa tarkastelun kohteena on yksittäinen oikeussääntö eli tässä tapauksessa vaatimus omaperäisyydestä.

²⁵ Aarnio 1988, s. 285.

oksen luonut tekijä katsoo, että jonkun toisen teos loukkaa tämän tekijänoikeutta.²⁶ Tekijänoikeussuojan edellytyksenä olevan omaperäisyyden käsitteen sisällöllinen tulkinta edellyttää näin ollen samanlaisuusarviointia jo olemassa olevien teosten kesken. Kyse on siis tapauskohtaisesta arvioinnista.

Koska omaperäisyys on käsitteenä avoin eikä sille ole kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa tai Pohjoismaiden tai Iso-Britannian kansallisessa lainsäädännössä löydetty yksiselitteistä määritelmää, on tulkinta-apua haettava yksittäistapauksista, joissa samanlaisuusarviointia on suoritettu. Tutkielmassa keskeinen lähdemateriaali koostuukin oikeuskäytännöstä ja -kirjallisuudesta. Lähtökohtana tulkinnassa on silti luonnollisesti sitova lainsäädäntö ja tämän valmisteluaineisto. Pohjoismaista oikeuskirjallisuutta käytetään suhteellisen vapaasti rinnakkain argumentoinnissa, mikä juontuu valitusta käsittelytavasta eli pyrkimyksestä pitää maiden teossuojan edellytyksiä samantasoisina.

Sen sijaan Iso-Britannian osalta oikeuskäytäntö on vieläkin merkittävämmässä asemassa. Tämä johtuu siitä, että maa kuuluu common law -oikeuskulttuuriin, jolle on ominaista se, että oikeussääntö merkitsee ennen muuta ratkaisun perusteluja. Lisäksi common law -doktriinin mukaisesti jokainen tuomioistuin on sidottu omiin aiempiin ratkaisuihinsa ja jokainen tuomioistuin on sidottu korkeamman tuomioistuimen ratkaisuihin.²⁷ Näin ollen tutkielmassa analysoidaan isobritannialaista omaperäisyyden käsitettä erityisesti korkean auktoriteetin saavuttaneiden vanhempien ja edelleen tuomioistuimia sitovien oikeustapausten kautta. Common law -oikeuskulttuurille on nimittäin ominaista se, että sopiva oikeusohje on ikään kuin kätkeytyneenä aikaisempiin ratkaisuihin, joista lainsoveltajan on se löydettävä²⁸.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkielma jakaantuu viiteen lukuun. Ensimmäisenä lukuna toimivassa johdannossa on tarkasteltu tutkielman taustoja, tutkimuskysymystä ja -metodia sekä käytettyä lähdemateriaalia. Tarkoituksena on ollut tuoda esiin tutkielman keskeiset kysymykset ja tavoitteet. Jo tässä vaiheessa on pyrkimyksenä ollut osoittaa tekijänoikeussuojan edellytyksenä olevan

---

²⁶ Haarmann 2006, s. 53.

²⁷ Tolonen 2003, s. 127-128.

²⁸ Husa 1998, s. 162.

omaperäisyyden käsitteen avoimuus ja dynaamisuus, mikä on johtanut kansallisella tasolla erilaisiin tulkintoihin käsitteen sisällöstä.

Toisessa luvussa tuodaan ensinnäkin esiin Pohjoismaita ja Iso-Britanniaa sitovat kansainväliset tekijänoikeussopimukset. Tarkoituksena on paikallistaa ne instrumentit, joista kansallinen teoksen käsite ja tähän kohdistuva omaperäisyyden vaatimus juontuu. Erityisesti Bernin yleissopimus on tässä yhteydessä keskeinen väline. Lisäksi luvussa esitellään EU-oikeudellinen normisto, jonka keinoin unioni pyrkii yhtenäistämään tekijänoikeussuojan edellytyksiä. Luvun keskeisenä tavoitteena on näin ollen esitellä se kansainvälinen ja EU-oikeudellinen sääntelykehys, jonka kautta omaperäisyyden käsitys kansallisella tasolla määräytyy.

Kolmannessa luvussa tuodaan puolestaan esiin sekä Pohjoismaiden että Iso-Britannian kirjallisten teosten teossuojan edellytykset. Luvussa esitellään vallitseva tilanne. Analyysin keskiössä on omaperäisyyden käsite ja muut mahdolliset vaatimukset, jotka kirjallisen ilmaisun on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa. Luku päättyy kansallisten teossuojan edellytysten vertailuun. Tällöin pyritään hahmottamaan keskeiset eroavuudet omaperäisyyden käsitteessä. Tarkoituksena on luoda pohja EU-oikeudellisen omaperäisyyden käsitteen tarkastelulle ja analyysille sen vaikutuksista kansalliseen tekijänoikeuteen.

Neljännessä luvussa esitellään kirjallisia teoksia koskeva EU-oikeudellinen omaperäisyyden käsite. Tällöin tuodaan ensinnäkin esiin EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisu, josta omaperäisyyden vaatimus on johdettavissa. Luvussa tarkastellaan vaatimuksen soveltamisalaa ja sisältöä. Tämän jälkeen analysoidaan omaperäisyyden edellytyksen mahdollisia vaikutuksia sekä Pohjoismaiden että Iso-Britannian kansalliseen tekijänoikeuteen. Lopulta luodaan vielä silmäys tulevaisuuteen ja esitetään arvio siitä, miten teossuojan yhtenäistäminen kirjallisten teosten osalta olisi EU:ssa parhaiten toteutettavissa.

Tutkielman päättää viides luku, jossa kootaan yhteen tutkielman keskeiset johtopäätökset. Esittämistavalla pyritään avaamaan tilaa jatkotutkimukselle. Tämä onkin olennaista, sillä tutkimuskysymyksen ajankohtaisuudesta johtuen jatkotutkimus on erityisen tarpeellista. Vasta tieteellisen jatkotutkimuksen kautta kyetään arvioimaan laajemmin EU-oikeudellisen teossuojan edellytysten yhtenäistämisen mahdollisuuksia sekä vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

2 Teos-käsitteen säädöspohja kansainvälisellä ja EU:n tasolla

2.1 Aluksi

Tekijänoikeuden kohteena on ”teos”. Kyse on oikeusfunktionaalaisesta käsitteestä, joka voitaisiin periaatteessa korvata millä tahansa muulla termillä²⁹. Joka tapauksessa juuri teoksen käsite ja tähän liitettävä vaatimus omaperäisyydestä ovat vakiintuneet ilmentämään tekijänoikeuden kohdetta. Omaperäistä teosta suojataan tekijänoikeudella. Teoksen ja omaperäisyyden määrittäminen on näin ollen keskeistä koko oikeuden eksistenssin kannalta. Helin toisaalta huomauttaa, että immateriaalioikeuksista puhuttaessa keskeistä ei ole oikeuden kohde, vaan eri henkilötahojen väliset oikeudelliset relaatiot³⁰. Näin ollen tekijänoikeus merkitsee tekijän oikeutta kieltää toista henkilöä valmistamasta teoskappaleita ja levittää tai välittää teosta yleisölle. Joka tapauksessa huomio on kiinnitettävä teoksen ja sen olemassaolon edellytysten tosiasialliseen sisältöön, jotta tätä henkilöiden välistä relaatiota voitaisiin tarkastella.

Luonnollisena lähtökohtana on, että kaikki teokset eivät ole tekijänoikeudellisesti suojattuja. Ne säännökset ja periaatteet, joiden perusteella teoksen määrittäminen tapahtuu, määräytyy ensisijaisesti kansallisen lainsäädännön perusteella. Toisaalta jo 1800-luvun lopulla on käynyt selväksi, että kansainvälinen yhteistyö on tarpeellista, jotta kansalliset teokset tulevat suojatuksi myös kansainvälisellä tasolla ja että keskinäinen vastavuoroisuus toteutuisi³¹. Tekijänoikeudellisesti suojatun aineiston kansainvälinen suojaaminen perustuukin nykyisin kattavaan kansainväliseen sopimusjärjestelmään³².

Myös EU:n sääntely oikeudenalalla on lisääntynyt. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että tekijänoikeuden taloudellinen merkitys on kasvanut viime vuosikymmeninä merkittävästi³³. Tekijänoikeus ulottaa vaikutuksensa yhä merkittävämmässä määrin myös unionin sisämarkkinoihin. EU:n tasolla onkin havaittavissa pyrkimys yhtenäistää kansallisen tekijän-

---

²⁹ Kottvedgaard 1965, s. 138-139.

³⁰ Helin LM 1978, s. 651-652.

³¹ Tritton ym. 2008, s. 7.

³² Harenko ym. 2006, s. 615. Mistään universaalista tekijänoikeudesta ei kuitenkaan voida puhua. Ks. Dreier 2006, s. 7.

³³ Esimerkiksi luovan työn yritykset, joille tekijänoikeus on erittäin tärkeä oikeus, muodostavat 3,3 % EU:n bruttokansantuotteesta. Ks. SEC(2010) 1276 final, s. 11 ja COM(2011) 287 final, s. 5.

oikeussuojan saantiedellytyksiä. Vielä ei kuitenkaan ole olemassa yhtenäistä EU:n tekijänoikeutta³⁴.

Tässä luvussa esitellään ne kansainväliset sopimukset ja EU:n säädännäisoikeudelliset instrumentit, joiden avulla teoksen käsite määräytyy. Tutkimuskysymyksen vuoksi päähuomio on erityisesti Pohjoismaita ja Iso-Britanniaa sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa. Luku etenee siten, että ensiksi tuodaan esiin merkittävimmät sekä Pohjoismaita että Iso-Britanniaa sitovat kansainväliset sopimukset, jotka säätelevät tekijänoikeussuojan edellytyksiä. Tämän jälkeen tarkastelu siirretään EU-oikeudelliseen sääntelyyn. Tällöin esitellään keskeinen sekundäärinormisto, jonka puitteissa tekijänoikeussuojan saantia tulee arvioida. Päähuomio luvussa tulee olemaan muiden kirjallisten teosten kuin tietokoneohjelmien ja tietokantojen tekijänoikeussuojan saantiedellytyksissä.

2.2 Kansainvälinen säädöspohja

2.2.1 Bernin yleissopimus

Kirjallisen teoksen kansainvälinen määritelmä perustuu ensisijaisesti viimeksi vuonna 1971 Pariisissa tarkistettuun vuoden 1886 Bernin yleissopimuksen määritelmään. Tämä WIPO:n hallinnoima yleissopimus on ylivoimainen soveltamisalallaan³⁵. Kaikki muut kansainväliset sopimukset ovat sille alisteisia sopimushierarkiassa. Sopimuksen merkitystä kansainvälisessä tekijänoikeuskentässä kuvastaa hyvin sen suuri jäsenmäärä (167). Esi-merkiksi kaikki EU-maat ovat Bernin yleissopimuksen sitomia.³⁶

Teoksen (*work*) määrittelemineen on keskeistä, sillä koko yleissopimuksen asiasisältö pohjautuu siihen³⁷. Erityisen olennaista on, että jokainen yleissopimukseen kuuluva valtio sitoutuu tarjoamaan tekijänoikeussuojaa vähintään sopimuksessa luetelluille teoksille³⁸. Teos-käsitteen keskeisestä asemasta huolimatta joudutaan kuitenkin Bernin sopimuksen määri-

---

³⁴ Dreier - Hugenholtz 2006, s. 1.

³⁵ Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 49

³⁶ Ks. ajantasainen luettelo sopimuksen jäsenvaltioista:

<http://www.wipo.int/treaties/en/statistics/details.jsp?treaty_id=15>, [17.6.2011].

³⁷ Lewinski 2008, s. 120.

³⁸ Ks. Bernin yleissopimuksen 18(1) artikla. Tämä vähimmäissuojan periaate edellyttää käytännössä, että sopimuksen jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä sopimuksen asettamat vähimmäisvaatimukset. Ks. tästä Haarmann 2005, s. 28-29.

telmää tulkitsemaan pääosin oikeuskirjallisuuden avulla. Tämä johtuu siitä, että sopimuksessa ei ole määritelty yksiselitteisesti, mitä käsitteellä ”teos” itse asiassa tarkoitetaan. Sopimuksen 2(1) artiklassa on vain todettu, minkälaisia tuotoksia tähän käsitteeseen ainakin kuuluu:

The expression ”literary and artistic works” shall include every production in the literary, scientific and artistic domain, whatever may be the mode or form of its expression, such as books, pamphlets and other writings; lectures, addresses, sermons and other works of the same nature; dramatic or dramaticomusical works; choreographic works and entertainments in dumb show; musical compositions with or without words; cinematographic works to which are assimilated works expressed by a process analogous to cinematography; works of drawing, painting, architecture, sculpture, engraving and lithography; photographic works to which are assimilated works expressed by a process analogous to photography; works of applied art; illustrations, maps, plans, sketches and three-dimensional works relative to geography, topography, architecture or science.

Artiklan tarkoituksena on osoittaa, että ensinnäkin sen soveltamisalaan kuuluvat kaikki kirjallisuuden, tieteen ja taiteen tuotokset ja toiseksi tällaisten tuotosten ilmaisumuotoa tai -tapaa ei rajoiteta³⁹. Bernin yleissopimuksesta ei kuitenkaan löydy suoraa määritelmää siitä, millainen teos tulkitaan kirjalliseksi sopimuksen tarkoittamassa mielessä. Toisaalta oikeuskirjallisuudessa on huomautettu, että kirjallinen teos on tulkittava 2(1) artiklassa olevan esimerkkiluettelon valossa⁴⁰. Näin ollen ainakin esimerkiksi kirjat ja muut kirjoitukset ovat yleissopimuksen mukaan tekijänoikeudella suojattuja.

Teoksen käsite määreytyy suoraan 2(1) artiklan mukaisesti. Suojan kannalta keskeistä on teoksen kirjallinen tai taiteellinen luonne. Perimmäinen lähtökohta on, että ideat sellaiseen eivät ole tekijänoikeudella suojattuja. Tällaisia tulisi suojata ennemminkin patenteil-

---

³⁹ WIPO 1978, s. 12.

⁴⁰ Lewinski 2008, s. 122.

la.⁴¹ Tekijänoikeussuojaa ideat saavat ensisijaisesti vasta kun ne ovat saaneet yksityiskoh-
taisen muodon ja ilmaistu esimerkiksi sanoina, muistiinpanoina tai piirustuksina. Näin ol-
len ilmaisu tarkoittaa tässä yhteydessä tuotoksen ilmentymää ulkomaailmalle⁴². Ilmaisun
tarkoituksella tai sen taiteellisella tai kulttuurisella merkityksellä ei kuitenkaan ole vaiku-
tusta tekijänoikeussuojaan⁴³.

WIPO:n mukaan tekijänoikeussuojaa saadakseen teoksen tulee sen sijaan olla henkisen
luomistyön tuote (*intellectual creation*)⁴⁴. WIPO katsoo, että tämä on selvää, kun huomi-
oon otetaan yleissopimuksen 2(1) artiklassa käytetyn sanan ”teokset” (*works*) yleinen sä-
vy⁴⁵. WIPO:n näkemystä selventäne se, että jo vuonna 1948 Bernin yleissopimuksen
muuttamista koskeneessa Brysselissä järjestetyssä revisiokokouksessa todettiin, että:

You have not considered it necessary to specify that those works
constitute intellectual creations because [...] if we are speaking of
literary and artistic works, we are already using a term which
means that we are talking about personal creation or about an intel-
lectual creation within the sphere of letters and the arts.⁴⁶

Lisäksi on huomattava, että sopimuksessa käytetään eri kohdissaan ilmausta ”omaperäiset
teokset” (*original works*). WIPO:n mukaan tällainen teos ei ensinnäkään ole kopio mistään
toisesta teoksesta. Toisaalta teoksen on heijastettava tekijänsä persoonallisuutta siinä mie-
lessä, että se on tekijänsä henkinen luomus.⁴⁷ Myös Ricketson ja Ginsburg katsovat, että
jokaisen kirjallisuuden, tieteen ja taiteen alaan kuuluvan tuotoksen saadessa lähtökohtaises-
ti teossuojaa, voidaan implisiittisesti päätellä jonkinasteisen luovuuden olevan suojan edel-
lytyksenä⁴⁸. Näin ollen vaikka Bernin sopimuksesta ei suoraan ilmenekään vaatimus oma-

---

⁴¹ WIPO 1978, s. 12.

⁴² Lewinski 2008, s. 123.

⁴³ WIPO 1978, s. 13.

⁴⁴ Ibid., s. 17. Ks. myös Ricketson - Ginsburg 2006, s. 488 ja Gervais JCPS 2002, s. 971-973. Käännöstekni-
senä seikkana huomautettakoon, että vuoden 1971 Pariisin sopimuksella tarkastetun Bernin yleissopimuksen
voimaansaattamista koskevassa Suomen ulkoasiainministeriön asetuksessa (SopS 79/1986) käytetään ilmai-
sun *intellectual creation* käännöksenä *henkisen luomistyön tuote* -ilmaisua.

⁴⁵ WIPO 1978, s. 17.

⁴⁶ WIPO 1986, s. 179. Ks. myös Gervais Chi-Kent L Rev. 2007, s. 1114.

⁴⁷ WIPO 1978, s. 17.

⁴⁸ Ricketson - Ginsburg 2006, s. 402.

peräisyydestä, on yleisesti hyväksytty, että sopimuksessa tarkoitetun suojan saamiseksi teoksen on täytettävä omaperäisyyden ja luovuuden kriteerit⁴⁹.

Bernin yleissopimuksessa on siirretty eri tavoin jäsenvaltioille kompetenssia täsmentää edelleen tekijänoikeussuojaa saavia teoksia. Ensinnäkin 2(2) artiklan mukaan jäsenvaltio voi lainsäädännössään määrätä, ettei teoksia yleensä tai joitakin tietynlaisia teoksia suojata, ellei niitä ole saatettu johonkin aineelliseen muotoon. Erityisesti common law -maissa, kuten Iso-Britanniassa, on tavallista esittää tällainen vaatimus lainsäädännössä⁵⁰. Lisäksi sopimuksen 2(4) artiklan nojalla jäsenvaltiot voivat määrätä kansallisessa lainsäädännössään siitä, millaista suojaa annetaan lainsäädännön, hallinnon ja lainkäytön alaan kuuluville virallisille teksteille ja niiden virallisille käännöksille. Tällaisten kirjallisten tuotosten rajaaminen tekijänoikeuden ulkopuolelle onkin hyvin yleistä⁵¹. Perusteluna tällaiseen rajaukseen voidaan nähdä erityisesti yleisen tiedonsaanti-intressin palveleminen. Tällaisella sääntelyllä varmistetaan osaltaan viranomaisaineistojen esteetön saatavuus.⁵²

Lisäksi on syytä huomata, että Bernin yleissopimuksen 19 artiklan mukaan yleissopimus asettaa vähimmäisvaatimukset eikä estä soveltamasta kansallisessa lainsäädännössä asetettua laajempaa suojaa. Myös EU-tuomioistuin on todennut, että ”[...] kansallisen lainsäätäjän ja kansallisten tuomioistuimien asiana on täsmentää kansallisella tasolla yleissopimuksen soveltamisalaa.”⁵³ Näin ollen Bernin yleissopimuksen määritelmää tekijänoikeudella suojattavista teoksista on vähintään sovellettava. Mikäli kuitenkin kansallisessa lainsäädännössä tarjotaan suojaa laajemmalle piirille teoksia, on näitä säännöksiä sovellettava.⁵⁴ Ylipäätään Bernin yleissopimuksen jäsenvaltioilla on oikeus 20 artiklan nojalla tehdä keskenään erityissopimuksia, joilla annetaan teosten tekijöille Bernin yleissopimusta laajem-

⁴⁹ WIPO 2004, s. 263. Ks. myös Sterling 2003, s. 292.

⁵⁰ Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 229-230. Ks. aineellisen muodon vaatimus Iso-Britannian osalta CDPA s. 3(2).

⁵¹ Esimerkiksi kaikissa Pohjoismaissa mm. lait, asetukset sekä viranomaisten päätökset ja lausumat eivät saa maiden tekijänoikeuslakien perusteella tekijänoikeudellista suojaa. Ks. Suomen tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404 9 §, Ruotsin lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk 9 §, Tanskan Lov nr. 395 af 14. juni 1995: Lov om ophavsret 9 §, Norjan 12 mai 1961 nr. 2: Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. 9 § sekä Islannin lov om ophavsret (nr. 73 af 29. maj 1972 9 §. Iso-Britanniassa puolestaan on käytössä Crown Copyright -järjestelmä, jolloin monarkia omistaa lakien ja muiden viranomaisten laatiman ja päättämän viranomaisaineiston tekijänoikeuden ja myöntää tällaisiin teoksiin käyttöluvia. Ks. CDPA s. 163. Ks. myös Bently - Sherman 2009, s. 131, Cornish - Llewellyn 2007, s. 564-566 ja Garnett ym. 1999, s. 575 ss.

⁵² Harenko ym. 2006, s. 69.

⁵³ Yhdistetyt asiat C-241/91 P ja C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) ja Independent Television Publications (ITP) v. Euroopan yhteisöjen komissio, 6.4.1995, (1995) ECR I-743.

⁵⁴ Ks. WIPO:n tulkinta kansallisen lainsäädännön vaikutuksesta: WIPO 1978, s. 103. Ks. myös Lewinski 2008, s. 123.

pia oikeuksia tai jotka sisältävät muita määräyksiä, jotka eivät ole ristiriidassa Bernin yleissopimuksen kanssa.

2.2.2 Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus

UNESCO:n hallinnoima yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus eli UCC-sopimus⁵⁵ on vaihtoehtoinen sopimus Bernin yleissopimukselle. Sopimuksen mukaan teos saa tekijänoikeussuojaa, mikäli se on luonteeltaan kirjallinen, tieteellinen tai taiteellinen. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin huomautettu, että tällainen suojattavan teoksen yleinen määritelmä on epälooginen ja hyvin vaillinainen⁵⁶.

UCC-sopimuksen nojalla suojaa annetaan kirjalliselle teokselle, joka on ”[...] a work of the human intellect expressed in language and fixed by means of conventional signs susceptible of being read.”⁵⁷ Tulkinta on nähdäkseni yhtenäinen Bernin yleissopimuksen kanssa. Suojaa annetaan ulkomaailman havaittavissa oleville ilmaisuille, eikä käytettävää ilmaisumuotoa ole rajattu. Teoksen ilmenemismuoto, eli onko kyse esimerkiksi esseestä, novellista tai runosta, on näin ollen suojan kannalta irrelevanttia⁵⁸.

Yleismaailmallisen tekijänoikeussopimuksen teoksen käsite on siis varsin samankaltainen Bernin yleissopimuksen kanssa. Koska UCC-sopimus ei kuitenkaan vaikuta XVII artiklan nojalla Bernin yleissopimuksen määräyksiin suojattavasta teoksesta, tarkastellaan tekijänoikeuden saantiedellytyksiä kansainvälisellä tasolla edelleen Bernin yleissopimuksen mukaisesti. Tämän johdosta yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus onkin jäänyt hyvin vähämerkityksiseksi⁵⁹.

---

⁵⁵ Sopimus tuli voimaan vuonna 1955 ja sitä on viimeksi muutettu vuonna 1971. Sopimuksessa on jäseniä 100. Esimerkiksi kaikki Pohjoismaat ja Iso-Britannia ovat sopimuksen jäseniä. Ks. ajantasainen lista sopimuksen jäsenvaltioista: <<http://erc.unesco.org/cp/convention.asp?KO=15381&language=E>>, [9.7.2011].

⁵⁶ Bogsch 1968, s. 8.

⁵⁷ Ibid., s. 8.

⁵⁸ Ibid., s. 9.

⁵⁹ Ks. esim. Haarmann 2005, s. 11 ja Olsson 2009, s. 358. Toisaalta, kuten Goldstein ja Hugenholtz huomauttavat, sopimus on edelleen toiseksi korkeimpana kansainvälisten sopimusten hierarkiassa. Ks. Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 50

2.2.3 TRIPS-sopimus

GATT-neuvotteluiden tuloksena 1.1.1995 voimaan tullutta TRIPS-sopimusta pidetään 1900-luvun merkittävimpänä tekijänoikeuteen liittyvänä kansainvälisenä sopimuksena⁶⁰. Sopimus on WTO:n hallinnoima ja kaikki sen jäsenet ovat siihen sidottuja⁶¹. TRIPS vahvistaa muiden immateriaalioikeuksien ohella tekijänoikeuksia ensisijaisesti niiden kauppa-poliittisen merkityksen vuoksi⁶².

TRIPS-sopimuksen teos-käsite määräytyy liitteen 1C 9(1) artiklan nojalla Bernin yleissopimuksen mukaisesti. Sopimuksen 9(2) artikla vahvistaa kuitenkin merkittävästi *e contrario* -vastakohtaispäätelmän keinoin jo vakiintunutta yleissopimuksen tulkintaa. Artiklan mukaan nimittäin tekijänoikeussuoja koskee ilmaisuja eikä ulotu ideoihin, menetelmiin, toimintamalleihin tai matemaattisiin kaavoihin sellaisenaan. TRIPS-sopimuksessa käytetty käsite ”ilmaiset” (*expressions*) on siis synonyymi Bernin yleissopimuksen 2(1) artiklassa käytetyille sanoille ”kirjalliset ja taiteelliset teokset”. Kaikki ilmaiset voivat näin ollen saada tekijänoikeussuojaa⁶³. Merkitystä ei tekijänoikeussuojan kannalta tällöin olisi esimerkiksi teoksen luonteella. Tulkinta on yhtenäinen Bernin yleissopimuksen kanssa, sillä yleissopimuksen 2(1) artiklassakin todetaan suojaa annettavan teoksille ”[...] whatever may be the mode or form of its expression [...]”.

Koska TRIPS-sopimuksen teoksen käsite määräytyy Bernin yleissopimuksen mukaan, tulevat myös tekijänoikeussuojan saantiedellytykset arvioitavaksi yleissopimuksen mukaisesti. Oikeuskirjallisuudessa onkin katsottu, että omaperäisyys (*originality*) on ainoa vaatimus, joka ilmaisun on täytettävä saadakseen suojaa⁶⁴. TRIPS ei kuitenkaan sisällä selvittäviä säännöksiä asian suhteen. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää sitä, että teossuojan saantiedellytykset määräytyvät ensisijaisesti kansallisten tekijänoikeuslakien mukaisesti. Tätä puoltaa ennen kaikkea se, että TRIPS:n on tarkoitettu olevan neutraali erityisesti

---

⁶⁰ Ks. esim. Gervais 2003, s. 3 ja Tritton ym. 2008, s. 51.

⁶¹ WTO:n jäseniä on tällä hetkellä (7.7.2011), mukaan luettuina kaikki EU-maat, kaiken kaikkiaan 153. Ks. ajantasainen luettelo jäsenmaista: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm>, [7.7.2011].

⁶² Haarmann 2005, s. 34. Ks. myös Otten - Wager Vand.J.Transnat'l L. 1996, s. 393.

⁶³ Gervais 2003, s. 131.

⁶⁴ Ibid.

common law -maiden copyright -tekijänoikeusjärjestelmien ja mannereurooppalaisten author's rights -tekijänoikeusjärjestelmien välillä⁶⁵.

2.2.4 WIPO:n tekijänoikeussopimus

Bernin yleissopimusta täydennettiin vuonna 1996 WIPO:n tekijänoikeussopimuksella (WCT).⁶⁶ Sopimuksessa ei suoranaisesti ole selvennetty Bernin yleissopimuksen määritelmää kirjallisesta teoksesta. Teoksen käsite on määritelty WCT-sopimuksessa samalla tavalla kuin TRIPS-sopimuksessakin. WCT vahvistaa, että tekijänoikeussuoja koskee ilmaisuja eikä ulotu ideoihin, menetelmiin, toimintamalleihin tai matemaattisiin kaavoihin sellaisenaan⁶⁷.

WCT-sopimuksessa jää sitä vastoin sääntelemättä Bernin yleissopimuksen mukainen omaperäisyyden ja luovuuden vaatimus tekijänoikeussuojan edellytyksenä. Toisaalta on huomattava, että WCT-sopimus ei sen 1(2) artiklan mukaan sisällöllään vähennä Bernin yleissopimuksesta jäsenvaltioille johtuvia velvoitteita. Näin ollen WCT-sopimuksen sisältöä on arvioitava ensisijaisesti Bernin yleissopimuksen asettamista teossuojan saantiedellytyksistä käsin. Lisäksi on huomattava, että eri puolin WCT-sopimusta käytetään yleissopimuksen kanssa yhtenäistä ilmaisua ”kirjalliset ja taiteelliset teokset” (*literary and artistic works*)⁶⁸. Tällöin voitaneen katsoa, että WCT-sopimuksen teoksen käsite sisältää edelleen yleissopimuksen mukaisen vaatimuksen omaperäisyydestä ja luovuudesta edellytyksenä tekijänoikeussuojan saamiseksi, eivätkä sopimusvaltiot voi soveltaa ainakaan matalampia vaatimuksia.

---

⁶⁵ Otten - Wager Vand.J.Transnat'l L. 1996, s. 398.

⁶⁶ Sopimus tuli EU:n osalta voimaan 14.3.2010. Ks. OJ L 32, 4.2.2010, s. 1.

⁶⁷ Täsmennyksen katsottiin sopimuksen laatimisvaiheessa olleen tarpeen hyödyllisenä selvennyksenä kansainväliseen tekijänoikeussuojaan liittyen. Oikeuskirjallisuudessa on nimittäin argumentoitu, että sekä immateriaalioikeuksien suoja että ideoiden ja informaation esteetön hyödyntäminen kumpikin kannustavat luovaan toimintaan sekä kulttuurilliseen monipuolisuuteen. Ks. tästä Reinbothe - Lewinski 2002, s. 45-46.

⁶⁸ Ilmaisuihin esiintyy WCT-sopimuksen Preamble-kohdassa sekä 6(1), 8 ja 10(1) artikloissa. Ks. tästä myös Senftleben 2006, s. 93.

2.3 EU:n säädöspohja

2.3.1 Yleistä

Euroopan unionissa ei ole toistaiseksi käytössä jäsenvaltioiden rajat ylittävää yhtenäistä tekijänoikeutta. Lähtökohtana on, että kukin jäsenmaa soveltaa omaa kansallista tekijänoikeuslainsäädäntöä. Lissabonin sopimuksen myötä EU:lla on toisaalta selkeä toimivalta tekijänoikeuden alalla. SEUT 118 artiklan mukaan nimittäin Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat säätää tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, joilla varmistetaan tekijänoikeuksien suojan yhdenmukaisuus. Joka tapauksessa EU:n lainsäädännössä ei toistaiseksi ole eksplisiittisesti ilmaisten suoritettu kirjallisten teosten teossuojan yhtenäistämistä. Näin ollen jäsenvaltiot itse voivat edelleen määrätä niitä sitovien kansainvälisten sopimusten tarjoaman toimivallan rajoissa tekijänoikeussuojan saannin edellytyksistä.

Kansalliset tekijänoikeuslait toisistaan poikkeavine sisältöineen eivät kuitenkaan ole sopuinnussa EU:n sisämarkkinoiden ajatuksen kanssa⁶⁹. Euroopan komissio tiedosti tämän vuonna 1988 vihreässä kirjassaan, jossa se katsoi ensinnäkin olevan välttämätöntä, että sisämarkkinoiden toimintaa haittaavat tekijänoikeuslakien kansallisen tason eroavuudet ja esteet poistetaan⁷⁰. Lisäksi Euroopan komissio katsoi olevan tarpeen parantaa unionin taloudellista kilpailukykyä kehittämällä menettelytapoja suhteessa kauppakumppaneihinsa⁷¹. Niin ikään vihreässä kirjassa korostettiin olevan tärkeää, ettei unionin ulkopuolisilla ole mahdollisuutta anastaa luovan toiminnan tai merkittävän investoinnin kautta syntyvää aineetonta omaisuutta⁷². Lopulta Euroopan komissio myös huomautti, että tietyissä tapauksissa, kuten esimerkiksi teollisen muotoilun ja tietokoneohjelmistojen osalta, tekijänoikeussuojalla saattaa olla kilpailua haittaava vaikutus⁷³.

---

⁶⁹ Haarmann 2005, s. 36.

⁷⁰ COM(88) 172 final, s. 3.

⁷¹ Ibid., s. 4.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid., s. 5.

Vihreän kirjan ja sitä seuranneen vuonna 1990 julkaistun varsinaisen työohjelman eli valkoisen kirjan⁷⁴ myötä EU:ssa ryhdyttiinkin kehittämään jäsenvaltioiden tekijänoikeutta sekundäärinormiston keinoin. Kompetenssi tähän katsottiin juontuvan primäärinormistosta. Tosin ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa EU:n primäärinormisto itsessään ei sisältänyt selkeää toimivallan osoitusta tekijänoikeuden tai laajemmin immateriaalioikeuden alalla⁷⁵.

Tekijänoikeuden harmonisoinnin etenemistä voidaan kuvata prosessiksi, joka polveutuu useampiin vaiheisiin⁷⁶. Ensimmäisenä vaiheena on tällöin kuuden tekijänoikeuden alaan lukeutuvan direktiivin voimaansaattaminen, joista tietokoneohjelma-⁷⁷ ja tietokantadirektiivi koskettivat erityisesti kirjallisiin teoksiin lukeutuvien teostyyppien tekijänoikeussuojan saannin edellytyksiä. Toisena ja edelleen käynnissä olevana vaiheena on puolestaan Infosoc-direktiivin voimaansaattaminen. Infosoc-direktiivin tarkoituksena on saattaa tietokoneohjelma- ja tietokantadirektiivejä laajemmin kansalliset tekijänoikeuslait horisontaalisen harmonisoinnin kohteeksi⁷⁸.

2.3.2 Tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivi

Tietokoneohjelmadirektiivi oli ensimmäinen harmonisointitoimi eurooppaoikeudellisessa tekijänoikeudessa. Direktiivi oli myös ensimmäinen EU-oikeudellinen lainsäädäntötoimi, joka pyrki määrittelemään käsitteen ”omaperäinen” (*original*) sisällön. Käsitteen katsottiin yleisesti hyväksytyin Bernin yleissopimuksen tulkinnan mukaan olevan tekijänoikeussuojan edellytyksenä. Direktiivin 1(3) artiklan mukaan ”[t]ietokoneohjelmaa suojataan, jos se on omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä henkinen luomus.” Myös tietokantadirektiivissä käytetään samanlaista sanamuotoa⁷⁹. Tämän on katsottu oikeuskirjallisuudessa tar-

---

⁷⁴ COM(90) 584 final.

⁷⁵ Ks. Lewinski 2010, s. 11. Tällöin kompetenssi johdettiin EY:n perustamissopimuksen 95(1) artiklasta (nykyisin SEUT 114(1) artikla), jonka mukaan unionilla on toimivalta antaa direktiivejä unionin sisämarkkinoiden sekä perusvapauksien, kuten tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi. Tekijänoikeudelliset kysymykset puolestaan ehdottomasti kuuluvat edellä mainittuihin EU-oikeudellisiin käsitteisiin.

⁷⁶ Ks. tästä tarkemmin esim. Tritton ym. 2008, s. 487-488. Ks. myös Bechtold 2006, s. 343.

⁷⁷ Neuvoston direktiivi, 91/250/ETY, annettu 14 päivänä toukokuuta 1991, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta. Direktiivi on sittemmin kumottu ja sen tilalle säädettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta. Ellei toisin mainita, käytetään jäljempänä näistä direktiiveistä yhteisesti nimitystä ”tietokoneohjelmadirektiivi”.

⁷⁸ Bechtold 2006, s. 343.

⁷⁹ Tietokantojen osalta käytetään samanlaista sanamuotoa myös Bernin yleissopimuksen 2(5) artiklassa sekä WCT-sopimuksen 5 artiklassa.

koittavan sitä, että sekä tietokoneohjelmien että tietokantojen tekijänoikeussuojan saannin edellytyksiä arvioidaan samoin perustein⁸⁰.

Sen sijaan suoja-aikadirektiivin johdanto-osan 16 kohdassa katsotaan tekijänoikeussuojaa saavan valokuvan olevan ”[...] omaperäinen, jos se on tekijänsä yksilöllisyyttä kuvastava luovan henkisen työn tulos [...]”⁸¹. Valokuvien suhteen valittu erilainen sanamuoto saattaa indikoida sitä, että valokuvien osalta sovellettaisiin tiukempia edellytyksiä tekijänoikeussuojan saamiseksi⁸². Pelkkä henkinen luomistyö ei riittäisi, vaan saadakseen tekijänoikeussuojaa työn on osoitettava myös tekijänsä persoonallisuutta. Tällöin voitaisiin lähtökohtaisesti tulkita, että kirjallisiin teoksiin luettavien tietokantojen ja tietokoneohjelmien osalta EU-oikeus edellyttää ainoastaan sitä, että ne ovat henkisen luomistyön tuotteita. Näin ei tarvitsisi erikseen tutkia, ilmeneekö tekijän yksilöllisyys jollakin tapaa tuotoksesta⁸³.

2.3.3 Infosoc-direktiivi

Infosoc-direktiivin taustalla oli teknisen kehityksen johdosta tapahtunut teosten luomisen, tuotannon ja hyödyntämisen välineiden moninkertaistuminen ja monipuolistuminen⁸⁴. Keskustelu oli alkanut jo WIPO:n tekijänoikeussopimuksen laatimisen yhteydessä ja yksi syy Infosoc-direktiivin säätämiseen olikin tarve ratifioida sopimus EU:n tasolla⁸⁵. Lisäksi tavoitteena oli harmonisoida merkittäviä osia kansallisista tekijänoikeuslaeista⁸⁶. Direktiivin johdanto-osan 7 kohdassa todetaankin tarkoituksena olevan mukauttaa ”[...] niitä kansallisia tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevia säännöksiä, jotka vaihtelevat merkittävästi jäsenvaltiosta toisen tai aiheuttavat oikeudellista epävarmuutta.”

Sisällöltään Infosoc-direktiivi ei merkittävästi poikkea WIPO:n tekijänoikeussopimuksesta⁸⁷. Infosoc-direktiivissä keskiössä ovat tekijänoikeuteen liittyvät keskeisimmät oikeudet

---

⁸⁰ Ks. esim. Karnell NIR 1998, s. 160, Eechoud ym. 2009, s. 41, Hugenholtz 2006, s. 318 ja Tritton ym. 2008, s. 491.

⁸¹ Vaikka direktiivin johdanto-osan 16 kohdassa viitataan Bernin yleissopimukseen, voidaan silti tulkita määritelmän koskevan myös itse direktiivissä säädeltä valokuva-teosta. Samansuuntaisesti tulkitsee myös Karnell. Ks. Karnell NIR 1998, s. 159-160.

⁸² Näin katsoo myös Eechoud ym. 2009, s. 41. Vrt. Walter 2010, s. 1467.

⁸³ Vrt. Tritton ym. 2008, s. 491. Tritton ym. katsovat, että “[t]here has to be something personal and intellectual that results in the creation.”

⁸⁴ Infosoc-direktiivin johdanto-osan 5 kohta. Ks. myös Rosén NIR 2001, s. 583.

⁸⁵ Ks. esim. Cook 2010, s. 93 ja Bechtold 2006, s. 343.

⁸⁶ Hugenholtz EIPR 2000, s. 499.

⁸⁷ Ricketson - Ginsburg 2006, s. 153.

eli oikeus valmistaa teoksesta kappaleita sekä oikeus välittää ja levittää teosta yleisölle⁸⁸. Direktiivi koskee sen 1(1) artiklan mukaisesti lähtökohtaisesti kaikkia tekijänoikeudella suojattuja teostyypppejä. Vähäisiä 11 artiklassa ilmeneviä muutoksia lukuun ottamatta Infosoc-direktiivi jättää kuitenkin EU:n tekijänoikeuden harmonisoinnin ensimmäisessä vaiheessa säädetyt direktiivit, erityisesti tietokoneohjelma-, tietokanta- sekä suoja-aikadirektiivit voimaan sellaisenaan⁸⁹. Infosoc-direktiivin johdanto-osan 20 kohdassa todetaankin, että ”[...] direktiivi perustuu periaatteisiin ja sääntöihin, jotka sisältyvät tällä alalla jo annettuihin voimassa oleviin direktiiveihin [...]”. Näin ollen Infosoc-direktiivin tarkoituksena on ennen kaikkea täydentää jo olemassa olevia EU-oikeudellisia säännöksiä⁹⁰.

Tietokoneohjelmien ja tietokantojen tekijänoikeussuojan saantiedellytykset määräytyvät siis edelleen niitä sääntelevien direktiivien perusteella. Sen sijaan muiden kirjallisten teosten osalta tekijänoikeussuojan saannin edellytyksistä ei itse Infosoc-direktiivissä ole lainkaan mainintaa. Kuitenkin Euroopan komissio totesi jo vuonna 1995 vihreässä kirjassaan ryhtyessään valmistelemaan direktiiviä, että:

”Originality” is everywhere a condition of the right to protection; but the assessment of originality has hitherto been a matter of national law, except in few areas where there has been harmonization in the Community, such as software and photographs.”⁹¹

Euroopan komissio huomautti myös, että “[t]he new products and services are most often the result of adaptations or interpretations of existing works”. Tämän johdosta Euroopan komission mukaan onkin kysyttävä, missä laajuudessa tulokset täyttävät perinteiset tekijänoikeussuojan edellytykset, missä laajuudessa tällaiset uudet tuotteet ja palvelut saavat tekijänoikeussuojaa ja mitä seurauksia tästä aiheutuu tekijänoikeus- ja lähioikeuksien järjestelmälle.⁹² Lisäksi Euroopan komissio huomautti vuonna 1996, että EU ”[...] requires

---

⁸⁸ Ks. tarkemmin direktiivin sisältämistä oikeuksista esim. Bechtold 2006, s. 343 ss.

⁸⁹ Ks. myös Rosén NIR 2001, s. 583.

⁹⁰ Bechtold 2006, s. 399. Oikeuskirjallisuudessa on myös kritisoitu runsaasti Infosoc-direktiivin sisältöä ja sen EU-oikeutta täydentävää vaikutusta. Esimerkiksi Schønning huomauttaa, että direktiivi antaa jäsenvaltioille 20 erilaista poikkeusmahdollisuutta kappaleen valmistamiseen liittyvistä säännöksistä. Näin ollen mitään suurta täydentävää ja kansallisia tekijänoikeuslakeja yhtenäistävää vaikutusta ei tällä lähestymistavalla tapahdu. Ks. Schønning NIR 2003, s. 317.

⁹¹ COM(95) 382 final, s. 25.

⁹² Ibid.

clear predictability for rightholders and users of what exactly is protected as well as an equivalent level of protection across the EU [...]”⁹³.

Infosoc-direktiivin voimaantulon jälkeenkin muiden kuin tietokoneohjelmien, tietokantojen ja valokuvien osalta jäsenvaltiot ovat siis saaneet itse ratkaista kansallisten tekijänoikeuslakien perusteella teossuojaan vaadittavan omaperäisyyden tason. Toisin sanoen teoksilla on ollut aina vain se suoja, jonka kunkin maan kansallinen tekijänoikeuslaki on myöntänyt. Komissio selvensi kantaansa vielä vuonna 2004 toteamalla, että lainsäädännölliset toimet tekijänoikeussuojan edellytysten harmonisoimiseksi ovat tarpeettomia, sillä ”[...] there are no indications that the lack of harmonisation of the concept of originality would have caused any problems for the functioning of the Internal Market.”⁹⁴

Euroopan komission valitsema tulkintalinja on ongelmallinen, sillä tekijänoikeussuojan saannin edellytykset vaikuttavat suoraan sekä suojaa saavien teosten laatuun että suojan laajuuteen⁹⁵. Tätä kautta vaikutus saattaa ulottua myös EU:n sisämarkkinoille. Mitä enemmän esimerkiksi luovuutta vaaditaan tekijänoikeussuojan saamiseksi, sitä vahvempi tekijänoikeussuoja tulee olemaan. Toisaalta matalamman suojaedellytysten maassa on väistämättä enemmän tekijänoikeudella suojattuja teoksia. Tällaisen maan tekijänoikeuksien haltijoille saattaa syntyä merkittävää kilpailuetua, kun heidän teoksensa saavat suojaa Infosoc-direktiivin johdosta. Tekijänoikeuksien haltijat voivat esimerkiksi vaatia korkeampia lisenssimaksuja riippuen siitä, minkä tasoista suojaa teos saa kussakin jäsenvaltiossa⁹⁶. Lisäksi tekijänoikeussuojan saantiedellytysten erilaisuus kansallisella tasolla saattaa aiheuttaa vakaviakin esteitä tavaroiden ja palveluiden vapaalle liikkuvuudelle EU:n tasolla⁹⁷.

Euroopan komissio ei ole vuoden 2004 jälkeen enää ottanut esiin kysymystä tekijänoikeussuojan saantiedellytysten harmonisoinnista. Se on toki painottanut kahdessa Infosoc-direktiivin voimaantulon jälkeen julkaistussa vihreässä kirjassa erityisesti verkkoympäristön tuomia haasteita tekijänoikeudelle⁹⁸. Kuitenkaan Euroopan komissio ei ole selventänyt

---

⁹³ COM(96) 568 final, s. 10.

⁹⁴ SEC(2004) 995, s. 14.

⁹⁵ Eechoud ym. 2009, s. 42. Ks. myös Rosén 2006, s. 33.

⁹⁶ Tekijänoikeuksien saantiedellytysten harmonisoinnin ohella ratkaisun tällaiseen ongelmaan voisi tarjota myös koko EU:n kattava lisensointijärjestelmä. Euroopan komissio aikookin ehdottaa tällaisen järjestelmän luomista lähitulevaisuudessa. Ks. COM(2011) 287 final, s. 10-11.

⁹⁷ Walter 2002, luku III kohta 1.1.

⁹⁸ Ks. COM(2010) 183 final ja COM(2008) 466 final.

näkemystään siitä, mitkä ovat tekijänoikeudella suojattujen teosten laadulliset ominaisuudet tai minkä laajuinen suoja tekijänoikeus itse asiassa on⁹⁹.

---

⁹⁹ Echoud ym. 2009, s. 10.

3 Teossuojan edellytykset Pohjoismaissa sekä Iso-Britanniassa

3.1 Johdanto

Bernin yleissopimus jättää siis jäsenvaltioilleen harkintavallan siitä, minkä tasoista henkistä luovuutta vaaditaan, jotta kirjallinen teos saisi suojaa yleissopimuksen 2(1) artiklan nojalla¹⁰⁰. Myös EU-oikeus edellyttää kansallisessa lainsäädännössä ensi kädessä ratkaistavaksi kysymyksen siitä, mitkä teokset saavat Infosoc-direktiivin mukaista tekijänoikeudellista suojaa. Tässä luvussa tarkastellaankin niitä välttämättömiä kansallisia edellytyksiä, jotka teoksen on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa. Mannereurooppalaisessa ja pohjoismaisessa oikeuskirjallisuudessa sekä uudemmassa oikeuskäytännössä puhutaan tässä yhteydessä vakiintuneesti teoskynnyksestä tai teostasosta¹⁰¹. Saadakseen teossuojaa teoksen on siis ylitettävä teoskynnys.

Päähuomio luvussa on Suomen ja muiden Pohjoismaiden sekä Iso-Britannian kansallisissa edellytyksissä. Luku etenee siten, että aluksi tarkastellaan pohjoismaista ja eritoten kotimaista teoskynnystä. Tässä yhteydessä pyritään tuomaan esiin erityisesti kirjallisten teosten teoskynnyksen keskeiset elementit. Koska pohjoismaisissa tekijänoikeuslaeissa ja niiden esitöissä määritellään teossuojan edellytykset varsin avoimin käsittein, tarjoaa oikeuskäytäntö ja -kirjallisuus keskeisen lähdeaineiston teoskynnyksen analysointiin. Suomessa on erityisasemassa tässä suhteessa vuonna 1985 perustettu tekijänoikeusneuvosto, joka antaa lausuntoja TekijäL:n soveltamisesta. Vaikka lausunnot ovat suositusluonteisia, on niillä korkeimman oikeuden ratkaisuiden vähäisyydestä johtuen keskeinen merkitys suomalaisessa tekijänoikeudessa. Pohjoismaisen teoskynnyksen tarkastelun jälkeen siirrytään tutkimaan Iso-Britannian oikeuden asettamia edellytyksiä tekijänoikeussuojalle. Koska kyseessä on common law -maa, säädännäinen oikeus on toissijainen oikeuslähde. Keskiössä ovat oikeutta systematisoivat tuomioistuinratkaisut. Tämän vuoksi isobritannialaista teoskynnystä esitelläänkin erityisesti oikeustapausten avulla.

Tutkimusekonomisista syistä kansallisten teoskynnysten esittelyssä ei pyritä täydellisyyteen, vaan tavoitteena on löytää sekä Pohjoismaiden että Iso-Britannian kirjallisten teosten

---

¹⁰⁰ Ricketson - Ginsburg 2006, s. 405.

¹⁰¹ Ks. termien määritelmästä esimerkiksi Niiranen ja Tarkela 1998, s. 143. Ks. tarkemmin teostaso -termin historiasta Haarmann 2005, s. 62 ja Ljungman 1969, s. 179-195.

teoskynnysten keskeinen sisältö. Tämä sisältö kootaan vielä luvun lopuksi yhteen, jotta seuraavassa luvussa päästään tutkimaan Infosoc-direktiivin oikeusvaikutuksia ja laajemmin teoskynnyksen harmonisointia EU:ssa.

3.2 Pohjoismainen teoskynnys

3.2.1 Tekijänoikeuslakien yhtenäisyys

Voimassa olevat tekijänoikeuslait ovat syntyneet Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa yhteisen valmistelun jälkeen¹⁰². Yhteispohjoismainen lainvalmistelu on ollut hyvin tiivistä¹⁰³. Yhteisesti valmisteltujen tekijänoikeuslakien katkeamaton uudistusprosessi on alkanut jo vuonna 1970 ja jatkunut näihin päiviin saakka¹⁰⁴. Tekijänoikeuslakien muutokset ovatkin olleet yhtenäisiä säädännäisen oikeuden tasolla. Toisaalta on huomattava, että varsinaisia säädännäisen oikeuden muutoksia teoskynnyksen suhteen ei ole tapahtunut, vaan pohjoismaiset teoskriteerit ovat olleet ennallaan vuoden 1960 lakien säätämisestä lähtien. Edes EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus ei ole aiheuttanut lakeihin muutoksia¹⁰⁵.

Pelkkää lain kirjainta tarkastelemalla ei teoskynnyksen osalta ole havaittavissa suuria eroavuuksia maiden välillä. Lähtökohtana esimerkiksi Suomen TekijäL:n 1.1 §:n mukaan on, että ”[s]illä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen [...]”. Myös Ruotsin ja Norjan lainsäädännössä käytetään termiä ”luoda” (*skapa*). Tanskan tekijänoikeuslaissa on vastaavassa kohdin ”*frembringa*”. Ljungman katsoo, että tanskalainen tekijänoikeuslaki on tältä kohdin hieman varovaisempi¹⁰⁶. Toinen eroavuus pohjoismaisissa tekijänoikeuslaeissa on, että Suomen, Ruotsin ja Tanskan tekijänoikeuslakien 1 § sisältää avoimemman teosmääritelmän kuin Norjan tekijänoikeuslaki. Norjassa on pyritty seuraamaan tarkemmin Bernin konvention teosmääritelmää ja Norjan tekijänoikeuslaki sisältääkin numeroidun listan teostyypeistä, jotka saavat tekijänoikeussuojaa. Myös tämä

---

¹⁰² Ks. pohjoismaisten tekijänoikeuslakien juurista Strömholm NIR 2011, s. 106-109.

¹⁰³ Ks. esim. Karnell 1990, s. 245-253. Ks. myös HE 28/2004, s. 14.

¹⁰⁴ Ks. tarkemmin uudistustyöstä erityisesti vuosilta 1970-1990 Koktvedgaard NIR 1991, s. 5-14. Ks. myös Liedes NIR 2001, s. 110-118.

¹⁰⁵ Karnell NIR 1998, s. 161.

¹⁰⁶ Ljungman 1969, s. 182-183.

eroavuus on lähinnä kosmeettista ja lakien on katsottava tarjoavan suojaa samoille teostyypeille.¹⁰⁷

Kaiken kaikkiaan Pohjoismaiden teoskynnykseen liittyvä säädöspohja on varsin yhtäläinen. Sanavalinnoille ei tässä yhteydessä ylipäänsä tulisi antaa kovinkaan suurta merkitystä, sillä Pohjoismaiden tekijänoikeuslait tulivat yhteisen valmistelun tuloksena voimaan ilman, että suojaobjektin suhteen olisi tehty todellista rajausta¹⁰⁸. Näin lähtökohtaisesti teossuojaa voidaan arvioida samoin perustein Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa.

3.2.2 Keskiössä itsenäinen ja omaperäinen luomistyö

TekijäL:n esitöissä ei katsottu tarpeelliseksi määritellä tarkemmin sitä, mitä laissa teoksella tarkoitetaan¹⁰⁹. Tekijänoikeussuojan saamiseen vaikuttavat edellytykset kuitenkin ilmenevät lain esitöiden mukaan TekijäL 1.1 §:ssä, jonka mukaan ”[s]illä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen [...]”. Tekijänoikeuslakeja valmisteluiden pohjoismaisten komiteoiden mukaan nimittäin sanat ”luonut” ja ”teos” merkitsevät, että tekijänoikeus tulee kysymykseen vain itsenäisiin ja alkuperäisiin teoksiin nähden¹¹⁰.

Kivimäki on kommentoinut komiteoiden näkemystä toteamalla, että teoksen luonnehtiminen itsenäiseksi henkiseksi tuotteeksi on asianmukaista ja että sana ”luominen” on vanhaan liitetty sellaisen henkisen tuotteen syntyyn, jonka perustana on ollut kirjallinen tai taiteellinen luomistyö¹¹¹. Näin Kivimäki katsoo, että ”luominen” on käyttökelpoinen ja ennen kaikkea riittävä termi kuvaamaan niitä edellytyksiä, jotka teoksen on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa. Pientä tulkinnanvaraa jää kuitenkin TekijäL:n esitöiden perusteluihin teoskynnyksestä eli itsenäisyyden ja alkuperäisyyden vaatimuksesta. Toisaalta on muistettava, että alkuperäisyys mainittiin ”kirjailijaoikeuden” saannin edellytyksenä jo vuoden 1905 lainvalmistelukunnan ehdotuksessa silloisen tekijänoikeuslain muuttamiseksi¹¹².

---

¹⁰⁷ Tómasson NIR 2001, s. 524-525. Weincke katsoi välittömästi tekijänoikeuslakien voimaantulon jälkeen, että Pohjoismaissa tullaan käytännössä soveltamaan jokseenkin yhtäläistä teoksen käsitettä Ks. Weincke NIR 1962, s. 260. Ks. myös Rosén 2006, s. 59.

¹⁰⁸ Ljungman 1969, s. 180.

¹⁰⁹ KM 1953:5, s. 44.

¹¹⁰ Ks. KM 1953:5, s. 44 ja SOU 1956:25, s. 66 ss.

¹¹¹ Kivimäki 1966, s. 18.

¹¹² LVK 1905, s. 17.

Suomalaisessa komiteanmietinnössä edellytetään tekijänoikeudella suojattavalta teokselta itsenäisyyden ja alkuperäisyyden lisäksi uutuutta ja omaperäisyyttä¹¹³. Kyseessä ei kuitenkaan ole mikään lisäedellytys tekijänoikeussuojan saamiseksi, vaan sanaparit ”itsenäinen ja alkuperäinen” sekä ”uusi ja omaperäinen” lienee tarkoitettu toistensa synonyymeiksi mietinnössä¹¹⁴. Sanaparien käyttö voidaan nähdä perustelluksi erityisesti siitä syystä, että näin voidaan vahvistaa yhteyttä Bernin yleissopimuksen edellytyksiin tekijänoikeussuojan saamiseksi. TekijäL:n esitoissa käytetyt ”itsenäisyys ja alkuperäisyys” sekä ”uutuus ja omaperäisyys” ilmaisevat kohtuullisen hyvin Bernin sopimuksen vaatimusta omaperäisyydestä. Sanaparit ovat ainakin kuvaavampia kuin pelkkä omaperäisyys-sana. Lisäksi nähdäkseni on pedagogisesti tärkeää käyttää tällaisia selventäviä adjektiiveja.

Teoskynnyksen voidaan siis katsoa vastaavan varsin hyvin Bernin yleissopimuksen vaatimuksia¹¹⁵. Ruotsin tekijänoikeuslain esitoissa sekä suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa on nimittäin katsottu, että itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset ilmaisevat ennen kaikkea sitä, ettei tekijänoikeussuojaa tule antaa tuotteelle, joka on syntynyt täysin mekaanisen työskentelyn kautta tai kopioimalla suoraan jo olemassa olevia tuotteita¹¹⁶. Tietoyhteiskunnan aikakaudella teosten kopiointi on helpompaa ja tehokkaampaa kuin koskaan aiemmin. Näin onkin välttämätöntä täsmentää, että tekijänoikeudellista suojaa annetaan vain itsenäisen luovan työn kautta syntyneille teoksille, eikä orjallisen kopioinnin suorittamista ole syytä suojata.

Itsenäisyys ilmaisee tekijänsä persoonallisuutta ja yksilöllisyyttä teoksessa. Itsenäisyys on relaatio teoksien välillä. Tämän suhteen on oltava riittävän vahva, jotta työn eksistenssi syntyy. Itsenäisyyden vaatimus ei kohdistu suoranaisesti teoksen luomisprosessiin. Tekijä voi ottaa täysin vapaasti vaikutteita toisista teoksista. Tekijänoikeussuojaan vaadittava yksilöllisyys ei ilmene ajatuksista, ideoista tai esimerkiksi teoksen tuottamasta informaatiosta. Keskiössä on ilmaisu. Tämä määrittää teoksen itsenäisyyden.

Itsenäisyys liittyy kiinteästi omaperäisyyteen. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että teos on omaperäinen, mikäli kukaan muu työhön ryhtyessään ei olisi päätenyt samanlaiseen

---

¹¹³ KM 1953:5, s. 44.

¹¹⁴ Näin tulkitsee myös Haarmann. Ks. Haarmann 2005, s. 60-61.

¹¹⁵ Ibid., s. 61.

¹¹⁶ Ks. SOU 1956:25, s. 66 ja esimerkiksi Haarmann 2005, s. 61.

lopputulokseen¹¹⁷. Omaperäisyys on näin ollen ainutlaatuisuutta. Kyse on tilastollisesta ainutkertaisuudesta. Troller katsoo, että tilastollinen ainutkertaisuus itse asiassa on yksilöllisyyden välttämätön seuraamus¹¹⁸. Toisaalta oikeuskirjallisuudessa on aiheellisesti huomautettu, että tilastollista ainutkertaisuutta voi esiintyä ilman luovuutta¹¹⁹. Mikäli teos on syntynyt puhtaan sattuman kautta, ei omaperäisyyden vaatimus useinkaan täyty eikä teossuojaa tulisi antaa¹²⁰. Esimerkiksi maalin roiskauttaminen paperille tai seitsemän satunnaisen numeron kirjoittaminen, jotka myöhemmin ilmenevät oikeaksi lottoriviksi, eivät ole omaperäisiä ilmaisuja. Tällaiset teokset eivät saa teossuojaa pohjoismaisessa tekijänoikeudessa.

Käytännössä saattaa olla mahdollista, että samasta teemasta tai ideasta muodostuu kaksi hyvinkin samanlaista kirjallista teosta. Tämä on kuitenkin epätodennäköistä, sillä tekijänoikeussuojan kohteena on teoksen ilmenemismuoto eli yksittäiset sanavalinnat, joilla tekijä on ilmaissut ajatuksensa¹²¹. Tekijänoikeus on siis muodon suojaa muodosta riippumatta¹²². Ideoita tai informaatiota yleensä ei suojata¹²³. Näin ollen ei voida pitää kovin todennäköisenä, että jo olemassa olevasta kirjallisesta teoksesta tietämätön olisi luonut samansanaisen teoksen kopioimatta jo olemassa olevaa teosta.

Teoreettinen mahdollisuus tällaiseen kaksoisluomiseen on kuitenkin erityisesti silloin, kun teos on erittäin lyhyt tai sen pohjana on jokin hyvin arkipäiväinen ilmiö. Kivimäen mielestä tällaisessa tapauksessa tekijänoikeus on evättävä myöhemmin ilmestyneestä teoksesta, mikäli tässä ei ole esitetty mitään objektiivisesti uutta¹²⁴. Nykyisin katsotaan kuitenkin omaperäisyyden tarkoittavan ennen kaikkea subjektiivista uutuutta. Tekijänoikeus suojaa

---

¹¹⁷ Harenko ym. 2006, s. 15. Ks. myös Haarmann 2005, s. 63 ja siinä mainitut lähteet sekä Ljungman 1969, s. 192. Oikeuskäytännössä näin on todettu mm. Suomen korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2005:43 ja Turun hovioikeuden ratkaisussa 20.2.2007 S 05/1878, Ruotsin korkeimman oikeuden ratkaisussa NJA 1995, s. 256 sekä Tanskan korkeimman oikeuden ratkaisussa UfR 1993, s. 17.

¹¹⁸ Troller 1983, s. 365.

¹¹⁹ Ks. tästä Haarmann 2006, s. 64 ja siinä oleva viittaus teokseen Schricker, Gerhard ja Dietz, Adolf: Urheberrecht. Kommentar. 2. Auflage. C.H. Beck. München 1999, s. 64.

¹²⁰ Selvyyden vuoksi todettakoon kuitenkin, että saadakseen teossuojaa teoksen ei ole tarvinnut syntyä tietoisien toiminnan perusteella. Ks. Koktvedgaard - Levin 2007, s. 78-79.

¹²¹ Harenko ym. 2006, s. 17.

¹²² Sorvari 2007, s. 40. Kivimäen mukaan "[t]eos on syntynyt, kun se fyysisesti on eronnut tekijänsä persoonasta ja "astunut ulkomailmaan", so. saanut sellaisen muodon, että sivullinenkin voi siihen tutustua [...]". Näin ollen ainoastaan ulkoisesti havaittava työ voi saada tekijänoikeussuojaa. Ks. Kivimäki 1966, s. 20.

¹²³ Tämä johtuu EU:ta sitovasta TRIPS-sopimuksesta, jonka 9(2) artiklan mukaan "[t]ekijänoikeuden suojan tulee ulottua ilmaisuihin, mutta ei ideoihin, menettelyihin, toimintamenetelmiin tai matemaattisiin käsitteisiin sellaisenaan." Gervais katsoo, että vaatimus suorastaan edellyttää jäsenvaltioita suojaamaan kaikkia ilmaisuja. Ks. Gervais 2003, s. 131.

¹²⁴ Kivimäki 1966, s. 21. Vrt. Harenko ym. 2006, s. 16.

teosten luvaton jäljittelemistä ja hyödyntämistä vastaan. Kyse ei ole absoluuttisesta suojasta kaikkia muita vastaan. Suojan kannalta on näin ollen riittävää, että tekijä on käyttänyt teoksen luomiseen itsenäistä ja luovaa panostaan.¹²⁵ Tällöin myös omaperäisyyden vaatimus toteutuu.

3.2.3 Teoskynnyksen vakiintunut taso

Pohjoismaisten tekijänoikeuslakien 1 §:ssä on kussakin esimerkkiluettelo teossuojaa saavista teoksista. Kirjallisiin teoksiin luetaan lakien mukaan esimerkiksi kaunokirjalliset ja selittävät kirjalliset teokset tai kartta sekä myös muut graafista tai plastillisesti muotoiltua teosta selittävät teokset sekä tietokoneohjelmat. Luettelot eivät kuitenkaan ole tyhjentäviä, vaan kyse on esimerkeistä. Tämä todetaan esimerkiksi TekijäL:n 1.1 §:n lopussa olevalla ilmaisulla ”[...] taikka ilmetköönpä se muulla tavalla”. Koska mitään erityisiä vaatimuksia tekstilajin suhteen ei ole, voi kirjallinen teos olla painettuna millä kielellä tahansa. Kyse voi olla esimerkiksi kohokirjaimista. Niin ikään teos voi koostua numeroista tai binääriluvuista. Keskeistä ei siis ole, pystyykö ihminen lukemaan teosta. Ratkaisevaa on, onko teos ilmaistu kielen avulla¹²⁶.

Oikeuskäytännössä ei kuitenkaan aina ole argumentoitu riittävän selkeästi, jotta tekstilajin merkityksettömyys teossuojan saantiin tulisi esiin. Esimerkiksi ratkaisussa KKO 1977 II 85 korkein oikeus katsoi, että ”[k]irjoitusta ei voitu pitää mainoksena tai selostuksena, vaan se täytti laajuutensa ja sisältönsä puolesta itsenäisen artikkelin edellytykset.” Ratkaisusta jää kuva, että mainos tai selostus ei voisi olla tekijänoikeudella suojattu. Näin ei luonnollisestikaan ole, vaan teossuoja syntyy, mikäli suojan yleiset edellytykset täyttyvät.

Teoksen taiteellisella tai laadullisella tasolla ei myöskään ole teossuojan kannalta merkitystä. Suojaa saavien kirjallisten ja taiteellisten teosten ei tarvitse edustaa mitään erityisiä esteettisiä arvoja¹²⁷. Myöskään moraalisisilla arvioinneilla ei ole merkitystä¹²⁸. Suomen ja muiden Pohjoismaiden tekijänoikeudessa ei siis tarvitse ratkaista vaikeaa kysymystä siitä,

---

¹²⁵ Koktvedgaard - Levin 2007, s. 78 ja Haarmann 2005, s. 64. Ks. myös Rosén SvJT 2004, s. 152.

¹²⁶ KM 1953:5, s. 44.

¹²⁷ Haarmann 2005, s. 51. Vrt. Kivimäki 1966, s. 3-4. Kivimäen mukaan tekijänoikeudella suojattuja ovat vain sellaiset teokset, jotka ovat omaperäisiä ja edustavat esteettistä kauneusarvoa.

¹²⁸ Olsson 2009, s. 54. Esimerkiksi Ruotsin korkein oikeus katsoi 21.12.1998 antamassaan ratkaisussa (NJA 1998, s. 838 ja NIR 1999, s. 427), että Hitlerin ”Mein Kampf” on tekijänoikeudella suojattu kirjallinen teos.

millainen laadullinen taso riittää yltämään teostasoon. Näin ollen esimerkiksi puhtaasti kaunokirjallinen teos, seminaariesitelmä (Helsingin HO 20.6.1990 S 88/1537), sopimusehdot (Turun HO 20.2.2007 S 05/1878), kaksi samaa aluetta koskevaa karttaa (KKO 1978 II 48) tai oppilaitosten vuosikertomukset (TN 2011:6) ovat kaikki yhtäläillä tekijänoikeudella suojattuja riippumatta niiden esteettisyydestä tai muista laadullisista arvoista.

Myöskään teoksen käyttötarkoituksella ei ole suojan kannalta merkitystä. Teos voi palvella jopa täysin käytännöllistä tarkoitusta joutumatta silti tämän johdosta TekijäL:n mukaisen suojan ulkopuolelle¹²⁹. Vailla merkitystä on niin ikään se kuinka paljon työtä ja taitoa teoksen luominen on vaatinut¹³⁰. Tässä suhteessa Helsingin hovioikeus on argumentoinut hieman ristiriitaisesti. Se nimittäin piti johtamistaitomenetelmien kursseilla käytettyä aineistoa omaperäisyytensä ja sen luomiseen tarvittun suuren työmäärän vuoksi tekijänoikeudella suojattuna teoksena (Helsingin HO 4.1.1989 S 87/951). Helsingin hovioikeus on myös katsonut, että seleenivalmisteen imeytymistä ihmisen vereen koskeva tutkimusselostus on ollut TekijäL:ssä tarkoitettu teos erityisesti tutkimusselosteen laatimiseksi tarvittun tiedon vuoksi (Helsingin HO 12.4.1989 S 1987/751). Oikeuskäytännön johdonmukaisuuden vuoksi hovioikeuden olisi kuitenkin tullut edellä mainituissa ratkaisuissa sivuuttaa kokonaan työ- ja tietomäärän vaikutus tekijänoikeuden saantiin. Tällaiset elementit ovat vieraita pohjoismaiselle tekijänoikeudelle.

Tekijänoikeussuojan saamisen kannalta on riittävää, että teos on itsenäinen ja omaperäinen henkisen luomistyön tulos. Tämä puolestaan ratkaistaan vertaamalla teoskappaleen synnyttämää kokonaisvaikutelmaa aikaisemmin olemassa oleviin teoksiin (Turun HO 20.2.2007 S 05/1878 ja NJA 2004, s. 149 ja NIR 2004, s. 585). Näin ollen luonnollisena oletuksena on, että teos ei ole lajiltaan täysin uusi, vaan olemassa on samankaltaisia teoksia, joita vasten itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä tarkastellaan. Teoksen eksistenssi määrittyy siis suhteessa toisiin teoksiin.

Pohjoismaissa on nykyisin suhteellisen vakiintunut käsitys siitä, minkä tasoista itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä henkisen luomistyön tuotteilta vaaditaan. Lähtökohtaisesti kirjallisten töiden teoskynnys on varsin alhainen. TekijäL:n esitöiden mukaan ”[t]avalliset päivänuuti-

---

¹²⁹ KM 1953:5, s. 44.

¹³⁰ Haarmann 2005, s. 67.

set ja muut sanomalehtitiedot [...]” jäävät tekijänoikeuslainsäädännön ulkopuolelle¹³¹. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että lyhyiden uutisten lisäksi teossuojan ulkopuolelle jäävät lähinnä vain tavanomaiset ilmoitukset, aikataulut, tavaraluettelot yms.¹³² Suojaa ei anneta, mikäli kyse on latteasta ilmaisusta ilman mitään henkistä luovuutta tai jos ilmaisu on ratkaisu ongelmaan, johon on olemassa vain pari erilaista tai hyvin lähekkäistä ratkaisua¹³³.

Muutoin periaatteessa millainen kirjallinen ilmaisu tahansa saa hyvinkin helposti teossuojaa. Syynä tähän on nähtävissä ennen kaikkea se, että tekijän persoonallisuus ja henkinen luomistyö on helposti osoitettavissa kirjallisesta työstä. Tähän vaikuttaa puolestaan se, että kirjallisia töitä on valtavan suuri määrä. Tällöin on myös runsaasti vertailupohjaa teoksen omaperäisyyden ja itsenäisyyden tunnistamiseen. Lisäksi kirjallisia töitä ei useinkaan rasita lainsäädännön tai käytännön toiminnallisuuden sanelemat vaatimukset. Näin luovuudelle ja omaperäisyydelle jää yksinkertaisesti enemmän tilaa¹³⁴.

Lähtökohtana on, että mitä lyhyempi kirjallinen teos on, sitä korkeammaksi teoskynnys nousee¹³⁵. Lyhyet ilmaiset eivät siis automaattisesti ajaudu teossuojan ulkopuolelle. Haarmannin mukaan esimerkiksi Eeva Joenpellon romaanin nimi ”Neito kulkee vetten päällä” olisi teossuojan kannalta riittävän omaperäinen ja itsenäinen. Haarmann kuitenkin korostaa, että tämä esimerkkitapaus on ennemminkin poikkeus kuin sääntö.¹³⁶ Näin ollen tekijänoikeusneuvosto totesi lausunnossaan 2011:3, että sana ”tipi-tii” tai sen muunnelma ”tipitii” eivät yllä teostasolle. Tekijänoikeusneuvoston mukaan nimittäin yksittäinen sana voi saada suojaa vain, jos se edustaa “[...] poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa.” Tekijänoikeusneuvosto on myös katsonut, ettei teoskynnys ylity sellaisten lyhyiden ilmaisuiden, kuten ”Aqua Seitsen Seitsemisen lähdevesi” (TN 2004:13), ”Puhdas Elämä Lapselle” (TN 2001:12), ”Save the Wildlife” (TN 1995:16) tai ”Villi tyttö etsii iloista ja menevää miestä...kiinnostaako?” (TN 1992:15) osalta. Viimeinen ilmaisu oli

---

¹³¹ KM 1953:5, s. 56. Kockvedgaard ja Levin kuitenkin huomauttavat, että joskus lyhyiden uutisten kekseliäät otsikot voivat ylittää teostasoon. Ks. Kockvedgaard - Levin 2007, s. 86.

¹³² Haarmann 2005, s. 69.

¹³³ Olsson 2006, s. 42.

¹³⁴ Toki tässä suhteessa myös kirjallisten teosten välillä on eroja. Selvää on, että esimerkiksi tiettyä toiminnallisuutta edistävän tietokoneohjelman luomiseen voidaan käyttää vähemmän omaperäisyyttä kuin puhtaan kaunokirjallisen teoksen luomiseen. Samoin luovuutta ja omaperäisyyttä ei ole yhtä lailla käytettävissä selittämissä tietokirjallisissa teoksissa kuin kaunokirjallisissa teoksissa. Esimerkiksi KKO:n ratkaisussa 1964 II 54 tarkasteltiin kahta betonirakenteiden lujuusoppia käsittelevää kirjaa. Ratkaisussa oli kyse kirjojen rakenteellisista ja asiasisällöllisistä yhtäläisyyksistä. Koska tietokirjoihin sisältyy yleensä väistämättä samankaltaisuuksia, jää alkuperäisteoksen suoja väkisinikin melko kapeaksi. Ks. Harenko ym. 2006, s. 60.

¹³⁵ Haarmann 2005, s. 70.

¹³⁶ Ibid.

myös Turun hovioikeuden mielestä tavanomainen eikä edes kolmen pisteen käyttö muuttanut sitä itsenäiseksi ja omaperäiseksi teokseksi (Turun hovioikeus 29.4.1994 S 93/204).

Kokoavasti voidaan todeta, että kirjallisten teosten teoskynnyksessä korostuu tekijänoikeussuojan saamisen yleiset edellytykset¹³⁷. Vaikka edellä onkin todettu, että tavalliset uutisartikkelit tai muut lyhyehköt ilmoitukset jäävät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle, on jokainen työ kuitenkin arvioitava suojan kannalta tapauskohtaisesti. Tekstilajilla ei ole toisin sanoen merkitystä teossuojan saamiseksi. Kirjallisten töiden monimuotoisuus vaikuttaa myös siihen, ettei ole mahdollista asettaa tiukkoja kriteereitä teossuojan saamiseksi. Toisaalta oikeuskäytäntömme osoittaa, että oikeustodellisuudessa tällaisia kriteereitä on syntynyt ja niitä sovelletaan varsin yhtenäisesti. Näin Suomen ja muiden Pohjoismaiden kohdalla voidaan itseoikeutetusti puhua teoskynnyksestä, jonka teoksen on ylitettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa.

3.2.4 Luovuuden ilmeneminen kirjallisesta teoksesta

Teossuojan kohteena on siis teos (*verk*). Pohjoismaisten tekijänoikeuslakien esimerkkiluettelot antavat viitteitä millaisia teoksia suojan kohteena voi olla. Esimerkiksi Lundin mukaan tekijänoikeussuojan kohde määritellään selkeästi esimerkkien avulla aineettomaksi henkiseksi työksi¹³⁸. Teos puolestaan saa suojaa, mikäli se edustaa tietyn asteista itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä ja on ainakin jossakin määrin tekijänsä yksilöllisyyden ilmentymä eikä pelkän mekaanisen työn lopputulos¹³⁹. Keskeistä on ihmisen luovan henkisen toiminnan aikaansaama tuotos, joka ilmenee konkreettisena lopputuloksena.

Luovuuden vaatimus nousee näin ollen merkitykselliseksi pohjoismaisessa tekijänoikeussuojassa. Esimerkiksi Turun hovioikeus on ratkaisussaan 25.3.1986 1985 R 295 Tre III katsonut, että ”[a]uton korjauskäsikirjaan sisältyviä kuvioita ja piirroksia pidettiin selittävinä kirjallisina teoksina, koska niiden valmistamisen katsottiin edellyttävän luovaa työpanosta [...]”. Infosoc-direktiivin harmonisointia koskeneessa hallituksen esityksessä vahvistetaan puolestaan, että ”[s]uojattu teos on tekijänsä luovan työn omaperäinen tulos.”¹⁴⁰

---

¹³⁷ Sorvari 2007, s. 45.

¹³⁸ Lund 1961, s. 47.

¹³⁹ SOU 1956:25, s. 66.

¹⁴⁰ HE 28/2004 vp., s. 9.

Luovuudella ymmärretään yleiskielessä ennen kaikkea henkisten kykyjen käyttöä sekä jonkin uuden tuottamista¹⁴¹. Näin luovuus omalla tavallaan täsmentää edelleen itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimuksia.

Mikäli yksilöllisellä luomistyöllä ja luovuudella ei ole merkitystä teoksen synnyssä, jää teos tällöin vaille tekijänoikeussuojaa. Hyvänä osoituksena tästä toimii korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1971 II 7. Kyseisessä ratkaisussa korkein oikeus katsoi, että virallisen autonkuljettajatutkinnon suorittamista varten käytettäviä kyselylomakkeita ei voitu pitää TekijäL 1.1 §:n tarkoittamassa mielessä itsenäisinä ja omaperäisinä, sillä ”[...] ne oli muodoltaan laadittu ulkomaisten esikuvien mukaisiksi sekä sisällöltään kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön valvonnan alaisina ja ministeriön antamien ohjeiden mukaan [...]”.

Yksilöllisen luomistyön vaatimusta ei tule kuitenkaan ymmärtää siten, että vain yksi henkilö voi olla teoksen luoja. TekijäL 6 §:n mukaisesti nimittäin, mikäli useampi henkilö luo yhdessä teoksen näiden osuuksien muodostamatta itsenäisiä teoksia, on heillä tekijänoikeus näin syntyneeseen teokseen yhteisesti. Tekijöiden luovuus voi siis yhdistyä teoksessa, jolloin teossuoja syntyy. Vaikka luovuus tarkoittaakin kykyä assosioida jo olemassa olevia teoksia ja luoda niiden pohjalta jotakin uutta, edellytetään syntyvältä lopputulokselta aina myös itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä.

Oikeuskirjallisuudessa on huomautettu, että luovuutta edellyttävän teossuojan kannalta ovat ongelmallisempia luovuuden modernit ilmentymät, kuten tietokantojen sekä tietokoneohjelmien suoja¹⁴². Voidaan esimerkiksi perustellusti kysyä, millä tavalla tietokoneen luoman tuotoksen osalta tekijän luovuus ja persoonallisuus ilmenee. Niin ikään epäselvyyttä aiheuttaa, kuka ylipäänsä on tällaisen teoksen tekijä. Mahdollista nimittäin on, että ohjelman tilaaja on antanut tarkat spesifikaatiot ohjelman luontiin, joita ohjelmoija vain tarkasti noudattaa. Oma kysymyksensä olisi niin ikään, myönnetäänkö tietokoneohjelman luoman teoksen suojaus ohjelman tekijälle vai tietokoneelle¹⁴³.

---

¹⁴¹ Ks. tästä esimerkiksi Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2006, s. 118.

¹⁴² Gervais JCPS 2002, s. 981.

¹⁴³ Esimerkiksi Vaasan hovioikeus on katsonut, että tietokoneperusteinen ohjelmointi ei synnyttänyt teossuojaa. Ks. Vaasan HO 17.5.2005 R 03/1245.

Samalla tavalla voidaan kyseenalaistaa KKO:n ratkaisu 2005:43, jonka mukaan oppikirjoihin liitetyt sanastot ”[...] ilmentävät sellaista omaperäisyyttä ja itsenäisyyttä, että sanastot myös itsenäisesti arvioiden ylittävät teoskynnyksen.” KKO:n mukaan sanastot eivät olleet vain mekaanisesti koottuja sanaluetteloja, vaan oppikirjojen tekijöiden tuli ottaa huomioon monia seikkoja, kuten esimerkiksi mitkä sanat tekstissä opetetaan ja missä vaiheessa kukin sana on syytä opetuksellisesti ensi kerran esittää. Näin ollen sanastot osoittivat KKO:n mukaan tekijöidensä luovuutta. Kyseenalaista toisaalta on, olisiko joku toinen voinut silti päätyä samanlaiseen lopputulokseen. Sanastot kuitenkin ovat selkeästi erotettavissa oppikirjoista, jolloin luovuuden ja persoonallisuuden ilmentyminen näistä saattaa olla vaikeasti havaittavissa. Niin ikään samojen sanojen kokoaminen oppikirjaan saattaa olla mahdollista, joskin epätodennäköistä. Esimerkiksi voitaneen olettaa olevan varsin yleistä, että nuoremille koululaisille opetetaan ensin aivan yksinkertaisimpia ja arkipäiväisimpiä sanoja, kuten numeroita, värejä ja yleisimpiä esineitä. Näin itse asiassa käytettävissä olevien sanojen määrä vähenee ja muuttuu rajalliseksi, jolloin myös luovuuden käyttöala supistuu ja kaksoisluomisen mahdollisuus lisääntyy.

Mikäli edellä esiin nostettuja kysymyksiä pohdittaessa pidettäisiin tiukasti kiinni pohjoismaiselle teoskynnykselle ominaisten luovuuden, itsenäisyyden ja omaperäisyyden ilmaisuun kohdistuvista vaatimuksista, ei todennäköisesti päädyttäisi tekijänoikeuslakien tarkoituksen kannalta optimaaliseen ratkaisuun¹⁴⁴. KKO tuskin olisi päätenyt antamaan suojaa sanastoille, mikäli se olisi tarkastellut sanastojen itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä pelkästään suhteessa muiden oppikirjojen vastaaviin sanastoihin. On kuitenkin huomattava, että TekijäL:n kannalta on selkeää, että sanastoja arvioidaan samoilla kriteereillä kuin oppikirjoja ja nimenomaan suhteessa oppikirjoihin¹⁴⁵. Luovuuden ilmeneminen ei välttämättä ilmene suoraan ilmaisusta. Erityisesti näin on, mikäli tarkastellaan teoksesta irrotetun osan teoskynnyksen ylitystä.

Nähdäkseni kritiikki siitä, että luovuuden vaatimus teossuojan saamiseksi ei soveltuisi uusien teoslajien arviointiin saattaa olla liioiteltua. Ensinnäkään persoonallisuuden ilmentymistä ei tule tarkastella pelkästään ilmaisun kautta. Perinteiseen pohjoismaiseen teos-

---

¹⁴⁴ Tietokoneohjelmien osalta huomattakoon kuitenkin, että EU:n tietokoneohjelmadirektiivin 1(3) artiklan mukaan teossuojaa annetaan, mikäli ohjelma on siinä määrin omaperäinen, että se on tekijänsä henkinen luomus. Näin ollen direktiivin mukaiset edellytykset teossuojan saamiseksi ovat nyt myös EU-maihin kuuluvissa Pohjoismaissa lähtökohtana.

¹⁴⁵ Mansala 2005, s. 337.

suojaan toki kuuluu kiinteästi henkisen luomistyön kautta syntyvän tuotoksen tarkastelu. Itse luomisprosessiin ei tällöin tarvitse kiinnittää erityistä huomiota. Esimerkiksi Strömholm katsoo, että teossuojan synnylle on ominaista ennen kaikkea laaja vapaus päättää lopputuloksen muotoilusta¹⁴⁶. Tätä ei tule kuitenkaan ymmärtää siten, että vain tuotoksen lopullisella ilmaisulla olisi merkitystä. Myös teoksesta irrotettu osa saa suojaa täyttäessään teossuojan edellytykset. Näin ollen teoksen luomisprosessille tulee antaa merkitystä, jotta pohjoismaisen tekijänoikeustradition tarkoitus toteutuu.

Gervais kuvaa osuvasti, että kyse on luovista valinnoista (*creative choices*). Gervaisin mukaan: a creative choice is one made by the author that is not dictated by the function of the work, the method or technique used, or by applicable standards or relevant “good practice”.¹⁴⁷ Näin ollen ihmisen on tullut tehdä valintoja – joko tietoisesti tai tietämättään – teoksen luomiseksi, jotta teossuoja syntyisi. Esimerkiksi Länsi-Ruotsin hovioikeus katsoi 19.11.1987 eli ennen tietokoneohjelmadirektiivien voimaantuloa antamassaan ratkaisussa (julkaistu NIR 1988, s. 310), että kolme tietokoneohjelmaa, jotka olivat peliohjelmia, täytivät vaadittavan omaperäisyyden asteen, mikä ilmeni peli-idean variaatiomahdollisuuksissa ja teknisessä muotoilussa. Samaten Turun hovioikeus katsoi sanaristikon suojatuksi teokseksi, sillä ”[...] kullakin ristisanatehtävällä on katsottava olevan juuri sille ominainen sisälllys, muoto ja sommittelu ja ne ovat täten saavuttaneet sellaisen henkisen tason, jota teokselta vaaditaan.” (Turun HO 3.1.1986 S 28 Tre IV).

Näin ollen idea konkretisoituu suojatuksi teokseksi, kun vaihtoehtojen välillä suoritetaan luovaa valintaa siten, että lopputulos muodostuu suhteessa muihin teoksiin pohjoismaisessa tekijänoikeudellisessa kielenkäytössä itsenäiseksi ja omaperäiseksi. Strömholmia hie-
man mukaillen voidaan todeta keskeistä olevan se, että tekijällä on aito vapaus ja mahdollisuus suorittaa valintaa ilmaisun muotoilusta. Tämän tulee olla mahdollista myös teoksen luomisprosessin aikana.

---

¹⁴⁶ Strömholm 1970, s. 88.

¹⁴⁷ Gervais JCPS 2002, s. 975-977.

3.3 Teoskynnys Iso-Britanniassa

3.3.1 Yleistä kirjallisen teoksen suojan edellytyksistä

Iso-Britanniassa tekijänoikeussuojan edellytyksistä säädetään yksityiskohtaisemmin kuin Pohjoismaissa. Syynä tähän on nähtävissä ennen kaikkea se, että common law -maassa säädännäisen oikeuden käsitteitä tulkitaan supistavasti. Tämän johdosta joka ikinen yksityiskohta on syytä kirjoittaa esiin laissa.¹⁴⁸ Näin on asian laita myös teossuojan saannin osalta.

Lähtökohtana on, että saadakseen tekijänoikeussuojaa tuotoksen tulee ensinnäkin kuulua johonkin kahdeksasta CDPA:ssa luetellusta teosluokasta, joista yksi on omaperäiset kirjalliset teokset (*original literary works*)¹⁴⁹. CDPA s. 3(1) puolestaan sisältää kirjallisen teoksen määritelmän:

[...] "literary work" means any work, other than a dramatic or musical work, which is written, spoken or sung, and accordingly includes (a) a table or compilation other than a database, (b) a computer program, (c) preparatory design material for a computer program and (d) a database.

Kirjallinen teos on mikä tahansa työ, joka on painettuna tai kirjoitettuna. Kuten pohjoismaisessa tekijänoikeudessa, myöskään Iso-Britanniassa teossuoja ei rajoitu pelkästään sanallisiin ilmaisuihin, vaan suojaa annetaan myös esimerkiksi numeroin tai symbolein luoduille ilmaisuille¹⁵⁰. Keskeistä on, että teos on tekijän mielen tuote¹⁵¹.

Usein kirjallisen työn tarkoituksena on välittää informaatiota tai ohjeita. Australian liittovaltiotuomioistuim (Federal Court) on katsonut, että välittääkseen informaatiota tai ohjeita

---

¹⁴⁸ Lewinski 2008, s. 41.

¹⁴⁹ CDPA s. 1(1):n mukaan tekijänoikeudella suojattavia teosluokkia ovat: a) original literary, dramatic, musical or artistic works, b) sound recordings, films or broadcasts and c) the typographical arrangement of published editions.

¹⁵⁰ Bently - Sherman 2009, s. 61.

¹⁵¹ Bainbridge 2009, s. 52 ja Laddie ym. 2000, s. 73.

työn tulee olla sisällöltään ymmärrettävä¹⁵². Isobritannialaisessa oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että välittääkseen ymmärrettävää informaatiota suuren yleisön ei tarvitse ymmärtää teosta. Riittävää sen sijaan on, että rajattu ryhmä, jolla on erityistä tietämystä, ymmärtää teoksen sisällön.¹⁵³ Informaation ei tarvitse olla laadultaan kovinkaan erityistä. Oikeuskäytännössä on esimerkiksi hyväksytty kirjalliseksi työksi sanomalehdessä julkaistu riveittäin järjestetty kirjainten ketju, joka ilmaisi oliko lukija voittanut bingoa¹⁵⁴.

Informaation ja ohjeiden välittämisen ohella kirjallisen työn kolmantena tarkoituksena voidaan nähdä viihdykkeen ja taiteellisen elämyksen tarjoaminen kirjallisessa muodossa. Mitään laadullista arviointia ei tässä yhteydessä kuitenkaan suoriteta. Saadakseen suojaa teoksen ei siis tarvitse olla laadultaan tai tyyliältään korkeatasoinen.¹⁵⁵ Teoksen laadullisen tason määrittäminen johtaisikin moniin ongelmallisiin kysymyksiin¹⁵⁶. Kyse olisi subjektiiviseen arviointiin perustuvasta ratkaisusta, jossa päätöksentekijän omilla tiedoilla ja arvostuksilla olisi ratkaiseva merkitys¹⁵⁷.

Tekijänoikeussuojan kannalta keskeistä on, että kirjallinen teos on ilmaistu kirjallisena tai painettuna. Teossuoja kohdistuu siis kirjalliseen tai painettuun muotoon. Suojan ulkopuolelle jäävät näin ollen esimerkiksi ajatukset, vaikka henkilö muotoilisikin niitä mielessään erilaisin sanoin. Toisaalta kun teos on ilmaistu kirjallisena, ei merkitystä ole kirjalliseen teosluokkaan kuulumisen kannalta sillä, pohtiko henkilö ennen kirjallisen muodon aikaansaattamista teoksen muotoa ja sisältöä.¹⁵⁸ Mitään luovuuden vaatimusta ei siis itse teosluokan osalta ole asetettu.

Teoksen luojan toiminta ja teoksen luomisprosessi eivät kuitenkaan ole täysin vailla merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta. Näihin kiinnitetään nimittäin huomiota ensinnäkin teoksen originaliteetti -vaatimuksen kautta. CDPA s. 1(1):n mukaanhan tekijänoikeus koskee

---

¹⁵² Apple Computer v. Computer Edge [1984] FSR 481, 521: It is sufficient if the work supplies information capable of conveying an intelligible meaning.

¹⁵³ Bently - Sherman 2009, s. 62.

¹⁵⁴ Express Newspapers v. Liverpool Daily Post [1985] 1 WLR 1089.

¹⁵⁵ University of London Press v. University Tutorial Press [1916] 2 Ch 601, 608. Ks. myös esim. Bently - Sherman 2009, s. 63 sekä Garnett ym. 1999, s. 58-59.

¹⁵⁶ Problematiikka olisi varsin samankaltainen kuin taiteellisen laadun arvioinnissa, jota House of Lords käsitteli ratkaisussa George Hensher v. Restawile Upholstery [1976] AC 64. Ks. yleisemmin tästä ratkaisusta sekä taiteellisen laadun vaatimuksesta Bently - Sherman 2009, s. 77-80.

¹⁵⁷ Esimerkiksi yksittäisen sopimuksen teksti saattaa näyttäytyä juristille laadultaan täysin erilaisessa valossa kuin vailla oikeudellista koulutusta olevalle kuluttaja-asiakkaalle.

¹⁵⁸ Garnett ym. 1999, s. 58.

kirjallisia teoksia, jotka ovat omaperäisiä (*original*). Lisäksi olisi harhaanjohtavaa väittää, että Iso-Britannian tekijänoikeussuojassa teoksen sisältö olisi täysin vailla merkitystä. Oikeuskäytännössä on nimittäin katsottu, että teossuoja ei tule kyseeseen teoksissa, jotka ovat luonteeltaan säädyttömiä, pilkkaavia tai moraalittomia¹⁵⁹. Myös teoksen luomisolosuhteita voidaan tarkastella tällaisten yleisten moraalikäsitteiden kautta.

3.3.2 Taidokkuuden, harkintakyvyn ja työnteon ilmeneminen omaperäisyytenä

Kirjallisen teoksen tulee CDPA s. 1(1):n mukaan olla omaperäinen (*original*) ollakseen tekijänoikeudella suojattu. CPDA:ssa ei ole kuitenkaan tarkemmin täsmennetty, mitä laissa kirjallisten teosten omaperäisyydellä tarkoitetaan¹⁶⁰. Kuten pohjoismaisessa tekijänoikeudessa, myös Iso-Britanniassa omaperäisyys määrittää teoksen luoja ja teoksen välistä suhdetta. Lähtökohtana omaperäisyyden määrittämisessä on Peterson J:n lausuma, jonka mukaan:

The word "original" does not in this connection mean that the work must be the expression of original or inventive thought. Copyright Acts are not concerned with the originality of ideas but [...] in the case of "literary work" with the expression of thought in print or writing. The originality which is required relates to the expression of the thought. But the Act does not require that the expression must be in an original or novel form, but that the work must not be copied from another work – that it should originate from the author.¹⁶¹

Omaperäisyyden vaatimus estää näin ensinnäkin tekijänoikeussuojan antamisen orjallisille kopioille. Peterson J:n mukaan omaperäisyys kiteytyy itse asiassa ilmaisuun "[...] what is worth copying is prima facie worth protecting."¹⁶² Näin ollen omaperäinen teos houkuttelee kopioimaan. Mikäli tuotoksen kopiointia ei voida pitää perusteluna, ei kyse ole omape-

¹⁵⁹ Ks. esimerkiksi *Glyn v. Weston Film Feature* [1916] 1 Ch 261.

¹⁶⁰ Huomattakoon, että tietokantojen osalta CDPA s. 3A(2) sisältää omaperäisyyden määritelmän: [...] database is original if, and only if, by reason of the selection or arrangement of the contents of the database the database constitutes the author's own intellectual creation. EU:n tietokantadirektiivin harmonisointi vaikutti siihen, että omaperäisyyden vaatimus kirjoitettiin näin julki. Ks. tästä esim. *Judge - Gervais* 2009, s. 395.

¹⁶¹ *University of London Press v. University Tutorial Press* [1916] 2 Ch 601, 608-609.

¹⁶² *Ibid.*, 610.

raisestä teoksesta. Esimerkiksi Interlego-tapauksessa uusille Lego-palikoiden piirustuksille ei annettu teossuojaa, sillä ne olivat kylläkin taidokkaasti tehtyjä, mutta silti pikkutarkkoja kopioita edeltävistä piirustuksista eikä piirustuksilla saavutettu mitään erilaista tai visuaalisesti merkityksellistä¹⁶³.

Omaperäisyys ei kuitenkaan tarkoita Iso-Britanniassa pelkästään vaatimusta siitä, että teoksen tulee olla lähtöisin tekijästä eikä se saa olla suora kopio. Lord Reid on täsmentänyt omaperäisyyden vaatimusta toteamalla, että "[...] originality is a matter of degree depending on the amount of skill, judgment or labour that has been involved in making the compilation."¹⁶⁴ Näin ollen myös Iso-Britanniassa keskiöön suojan kannalta nousee teoksen luomisprosessi. Se, millä tavalla teos luodaan, on merkityksellistä.

Teoksen ei tosin tarvitse olla luovan ajattelun tulos, vaan myös puhtaan rutiininomaisen henkisen työn kautta syntynyt kirjallinen teos saa tekijänoikeussuojaa. Tästä osoituksena esimerkiksi erilaiset luettelot ja hakemistot saivat omaperäisinä suojaa myös ennen CDPA s. 3A(2):n määritelmää omaperäisyydestä. Näin esimerkiksi lista ammattia harjoittavista asianajajista¹⁶⁵ oli tekijänoikeudella suojattu, vaikka tällaisen luettelon tekemiseen ei vaadita kuin aikaa kerätä tietoja ja kirjoittaa nämä ylös¹⁶⁶.

Ajan ja vaivannäkö uuden tuotoksen luomisessa oikeuttaa lähtökohtaisesti teossuojaan, ellei tuotosta ole kopioitu suoraan toisesta teoksesta. Mikäli tuotoksen luontiin käytetty työ määrä on vähäpätöistä ja myös työskentelyn lopputulos on hyvinkin vähämerkityksellinen, ei tekijänoikeussuojaa kuitenkaan anneta¹⁶⁷. Esimerkiksi ohjeen rutiininomainen käyttö vinttikoirakilpailujen voitto-osuuksien ennustamiseen on osoituksena vähämerkityksellisestä työstä, jonka lopputulos ei oikeuta tekijänoikeussuojaan¹⁶⁸. Se, että yrityksen keksitty nimi *Exxon* ei katsottu olevan tekijänoikeudella suojattu, voitaneen nähdä esimerkkinä vähäpätöisestä lopputuloksesta. Nimi ei saanut teossuojaa, vaikka sen keksimiseen saatettiin käyttää varsin merkittävääkin työpanosta. Valitustuomioistuimien katsoi nimittäin, että nimi oli pelkästään keinotekoinen yhdistelmä neljästä kirjaimesta toimien ainoastaan tun-

---

¹⁶³ Interlego AG v. Tycho Industries Ltd. [1988] RPC 343.

¹⁶⁴ Ladbroke v. William Hill [1964] 1 All ER 465, 469.

¹⁶⁵ Stevens & Sons v. Waterlow & Sons Ltd (1877) 41 JP 37 ja Waterlow Directories Ltd v. Reed Information Services Ltd [1992] FSR 409.

¹⁶⁶ Ks. lisää esimerkkejä ennen tietokantadirektiivin voimaantuloa luetteloille ja hakemistoille oikeuskäytännössä annettua suojasta: Laddie ym. 2000, s. 83.

¹⁶⁷ Bently - Sherman 2009, s. 98.

¹⁶⁸ Greyhound Services v. Wilf Gilbert (Staffs) [1994] FSR 723.

nistamistarkoituksessa.¹⁶⁹ Myös lyhyet ilmaisut *Belgravia* (aikakausjulkaisun nimi)¹⁷⁰ ja *Where there's a Will there's a Way* (romaanin nimi)¹⁷¹ voidaan katsoa jääneen tekijänoikeussuojan ulkopuolelle juuri vähämerkityksisen lopputuloksen vuoksi.

Kuten pohjoismaisessa tekijänoikeudessa, myös Iso-Britanniassa lyhyet ilmaisut jäävät siis varsin usein tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Argumenttina ei kuitenkaan ole luovuuden tai itsenäisyyden puute, vaan juuri riittävän työnpanoksen, taidon sekä harkintakyvyn välinaisuus. Eräänlaisena poikkeuksena voidaan kuitenkin mainita ratkaisu *Kirk v. Fleming*, jossa katsottiin, että kolmen virkkeen ilmaisu ”Good sight is your most valuable asset. Avoid the predicament of being without your glasses. Let us make you a spare pair. Broken lenses promptly and accurately repaired.” jäi ilman teossuojaa. Perusteluna asian ratkaissut Chancery Division totesi, että kyseessä olevat virkkeet olivat varsin tavanomaisia (*fairly commonplace*).¹⁷² Ratkaisu nähdäkseni osoittaa, että omaperäisyys edellyttää edes jonkinasteista tavanomaisuudesta poikkeavaa muutosta, jotta teossuoja syntyy.

Erityisesti kopioitujen tai jo olemassa oleviin teoksiin pohjautuvien tuotosten osalta tällainen materiaallinen muutos on edellytys omaperäisyyden vaatimuksen täyttymiselle. Esimerkiksi Privy Council on todennut, että työpanoksen, taidon tai pääoman on tullut välittää tuotokseen jotakin laadullista tai persoonallista muutosta, jota ei alkuperäisessä teoksessa ole ja joka erottaa näin uuden tuotoksen alkuperäisestä.¹⁷³ Bently ja Sherman toteavat, että tällä tavoin laki varmistaa, että tekijänoikeudella suojattu alkuperäisestä teoksesta johdettu teos eroaa selkeästi alkuperäisestä teoksesta¹⁷⁴.

Lähtökohtaisesti edellä mainittu koskee pelkästään kopioituja tai muunneltuja teoksia. Tällaisten teosten tulee siis olla luonteeltaan tai laadultaan erilaisia verrattuna muihin teoksiin, jotta ne saisivat teossuojaa. Toisaalta on syytä huomauttaa, että muunnellun ja uuden teoksen välinen raja ei ole selkeä. Kukaan ei nimittäin luo teoksiaan tyhjiössä, vaan vaikutteita otetaan jatkuvasti jo olemassa olevista teoksista. Näin ollen *Macmillan v. Cooper* -ratkaisusta ei voida vetää kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

---

¹⁶⁹ *Exxon Corp. v. Exxon Insurance* [1982] RPC 69, 144.

¹⁷⁰ *Hogg v. Maxwell* (1867) 2 Ch App 307.

¹⁷¹ *Broemel v. Mayer* (1912) 29 TLR 148.

¹⁷² *Kirk v. Fleming* [1928-35] MacCC 44.

¹⁷³ *Macmillan v. Cooper* (1924) 40 TLR 186, 188.

¹⁷⁴ Bently - Sherman 2009, s. 100.

Vahvana pääsääntönä on, että teossuojaa saadakseen kirjallisen työn ei tarvitse olla millään tavalla uusi verrattuna jo olemassa oleviin teoksiin¹⁷⁵. Suojan kannalta on riittävää, että teos on peräisin tekijän itsenäisestä työskentelystä, vaikka joku olisikin luonut jo täysin identtisen teoksen aiemmin¹⁷⁶. Toisaalta oikeuskirjallisuudessa on korostettu, että myös Iso-Britanniassa vaadittavan omaperäisyyden aste vaihtelee¹⁷⁷. Puhtaan rutiininomaisen työskentelyn tulos on omaperäinen vain hyvin rajatuissa tapauksissa. Kyseeseen tulee lähinnä erilaiset taulukot ja luettelot.¹⁷⁸ Lisäksi on huomattava, että Australian korkein oikeus on katsonut, ettei televisio-ohjelmaoppaassa ollut ajan ja nimen merkintätapa saanut tekijänoikeussuojaa. Perusteluna korkein oikeus katsoi, että ne eivät olleet ”[...] a form of expression which requires particular mental effort or exertion.”¹⁷⁹ Ratkaisu viittaa siihen, että common law -maiden tekijänoikeudessaakin vähitellen ryhdytään edellyttämään jonkinasteista luovuutta ja muista teoksista poikkeavaa ilmenemismuotoa tekijänoikeussuojan edellytyksenä.

3.3.3 Teoksen sisällön suojaaminen moraalikäsitusten perusteella

Pelkällä teoksen luomiprosessilla ja sille asetetuilla edellytyksillä ei ole yksistään merkitystä tekijänoikeussuojan saannin kannalta. Myös työskentelyn tuloksena syntyvän kirjallisen ilmaisun sisällöllä on vaikutusta suojan saantiin. Tämä johtuu ensinnäkin Interlego-tapauksessa vahvistetusta säännöstä, jonka mukaan teos ei saa olla pelkkä kopio¹⁸⁰. Lisäksi kirjallisen teoksen sisältö näyttäisi asettuvan myös moraalisen arvottamisen kohteeksi. Yhteiskunnallisilla arvoilla saattaa nimittäin olla vaikutusta siihen, suojataanko teosta Iso-Britanniassa.

Vaikka kirjallinen teos täyttäisikin vaadittavan omaperäisyyden asteen, saattaa se silti jäädä tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Suojaa ei nimittäin anneta moraalittomille tai siveettömille teoksille¹⁸¹. Esimerkiksi ratkaisussa Glyn v. Weston Feature Film katsottiin, että burleski-tyylisuuntaa edustava elokuva, joka pohjautui sisällöltään samanlaiseen romaa-

¹⁷⁵ Ks. esim. Laddie ym. 2000, s. 84.

¹⁷⁶ University of London Press v. University Tutorial Press [1916] 2 Ch 601, 609 ja Ladbroke (Football) Ltd v. William Hill (Football) Ltd. [1964] 1 WLR 273, 277 ja 291.

¹⁷⁷ Laddie ym. 2000, s. 93.

¹⁷⁸ Bently - Sherman 2009, s. 106.

¹⁷⁹ ICETV v. Nine Network Australia (2009) 239 [CLR] 458, 477.

¹⁸⁰ Interlego AG v. Tycho Industries Ltd. [1988] RPC 343, 371: Skill, labour or judgment merely in the process of copying cannot confer originality. Ks. tästä myös MacQueen ym. 2011, s. 249.

¹⁸¹ Bently - Sherman 2009, s. 117.

niin, ”Three weeks”, ei loukannut kyseisen romaanin tekijänoikeutta. Myöskään kyseisellä romaanilla ei katsottu olevan teossuojaa. Perusteluina Younger J lausui, että ”[...] copyright cannot exist in a work of a tendency so grossly immoral as this, a work which [...] advocates free love and justifies adultery [...]”.¹⁸²

Vaikka kyse on lähes sata vuotta vanhasta ratkaisusta, saattaa tällä olla edelleen painoarvoa. Tästä osoituksena vuonna 1990 House of Lords siteerasi Glyn-tuomiota ratkaisussaan *Attorney General v. Observer and Others*¹⁸³. Tapauksessa oli kyse entisestä salaisen palvelun agentista, joka kirjoitti kirjan, ”Spycatcher”, toiminnastaan agenttina. Tuomioistuimen mukaan entiselle agentille ei myönnetty tekijänoikeutta kirjaan, sillä kirja oli tehty kunniantomissa olosuhteissa (*disgraceful circumstances*).¹⁸⁴ Ratkaisu on hyvänä osoituksena siitä, että pelkästään teoksen sisällöllä ei ole merkitystä, vaan myös olosuhteilla, joissa teos luotiin.

Kun teoksen luomisolosuhteita ja myös yksistään teoksen sisältöä joudutaan tarkastelemaan yhteiskunnassa yleisesti vallitsevien moraalikäsitteiden kannalta, tullaan väistämättä monien vaikeiden kysymysten eteen. Ensinnäkin jo Bernin yleissopimuksesta johtuu, että teoksen sisältö ei saisi olla ehtona tekijänoikeussuojan saamiseksi¹⁸⁵. Näin ollen ristiriita kansainvälisesti velvoittavaan yleissopimukseen on ilmeinen. Lisäksi olosuhteiden ja sisällön arvioiminen moraalien kannalta on erittäin kontekstisidonnaista. Moraalikäsitykset muuttuvat aina tietyssä kulttuurillisessa, sosiaalisessa sekä poliittisessä kontekstissa. Käsitteet muuttuvat ajan myötä. Kovin vaikeaa olisi esimerkiksi väittää, että aviorikoksesta kertova romaani olisi vastoin yleisiä moraalikäsitteitä tämän päivän Iso-Britanniassa, eikä tämän perusteella saisi tekijänoikeussuojaa.

Moraalikäsitysten muuttumisesta johtuen, voi tekijänoikeussuojan saannin edellytykset vaihdella merkittävästikin eri aikoina. Kuitenkin tekijänoikeuden suoja-aika on nykyisin suhteellisen pitkä (tekijän elinaika + 70 vuotta)¹⁸⁶. Näin moraalikäsitteiden muutokset saattavat aiheuttaa sen, että ajan kuluessa aiemmin moraalittomana ja säädyttömänä pidetty teos saisikin tekijänoikeussuojaa. Vaarana tällöin kuitenkin on, että muiden tekijöiden toi-

---

¹⁸² Glyn v. Weston Feature Film Company [1916] 1 Ch 261, 269.

¹⁸³ Attorney-General v. Observer and Others [1990] 1 AC 109.

¹⁸⁴ Ks. tapauksesta myös Bently - Sherman 2009, 117.

¹⁸⁵ WIPO 1978, s. 12.

¹⁸⁶ CDPA s. 12(2).

mesta on ilmestynyt kopioita alkuperäisestä teoksesta, jolloin alkuperäinen teos ei välttämättä saisi suojaa. Näin moraalikäsitteiden muuttuminen ja sen vaikutus teossuojan saantiin saattaa vaarantaa tekijänoikeuden perimmäisen tarkoituksen eli luovan toiminnan edistämisen.

Lisäksi on epäselvää kenen moraalikäsitteiden mukaan teoksen sisältöä arvioidaan. Mahdollista nimittäin on, että päätöksentekijän ja toisaalta yleisön moraalikäsitteet eroavat toisistaan. Lopulta moraalikäsitteet ovat aina myös harkinnanvaraisia. Teoksen sisältöä joudutaan arvioimaan avoimien arvosidonnaisten käsitteiden avulla. Harkinnanvaraisuus ja arvolatautunut tarkastelu johtaa epävarmuuteen. Tällä puolestaan saattaa olla merkittäviäkin seurauksia. Esimerkiksi mikäli teokselta evätään moraalisiin perustein tekijänoikeus, jää epäselväksi mikä vaikutus tällä on sopimuksiin, jotka on laadittu sillä olettamalla, että teos on suojattu tekijänoikeudella. Mikäli sopimukset katsottaisiin mitättömiksi, saattaisi tämä johtaa vakaviinkin liitännäisseurauksiin ja sitä kautta vaarantaa koko sopimusjärjestelmän.

Oikeuskirjallisuudessa on huomautettu, että moraalittomuuden täsmällisestä vaikutuksesta vallitsee vielä tietty epävarmuutta¹⁸⁷. Näin ollen vaikka Glyn-ratkaisussa katsottiinkin, ettei moraalittomalla teoksella ollut lainkaan tekijänoikeutta, ei tästä vielä voitane vetää kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä moraalittoman teoksen tekijänoikeussuojasta. Mahdollista esimerkiksi on, että vain ”moraaliton osa” teoksesta jätettäisiin tekijänoikeussuojan ulkopuolelle ja muutoin teos saisi suojaa. Joka tapauksessa moraalit on käsitteenä sen verran joustava, että lisää oikeustapauksia tarvitaan, jotta moraalittomuuden vaikutus teossuojaan selviäisi.

3.4 Teoskynnysten vertailua

Pohjoismaissa teossuojan saannin edellytyksistä ei ole kirjoitettu laissa, vaan edellytykset löytyvät lain esitöistä. Teossuoja on määritelty varsin avoimin käsittein. Sitä vastoin Iso-Britanniassa teossuojan edellytykset on pyritty kirjoittamaan selkeämmin ja yksiselitteisemmin tekijänoikeuslakiin, CDPA:iin. Syy tähän eroavuuteen on maiden oikeusjärjestelmissä. Iso-Britannia on common law -maa, minkä johdosta oikeuskäytäntö on etusijalla säädännäiseen oikeuteen nähden. Lisäksi säädännäistä oikeutta ylipäätään tulkitaan supis-

---

¹⁸⁷ Bently - Sherman 2009, s. 117.

tavasti¹⁸⁸. Sen sijaan Pohjoismaissa säädännäisen oikeuden ollessa etusijalla voidaan lakia tulkita korkeammalla abstraktiotasolla. Tämän vuoksi myös avoimien käsitteiden käyttö teoskynnyksen yhteydessä on helpommin hyväksyttävissä Pohjoismaissa.

Lähtökohtana sekä Pohjoismaissa että Iso-Britanniassa on, että teossuojaa saava teos on ihmisen henkisten voimavarojen käytön aikaansaannos. Pelkkä henkisten voimavarojen käyttö ei kuitenkaan riitä. Pohjoismaisessa tekijänoikeudessa kirjallinen teos saa suojaa ylittäessään teoskynnyksen. Tähän vaaditaan puolestaan se, että kirjallinen ilmaisu on itsenäinen ja omaperäinen luovan työn kautta syntynyt tuotos. Teos siis ilmentää tekijänsä persoonallisuutta. Puhdas mekaaninen työskentely ei riitä. Iso-Britanniassa puolestaan lähtökohtana on, että mikäli teos ei ole orjallinen kopio ja toisaalta teoksen luomiseen on käytetty riittävästi työtä, taitoa tai harkintaa, saa teos automaattisesti tekijänoikeussuojaa. Teos on tällöin omaperäinen eikä lähtökohtaisesti mitään laadullista arviointia teoksen suhteen tarvitse suorittaa. Toisin kuin pohjoismaisessa tekijänoikeusjärjestelmässä, Iso-Britanniassa omaperäisyys ei edellytä tilastollista ainutkertaisuutta. Toisaalta huomattakoon, että myös Pohjoismaissa katsotaan nykyisin ennen kaikkea subjektiivisen uutuuden olevan riittävää¹⁸⁹.

Vaadittava omaperäisyyden aste vaihtelee sekä Pohjoismaissa että Iso-Britanniassa. Molemmissa tekijänoikeusjärjestelmissä teoksen omaperäisyys tutkitaan tapauskohdittain. Mitään yleisiä sääntöjä vaadittavasta omaperäisyyden asteesta ei voida antaa. Toisaalta molemmissa järjestelmissä kussakin yksittäistapauksessa omaperäisyyttä arvioidaan tietyillä vakiintuneilla käsitteillä¹⁹⁰. Näiden käsitteiden tulkinta oikeuskäytännössä sekä -kirjallisuudessa on omiaan täsmentämään ja systematisoimaan teossuojan saannin edellytyksiä. Koska sekä Pohjoismaissa että Iso-Britanniassa operoidaan omilla käsitteillä, voitaisiin olettaa, että myös teossuojan saantiedellytykset poikkeavat merkittävästi toisistaan.

Näin yksiselitteinen asia ei kuitenkaan ole. Lähtökohtaisesti keskeinen ero on argumentaatiossa. Voitaneen väittää, että usein lopputulos on sama riippumatta siitä, arvioidaanko teossuojan saantiedellytysten ylitystä Pohjoismaissa tai Iso-Britanniassa. Esimerkiksi molempien tekijänoikeusjärjestelmissä lähtökohtana on, että lyhyet kirjalliset ilmaisut jäävät

---

¹⁸⁸ Lewinski 2008, s. 41.

¹⁸⁹ Koktvedgaard - Levin 2007, s. 78.

¹⁹⁰ Pohjoismaissa avainkäsitteinä ovat teoksen ”itsenäisyys” ja ”omaperäisyys” kun taas Iso-Britanniassa operoidaan pääosin sanoilla ”labor, skill and judgment”.

useimmiten teossuojan ulkopuolelle. Iso-Britanniassa tätä voidaan perustella työpanoksen, taidon tai harkintakyvyn vajavaisuudella tai vaihtoehtoisesti lopputuloksen vähämerkityksellisyydellä. Pohjoismaissa keskiöön nousee puolestaan se, että ilmaisua ei katsota itsenäiseksi tai omaperäiseksi luovan työn tulokseksi.

Pohjoismaissa omaperäisyyden puute johtaa esimerkiksi siihen, että kuka tahansa voisi päätyä samanlaiseen ilmaisuun. Tällöin ei tekijänoikeussuojaa anneta. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita bingorivi, jonka ei todennäköisesti katsottaisi olevan tekijänoikeudella suojattu, sillä kyse on riveittäin olevista kirjaimista, jotka tuskin ilmentävät tekijänsä persoonallisuutta Pohjoismaissa. Kuka hyvänsä voisi järjestää kirjaimet riviin. Sen sijaan Iso-Britanniassa bingorivi on saanut tekijänoikeussuojaa¹⁹¹. Westkamp huomauttaakin, että taidokkuuden ja työnteon pitäminen riittävänä edellytyksenä teossuojalle johtaa lopulta puhtaan informaation suojaamiseen¹⁹². Näin ollen Iso-Britanniassa matala omaperäisyyden taso aiheuttaa sen, että hyvinkin arkipäiväiset asiat tai tekniset ratkaisut saavat tekijänoikeussuojaa.

Asiaa voidaan lähestyä myös siten, että Iso-Britanniassa suojataan investointeja. Tarkoituksena on kannustaa taloudellisin perustein uusien teosten luomiseen¹⁹³. Pohjoismaissa puolestaan suojataan ennemminkin tekijöiden luonnollisia teoksiin liittyviä oikeuksia. Toisin kuin Pohjoismaissa, Iso-Britanniassa ei ole vilpillistä kilpailua koskevaa lainsäädäntöä¹⁹⁴. Tämä seikka on osaltaan myös vaikuttanut siihen, että tekijänoikeudellista suojaa on annettava teoksille, joita ei kenties edes lainsäätäjät olisi tarkoittanut suojattavan säätämässään tekijänoikeuslakia¹⁹⁵.

Myös teoksen sisältö joutuu erilaisen tarkastelun kohteeksi. Iso-Britanniassa teos saattaa jäädä tekijänoikeussuojan ulkopuolelle, mikäli sen sisältö on vastoin yleisiä moraalikäsitteitä. Pohjoismaissa puolestaan teoksen sisällön suhteen ei suoriteta minkäänlaista kirjallista tai taiteellista arvottamista. Näin ollen esimerkiksi Hitlerin ”Mein Kampf” on Ruotsin korkeimman oikeuden mukaan tekijänoikeudella suojattu, vaikkei se välttämättä sisällöl-

---

¹⁹¹ Express Newspapers v. Liverpool Daily Post [1985] 1 WLR 1089.

¹⁹² Westkamp GWILR 2004, s. 1065.

¹⁹³ Bently - Sherman 2009, s. 32.

¹⁹⁴ Ks. tästä myös Cornish - Llewelyn 2007, s. 423-424.

¹⁹⁵ CBS v. Ames Records [1981] RPC 407, 416-417.

tään vastaisikaan yleisiä Ruotsissa vallitsevia moraalikäsitteitä (NJA 1998, s. 838 ja NIR 1999, s. 427).

Mikäli teos ei ole vastoin yleisiä moraalikäsitteitä, saa se lähtökohtaisesti varsin helposti suojaa Iso-Britanniassa. Työpanos, taidokkuus tai harkintakyvyn käyttö teoksen luomisessa riittää antamaan teossuojaa. Lisäedellytyksenä on, ettei teos ole orjallinen kopio jo olemassa olevasta teoksesta. Tällainen matala omaperäisyyden vaatimus edellyttää vähäisemmässä määrin subjektiivista arviointia kuin Pohjoismaissa. Viimekädessä nimittäin tuomioistuin joutuu pohjoismaisessa tekijänoikeudessa asettamaan rajan sille, minkä tasoinen luovuus riittää teossuojaan. Isobritannialaisessa oikeuskirjallisuudessa onkin katsottu, että tällainen subjektiivinen arviointi nostaa esiin vakavia epävarmuustekijöitä¹⁹⁶. Kuitenkin on muistettava, että Pohjoismaissa teossuojan edellytykset ovat kirjallisten teosten osalta suhteellisen vakiintuneet. Tämä lisää merkittävästi suojan saamisen ennakoitavuutta.

Pohjoismaissa teoksen omaperäisyyden ja itsenäisyyden tarkastelu johtaa siis siihen, että teoksen luomisprosessilla on keskeinen merkitys suojan kannalta. Nykyisin vaikuttaakin siltä, että pohjoismaisen teoskynnyksen osalta kyse on luovista valinnoista, jotka määrittävät sen, saako teos suojaa. Kun huomioon otetaan EU:n pyrkimykset harmonisoida teoskynnys, saattaa itse asiassa teoksen luomisprosessissa ilmenevien luovien valintojen edellytyksellä olla keskeinen merkitys Iso-Britannian ja Pohjoismaiden teoskynnysten erojen tasoittamisessa.

---

¹⁹⁶ MacQueen ym. 2011, s. 251. Ks. myös Cornish - Llewelyn 2007, s. 423.

4 EU-oikeudellinen teoskynnys

4.1 Johdanto

Euroopan komission tulkinta Infosoc-direktiivistä jättää siis jäsenvaltioiden harkintavaltaan sen, mitkä edellytykset teoksen on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa. Myöskään Bernin yleissopimus ja sen teos-käsitteeseen pohjautuvat TRIPS- ja WCT-sopimukset eivät aseta yhtenäisiä edellytyksiä tekijänoikeussuojalle. Bernin yleissopimukseen sitoutuneet jäsenvaltiot voivat tulkita eri tavoin sopimuksen 2(1) artiklan edellyttämää luovuutta tekijänoikeussuojan vaatimuksena¹⁹⁷. Seurauksena tästä onkin, että samoihin kansainvälisiin tekijänoikeussopimuksiin sitoutuneissa Pohjoismaissa ja Iso-Britanniassa on päädytty erilaisiin teossuojan saantiedellytyksiin.

EU on pyrkinyt viimeisen parin vuosikymmenen aikana kuitenkin harmonisoimaan tekijänoikeussuojan saantiedellytyksiä, mikä johtuu tekijänoikeuden taloudellisesta merkityksestä ja toisaalta myös sen vaikutuksesta viestintämahdollisuuksiin ja laajemmin sisämarkkinoihin¹⁹⁸. Harmonisoinnin ensimmäisessä vaiheessa harmonisoitiin tietokoneohjelmien ja tietokantojen teossuojan edellytykset. Nyt meneillään olevassa harmonisoinnin toisessa vaiheessa puolestaan Infosoc-direktiivillä pyritään sen johdanto-osan 7 kohdan mukaisesti mukauttamaan ”[...] niitä kansallisia tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevia säännöksiä, jotka vaihtelevat merkittävästi jäsenvaltiosta toiseen tai aiheuttavat oikeudellista epävarmuutta.” EU:ssa näyttäisikin olevan selkeä trendi kohti yhtenäistä teos-käsitettä¹⁹⁹.

Tässä luvussa tarkastellaan EU-oikeuden asettamia vaatimuksia kirjallisen teoksen tekijänoikeussuojalle. Tarkastelun kohteena ovat muut kirjalliset teokset kuin tietokoneohjelmat ja tietokannat. Tämä johtuu siitä, että tietokoneohjelmien ja tietokantojen teos-käsitteet on jo harmonisoitu omilla direktiiveillään. Toisaalta vaikuttaisi siltä, että EU-tuomioistuimen tulkinnan mukaan näissä direktiiveissä asetettu suojan edellytys omaperäisyydestä, joka ilmenee ”tekijän henkisenä luomistyönä”, koskisi myös muita kirjallisia teoksia.

---

¹⁹⁷ Ricketson - Ginsburg 2006, s. 405.

¹⁹⁸ Koktvedgaard - Levin 2007, s. 52.

¹⁹⁹ Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 193.

Luku alkaakin tämän EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisun tarkastelulla. Tällöin tuodaan esiin ensinnäkin ratkaisun sisältämän omaperäisyyden vaatimuksen soveltamisala ja sisältö suhteessa kirjallisiin teoksiin yleensä. Tämän jälkeen tarkastellaan EU-oikeudellisen teossuojan vaatimusten sekä Pohjoismaiden että Iso-Britannian tekijänoikeuteen aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia. Luvun lopuksi keskustellaan vielä yleisemmin EU-oikeuden ja EU-tuomioistuimen ratkaisujen ilmenemisestä kansallisissa oikeusjärjestyksissä ja edellytyksistä, joiden keinoin teossuojan yhtenäistäminen voitaisiin toteuttaa tehokkaasti unionissa. Tavoitteena on näin kartoittaa EU-oikeudellisen teoskynnyksen tulevaisuutta.

4.2 Henkinen luomistyö tekijänoikeussuojan edellytyksenä

4.2.1 Lähtökohtana EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisu

EU-tuomioistuin joutui 16.7.2009 julkistamassaan Infopaq-ratkaisussa ensimmäisen kerran ottamaan kantaa siihen, millaisin edellytyksin Infosoc-direktiivi antaa suojaa teoksille. Ratkaisu kohdistui tilasto- ja media-analyysejä tekevän Infopaq International A/S:n liiketoimintaan kuuluvaan ns. tiedonkeruuprosessiin. Prosessin tarkoituksena oli laatia Infopaqin asiakkaille yhteenvetoja tanskalaisissa päivälehdissä ja aikakauslehdissä julkaistuista artikkeleista. Ratkaisussa toisena osapuolena ollut Danske Dagblades Forening katsoi, että tiedonkeruuprosessiin sisältyi sellaista kappaleen valmistamista, josta Infopaqin olisi tullut hankkia tekijänoikeuden haltijan suostumus.

Tiedonkeruuprosessi koostui viidestä osasta. Ensinnäkin Infopaq tallensi julkaisuja manuaalisesti sähköiseen tietokantaansa. Nämä julkaisut skannattiin, jolloin niistä muodostui TIFF-tiedosto (*Tagged Image File Format*). Tämän jälkeen tiedostot muunnettiin erityisen palvelimen avulla sähköisesti muokattaviksi. Seuraavaksi tiedostot analysoitiin etukäteen asiakkaiden kanssa määritettyjen hakusanojen löytämiseksi. Kun hakusana löytyi, muodostui ote, jossa ilmeni ensinnäkin prosenttiluvulla 0-100 se, kuinka pitkällä tekstissä hakusana sijaitsi. Lisäksi otteessa ilmaistiin hakusana sekä sitä edeltävät viisi sanaa ja sen jälkeiset viisi sanaa. Näin ollen yhteensä otteessa oli 11 sanaa. Prosessi päättyi siihen, että jokaisen hakusanan osuman yhteydessä tulostettiin seurantalipuke, jossa edellä mainitut 11 sanaa ilmenivät.

Ratkaisun osapuolet olivat erimielisiä siitä, tuliko tiedonkeruuprosessin kahteen viimeiseen vaiheeseen pyytää tekijänoikeuden haltijan suostumus. Tämän seurauksena Tanskan korkein oikeus pyysi EU-tuomioistuimelta ennakkoratkaisua siitä, voidaanko hakusanasta sekä sitä edeltävistä ja seuraavista viidestä sanasta koostuvan artikkelin tekstiotteen tallentamista ja tulostamista pitää Infosoc-direktiivin 2 artiklan a kohdan mukaisena suojattuna kappaleen valmistamisena. Direktiivin 2 artiklan a kohdan mukaan nimittäin jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijällä on yksinoikeus sallia tai kieltää keinoista ja muodosta riippumatta kokonaan tai osittain tapahtuva suora tai välillinen, tilapäinen tai pysyvä kappaleen valmistaminen teoksesta. Ratkaisussa jouduttiin näin ollen esikysymyksenä tulkitsemaan sitä, minkälaisin edellytyksin Infosoc-direktiivi antaa suojaa kirjalliselle teokselle.

EU-tuomioistuin lähti liikkeelle ratkaisussaan yleisistä oikeusperiaatteista. Tuomioistuimen mukaan nimittäin EU-oikeudelliset yhtenäisen soveltamisen periaate sekä yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että EU-oikeudellista säännöstä, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja soveltamisalan määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko yhteisössä itsenäisesti ja yhtenäisesti²⁰⁰. Infosoc-direktiivin 2 artiklan a kohta on juuri tällainen säännös.

Lähestymistapa on ymmärrettävä, sillä EU-oikeudelliset tavoitteet jäävät saavuttamatta, mikäli säännöksiä ei tulkittaisi yhtenäisesti²⁰¹. EU-tuomioistuin onkin oikeuskäytännössään todennut, että direktiivejä on tulkittava ensisijaisesti niiden sanamuodon ja tarkoituksen valossa²⁰². Infosoc-direktiivin tavoitteena voidaan nähdä tekijänoikeussuojan yhtenäistämisen unionin tasolla. Tämä ilmenee ensinnäkin direktiivin johdanto-osan 6 kohdasta, jossa todetaan, että yhdenmukaistamista ei ole unionin tasolla vielä tehty. Lisäksi 6 kohdassa selvennetään, että ”[m]erkittävät oikeudelliset erot ja epävarmuus suojan osalta voivat estää uusia, tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin sidoksissa olevia tuotteita ja palveluja saavuttamasta suurtuotannon eroja.” Direktiivin johdanto-osan 21 kohdassa vahvistetaan puolestaan, että direktiivissä tulisi määritellä kappaleen valmistamista koskevan oikeuden kattamien toimien ala eri oikeudensaajien osalta ja että tämä olisi tehtävä sopusoinnussa

---

²⁰⁰ Infopaq-ratkaisu, 27 kohta. Kyse on jo varsin vakiintuneesta tulkinnasta, sillä EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä näin todetaan myös esimerkiksi ratkaisuihin C-306/05, *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA*, 7.12.2006, (2006) ECR I-11519, 31 kohta sekä C-245/00, *Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten (SENA) v. Nederlandse Omroep Stichting (NOS)*, 6.2.2003, (2003) ECR I-1251, 23 kohta.

²⁰¹ Steiner - Woods 2009, s. 90.

²⁰² 14/83, *von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen*, 10.4.1984, (1984) ECR 1891. Ks. myös Graig - de Búrca 2008, s. 287 ss. ja Tritton ym. 2008, s. 20-21.

unionin säännösten kanssa. Toimet tulisi määritellä laajasti oikeusvarmuuden takaamiseksi.

Yhdenvertaisuusperiaate puolestaan edellyttää, että samassa tilanteessa olevia henkilöitä ei tulisi kohdella eri tavalla, ellei tätä voida objektiivisesti katsoen perustella²⁰³. Yhdenvertaisuudessa tarkastelu kohdistuu ensisijassa luonnollisen henkilön persoonallisiin ominaisuuksiin, kuten esimerkiksi kansallisuuteen. Tällaisten seikkojen perusteella ei saa kohdella henkilöitä eri tavoin samanlaisessa tilanteessa. Käytännössä yhdenvertaisuusperiaate vaikuttaa siten, että Infosoc-direktiiviä on sovellettava sanamuotonsa ja tarkoituksensa mukaisesti kansallisessa lainsäädännössä ottamatta huomioon eri henkilöiden persoonallisia ominaisuuksia. Direktiiviä on siten sovellettava objektiivisesti ja kiinnittäen huomio ensisijassa tekijöiden luomiin teoksiin.

Näin ollen myös Infopaq-ratkaisussa painopiste oli alkuperäisen sanomalehtiartikkelin ja siitä muodostetun 11 sanan yhteenvedon vertailussa. Julkisasiamies erotti ratkaisuehdotuksessaan samanlaisuus- ja tunnistettavuustekijän. Ensinnäkin oli tutkittava, onko osittain valmistettu kappale todellisuudessa sama kuin alkuperäinen teos (*samanlaisuustekijä*). Toisaalta julkisasiamies katsoi, että alkuperäisestä teoksesta muokatusta kappaleesta tuli tunnistaa teoksen sisältö tai vahvistaa varmuudella, että kyseessä oli täsmällinen osittainen kappale tekijän tietystä teoksesta (*tunnistettavuustekijä*).²⁰⁴ Koska 11 sanan ote täytti julkisasiamiehen mielestä sekä samanlaisuus- että tunnistettavuustekijän, oli kyse tekijänoikeuden loukkauksesta.

Julkisasiamies ei siis lähtenyt ratkaisuehdotuksessaan tarkastelemaan EU-oikeuden asettamia teossuojan edellytyksiä. Ratkaisuehdotus implikoi sitä, että alkuperäisestä teoksesta irrotetun osan ei tarvitse täyttää erityisiä EU-oikeudellisia vaatimuksia, vaan riittävää on, että irrotettu osa on samanlainen alkuperäisen teoksen kanssa ja tunnistettavissa sen osaksi. Tällainen tulkinta ei välttämättä kuitenkaan ole sopusoinnussa Infosoc-direktiivin tarkoituksen kanssa. Kun tavoitteena on yhtenäistää teossuojan edellytykset EU:n tasolla, tulee myös direktiivin soveltamisessa ottaa tämä huomioon. Teossuojan edellytyksiä arvioitaessa puolestaan on muistettava, että kysymys tekijänoikeuden olemassaolosta voi tulla esille

---

²⁰³ Steiner - Woods 2009, s. 156.

²⁰⁴ Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa C-5/08, 12.2.2009, 58 kohta.

vain suhteessa toisiin teoksiin²⁰⁵. Näin ollen julkisasiamiehen olisi tullut ottaa kantaa siihen, millaiset edellytykset teoksen on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa.

EU-tuomioistuin poikkesikin julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta. Tuomioistuin katsoi, ensinnäkin, että direktiivin tavoitteiden lisäksi myös kansainvälisen oikeuden säännöksillä tavoitelluilla päämäärillä on merkitystä²⁰⁶. Tämän johdosta tuomioistuin totesi, että Bernin yleissopimuksen 2 artiklasta johtuu, että tietynlaisten kirjallisten teosten suojaaminen edellyttää, että teos on henkisen luomistyön tuote²⁰⁷. Tuomioistuin lisäsi, että tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivien perusteella tietokoneohjelmat, tietokannat ja valokuvat saavat tekijänoikeussuojaa vain, mikäli ne ovat omaperäisiä siinä mielessä, että ne ovat tekijänsä henkisiä luomuksia (*author's own intellectual creation*)²⁰⁸. Edellä mainituilla direktiiveillä on merkitystä Infosoc-direktiivin soveltamisessa. Infosoc-direktiivin johdanto-osan 20 kohdan mukaan nimittäin direktiivin soveltamisessa on otettava huomioon erityisesti periaatteet ja säännöt, jotka sisältyvät tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiiveihin. Tämän johdosta EU-tuomioistuin katsoi, että Infosoc-direktiivissä säädeltyä tekijänoikeutta voidaan soveltaa pelkästään "[...] sellaiseen aineistoon, joka on omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä henkinen luomus."²⁰⁹

Näin ollen Infopaq-ratkaisussa vahvistettiin yleiset edellytykset, joiden nojalla Infosoc-direktiivissä myönnetään tekijänoikeussuojaa. Kyse on itse asiassa johdonmukaisesta trendistä kohti yhtenäistä tekijänoikeussuojan tasoa EU:ssa²¹⁰. Tämä aiheuttaa väistämättä myös muospaineita kansallisille teossuojan saantiedellytyksille. Henkisen luomistyön vaatimus on Infopaq-ratkaisun myötä se edellytys, joka teoksen on täytettävä saadakseen tekijänoikeussuojaa. Ensisijassa kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista kussakin yksittäistapauksessa erikseen täyttääkö teos tämän vaatimuksen²¹¹. Infopaq-ratkaisusta jää kuitenkin epäselväksi se, sovelletaanko tekijän oman henkisen luomistyön vaatimusta kaikkiin kirjallisiin teoksiin. Myös toinen keskeinen seikka eli vaatimuksen sisältö jää määrittelemättä.

---

²⁰⁵ Haarmann 2005, s. 64.

²⁰⁶ Infopaq-ratkaisu, 32 kohta.

²⁰⁷ Ibid., 34 kohta.

²⁰⁸ Ibid., 35 kohta.

²⁰⁹ Ibid., 37 kohta.

²¹⁰ Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 193. Ks. kriittinen näkemys tästä kehityssuunnasta tekijänoikeuden harmonisoinnin alkuvaiheilta Karnell NIR 1998, s. 157 ss.

²¹¹ Infopaq-ratkaisu, 51 kohta.

4.2.2 Soveltuvuus kirjallisiin teoksiin

Infopaq-ratkaisussa jää siis avoimeksi kysymys siitä, millaisia teoksia henkisen luomistyön vaatimus koskee. Ratkaisussa tulkitun omaperäisyyden käsitteen soveltuvuutta muihin kirjallisiin teoksiin voidaan lähestyä Infosoc-direktiivin soveltamisalan kautta. Ensinnäkin on huomattava, että direktiivin 2 artiklan a kohdan soveltamisalaa ei ole rajattu. Direktiivin 1(2) artiklasta johtuu, että direktiivillä ei kuitenkaan aiheuteta muutoksia tai vaikuteta muun muassa tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivien voimassa oleviin säännöksiin. Tällöin voidaan katsoa, että Infosoc-direktiivin tulkinnasta koituvat säännöt ja periaatteet eivät vaikuta edellä mainittujen direktiivien tulkintaan, mikäli nämä sisältävät jo samalle soveltamisalalle kohdistuvia säännöksiä. Näin ollen Infosoc-direktiivin 2 artiklan a kohdan tulkinnan kautta syntyneet edellytykset tekijänoikeussuojan saannille koskettavat kaikkia kirjallisia teoksia ja muitakin teostyyppisiä paitsi tietokoneohjelmia, tietokantoja ja valokuvia²¹².

Tekijän oman henkisen luomistyön vaatimuksen ulottamista kaikkiin kirjallisiin teoksiin puoltaa myös se, että käsitettä ”teos” ei ole erikseen määritelty Infosoc-direktiivissä. Lähtökohtana on tällöin se, että käsite on tulkittava yhtenäisen periaatteen mukaisesti autonomisesti ja yhtenäisesti kaikkialla EU:ssa²¹³. Merkitystä ei ole sillä, onko käsite eksplisiittisesti ilmaistu itse direktiivissä.²¹⁴ Keskeistä on, että Infosoc-direktiivi perustuu johdanto-osan 20 kohdan mukaan samoille periaatteille ja säännöille, kuin tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivit. Näin ollen Infosoc-direktiivin teos-käsitteenkin voidaan katsoa määräytyvän yhtenäisin perustein näiden direktiivien kanssa. Tällöin myös kansallisessa tekijänoikeudessa voimassa olevat kirjallisen teoksen suojan edellytykset on saatettava sisällöllisesti vastaamaan Infopaq-ratkaisussa asetettua omaperäisyyden vaatimusta.

Hoppner kuitenkin kritisoi tällaista tulkintaa ja katsoo, että Infopaq-ratkaisussa ei itse asiassa vahvistettu minkäänlaista uutta vaatimusta teossuojan saannille. Näin ollen ratkaisusta ei voida myöskään johtaa erityisiä muutosvaatimuksia jäsenvaltioiden kansallisiin teossuojan edellytyksiin. Toisin sanoen kyse oli yksittäistapauksesta eikä EU-tuomioistuimen

---

²¹² Samoin tulkitsee Axhamn. Ks. Axhamn NIR 2010, s. 346. Ks. myös Walter - Lewinski 2010, s. 953.

²¹³ Ks. Infopaq-ratkaisu, 27 kohta sekä EU-tuomioistuimen ratkaisut C-306/05, Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA, 7.12.2006, (2006) ECR I-11519, 31 kohta ja C-245/00, Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten (SENA) v. Nederlandse Omroep Stichting (NOS), 6.2.2003, (2003) ECR I-1251, 23 kohta.

²¹⁴ Handig EIPR 2010, s. 54-55.

tulkintaa tulisi liiaksi laajentaa. Hoppner perustelee tätä ensinnäkin sillä, että Infosoc-direktiivissä ei millään tavoin tuoda esiin niitä edellytyksiä, jotka ovat välttämättömiä tekijänoikeussuojan saamiseksi. Näin ollen direktiivin tarkoituksena ei voi olla teossuojan saantiedellytysten harmonisointi. Edellytykset on harmonisoitu ainoastaan tietokoneohjelmien, tietokantojen ja valokuvien osalta. Näiden alueiden ulkopuolella EU:lla ei ole edes kompetenssia säätää teossuojan tasosta. Tämä johtuu SEUT 345 artiklasta, jonka mukaan perussopimuksilla ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin.²¹⁵

Kompetenssin osalta voidaan toisaalta huomauttaa, että jo ennen Lissabonin sopimusta EU:lla oli toimivalta antaa direktiivejä erityisesti unionin sisämarkkinoita (EY:n perustamissopimus 95(1) artikla eli nykyinen SEUT 114(1) artikla) koskevissa asioissa. Tekijänoikeussuojan saantiedellytyksillä puolestaan on merkittävä vaikutus EU:n sisämarkkinoihin. Esimerkiksi Infosoc-direktiivin johdanto-osan 7 kohdassa todetaan, että sellaisia kansallisia tekijänoikeutta koskevia säännöksiä tulisi yhdenmukaistaa, ”[...] jotka vaihtelevat merkittävästi jäsenvaltiosta toiseen tai aiheuttavat oikeudellista epävarmuutta, mikä haittaa sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja tietoyhteiskunnan asianmukaista kehittämistä Euroopassa.” Kansallisella tasolla eroavat tekijänoikeussuojan saantiedellytykset voidaan nähdä juuri tällaisina oikeudellista epävarmuutta aiheuttavina mekanismeina EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta tarkasteltuna²¹⁶. Tämän perusteella on perussopimusten mukaista tulkita Infosoc-direktiivin sisältävän erityisiä edellytyksiä tekijänoikeussuojan saamiseksi²¹⁷.

4.2.3 Henkisen luomistyön vaatimuksen sisällölliset edellytykset

EU-oikeudellinen omaperäisyys tekijänoikeussuojan edellytyksenä merkitsee siis sitä, että kirjallisen teoksen on oltava tekijänsä oma henkinen luomus (*author's own intellectual creation*). Vaatimus rakentuu EU-tuomioistuimen mukaan samoille periaatteille, kuin mitä on Bernin yleissopimuksessa ja toisaalta tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-

---

²¹⁵ Hoppner EIPR 2011, s. 332.

²¹⁶ Ks. myös yleisemmin immateriaalioikeuksien vaikutuksesta sisämarkkinoihin Steiner - Woods 2009, s. 713 ss.

²¹⁷ Sittemmin Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen kompetenssi ilmenee selkeämmin SEUT 118 artiklasta.

aikadirektiiveissä säädetty teossuojan osalta²¹⁸. Tämä ei kuitenkaan vielä tarkoita sitä, että kirjallisten teosten suojan edellytysten sisältö aukeaisi puhtaasti näiden lainsäädännöllisten instrumenttien tulkinnalla.

Ensinnäkin on huomattava, että Bernin yleissopimus asettaa vain minimitason teossuojalle. Vakiintuneen tulkinnan mukaisesti riittävää on, että teos on Bernin yleissopimuksen mukaisesti henkisen luomistyön tuote (*intellectual creation*)²¹⁹. Sopimus suojaa siis ihmismielen ja luovuuden tuotoksia²²⁰. Tarkempaa määritelmää tai selvennystä vaatimukseen ei ole saatavissa. Jäsenvaltiot voivatkin asettaa vapaasti tiukempia ja toisistaan poikkeavia suojan edellytyksiä²²¹. Tästä syystä myös EU-oikeudellisen henkisen luomistyön vaatimuksen tarkempi sisältö kirjallisten teosten osalta ei selviä Bernin yleissopimuksen avulla. Näin ollen tulkinta-apua on haettava tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiiveistä, joihin vaatimus henkisestä luomistyöstä on kirjoitettu eksplisiittisesti esiin.

Oikeuskirjallisuudessa on huomautettu, että on epäselvää, ovatko tietokoneohjelma-, tietokanta ja suoja-aikadirektiiveissä asetetut erityiset vaatimukset tekijänoikeussuojalle samantasoisia²²². Esimerkiksi valokuvien on suoja-aikadirektiivin johdanto-osan 16 kohdan nojalla ilmennettävä tekijänsä persoonallisuutta. Tämän perusteella valokuvien teossuojan edellytyksiä on pidetty korkeampina kuin tietokoneohjelmien ja tietokantojen vastaavia²²³. Sitä vastoin tietokoneohjelma- ja tietokantadirektiiveissä ei edellytetä yksilöllisyyden ilmentämistä, vaan riittävää on, että tuotos on tekijänsä henkinen luomus. Näissä direktiiveissä asetettu teossuojan vaatimus onkin katsottu samantasoiseksi²²⁴. Lisäksi on huomiotava se, että sekä tietokoneohjelmadirektiivin 1(3) artiklan, tietokantadirektiivin johdanto-osan 16 kohdan että suoja-aikadirektiivin 6 artiklan nojalla näissä direktiiveissä on asetettu lopullinen suojan taso. Toisin sanoen direktiivien mukaan mitään muuta suojan perustetta ei voida soveltaa.

---

²¹⁸ Infopaq-ratkaisu, 34-35 kohta. Vrt. Mylly 2009, s. 347 alaviite 539. Myllyn mukaan omaperäisyyden käsitteen lainaaminen tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiiveistä itse asiassa osoittaa, ettei Infosoc-direktiivin tarkoituksena koskaan ollutkaan yhtenäistää teossuojan edellytyksiä.

²¹⁹ WIPO 1978, s. 17. Ks. myös Ricketson - Ginsburg 2006, s. 488.

²²⁰ Ks. esim. Goldstein - Hugenholtz 2010, s. 190.

²²¹ Ricketson - Ginsburg 2006, s. 405.

²²² Walter 2010, s. 1467.

²²³ Karnell NIR 1998, s. 159-160.

²²⁴ Ks. esim. *ibid.*, s. 160, Eechoud ym. 2009, s. 41, Hugenholtz 2006, s. 318 ja Tritton ym. 2008, s. 491.

Infopaq-ratkaisussa ei tuotu erikseen esiin valokuville asetettua yksilöllisyyden vaatimusta. EU-tuomioistuimien katsoi vain, että tietokoneohjelmien, tietokantojen ja valokuvien kaltaisille teoksille annetaan suojaa ainoastaan, mikäli ne ovat tekijänsä henkisiä luomuksia²²⁵. Koska tuomioistuin ei erotellut teossuojan vaatimuksia, voitaneen katsoa tarkoituksena olleen asettaa yksi yhtenäinen kriteeri koko EU:n tasolla²²⁶. Tällöin kirjallisten teosten EU-oikeudellisten teossuojan edellytysten analyysissä keskiöön on nimenomaisesti asettava tekijän oman henkisen luomistyön vaatimus. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että mahdollista yksilöllisyyden vaatimusta ei kirjallisilta teoksilta edellytettäisi.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että tekijän henkisen luomistyön vaatimus on tarkoitettu asettumaan korkean ja matalan teossuojan edellytysten väliin²²⁷. Voitaneen puhua ”puhdistetusta omaperäisyyden vaatimuksesta”²²⁸. Kyse on eräänlaisesta kompromissista toisaalta Iso-Britannialle tyypillisen suhteellisen matalan teossuojan edellytysten ja mannereurooppalaisen enemmän luovuutta vaativan teossuojan edellytysten välillä. Tällöin vaatimus siitä, että tuotos on tekijän (*author's own*) viittaa perinteiseen isobritannialaiseen omaperäisyyden vaatimukseen²²⁹. Huomio kiinnittyy siis tässä yhteydessä teoksen alkupeirään. Suora kopio tai muun kuin ihmisen luoma teos ei luonnollisestikaan saisi suojaa.

Mannereurooppalaiseen ja pohjoismaisempaan tekijänoikeuteen viittaa puolestaan vaatimus henkisestä luomistyöstä (*intellectual creation*). Tämän on katsottu merkitsevän jonkinasteista vaatimusta tekijän luovuudesta²³⁰. Edellytys on kuitenkin hyvin tulkinnanvarainen. Tietokoneohjelmadirektiivin osalta on esimerkiksi esitetty, että jo vaatimus työpanoksesta ja taidosta saattaisi riittää täyttämään henkisen luomistyön vaatimuksen²³¹. Handig sitä vastoin katsoo, että ”luomistyö” (*creation*) edellyttää jonkinasteista omaperäisyyttä, persoonallisuutta tai eroavuutta muista tuotoksista²³².

---

²²⁵ Infopaq-ratkaisu, 35 kohta.

²²⁶ Samoin tulkitsee Handig. Ks. Handig EIPR 2010, s. 55.

²²⁷ Dreier 2006, s. 13-14, Axhamn NIR 2010, s. 347 ja Handig IIC 2009, s. 671-672. Ks. myös Jehoram IIC 1994, s. 829.

²²⁸ Koktvedgaard ja Levin käyttävät tällaista käsitettä tarkastellessaan tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiiveihin sisältyvää vaatimusta EU-oikeudellisesta omaperäisyydestä. Ks. Koktvedgaard - Levin 2007, s. 82.

²²⁹ Judge - Gervais 2009, s. 386.

²³⁰ Esimerkiksi Walter on tulkinnut näin tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivien osalta. Ks. Walter 2010, s. 1466.

²³¹ Walter - Lewinski 2010, s. 97.

²³² Handig IIC 2009, s. 672. Samoin tulkitsee myös Tritton ym. tarkastellessaan tietokoneohjelmadirektiivin suojan edellytyksiä. Ks. Tritton ym. 2008, s. 491.

EU-tuomioistuin ei ole pyrkinyt tarkemmin määrittelemään vaadittavan luovuuden sisältöä. Infopaq-ratkaisun mukaan suojan kannalta on kuitenkin keskeistä se, että ”[...] tekijä voi ilmaista luovuuttaan omaperäisellä tavalla ja päätyä lopputulokseen, joka muodostaa henkisen luomuksen.”²³³ Kyse on tapauskohtaisesta arvioinnista. Näin ollen mitään yksittäistä kriteeriä, jolla luovuuden eksistenssi voidaan selvittää, ei ole olemassa. Kuitenkin kirjallisiin teoksiin ja erityisesti niiden luontiprosessiin sisältyy sellaisia yhtenäisiä piirteitä, joiden avulla luovuutta voidaan ilmentää.

Infopaq-ratkaisussa EU-tuomioistuin katsoi, että lehtiartikkelien osalta luovuus säännönmukaisesti ilmenee asian esitystavan ja kielellisen ilmaisun keinoin²³⁴. Tuomioistuin täsmensi, että tekijä voi ilmaista luovuuttaan omaperäisellä tavalla sanojen valitsemisen, järjestämisen ja yhdistämisen kautta²³⁵. Tämä on yleistettävissä myös muihin kirjallisiin teoksiin, joissa ilmaisu tapahtuu kielen avulla. Tekijä luo teoksia lähes aina jo olemassa olevien sanojen tai muiden vakiintuneiden kirjainyhdistelmien kautta. Tällöin lopullinen suojattava ilmaisu sisältää useampia sanoja. Sanat itsessään eivät kuitenkaan ole suojan kohteena, vaan se tapa, jolla ne ilmenevät²³⁶. Yksittäiset lauseet tai jopa tietyt lauseenjäsenet voivat sitä vastoin olla suojattuja, mikäli ne osaltaan vaikuttavat siihen, että teosta voidaan kokonaisuutena pitää omaperäisenä eli tekijänsä henkisen luomistyön tuotteena²³⁷.

Teoksen luomiprosessi nousee näin ollen merkitykselliseksi. Tekijällä on oltava aito vapaus ilmaisun luonnin aikana suorittaa valintoja eri ilmaisutapojen suhteen. EU-tuomioistuimen voidaan katsoa päätyneen tälle linjalle myös ns. BSA-ratkaisussaan²³⁸, jossa se tarkasteli tietokoneohjelman käyttöliittymän mahdollista tekijänoikeudellista suojaa Infosoc-direktiivin nojalla. Tuomioistuin toisti ensinnäkin Infopaq-ratkaisussa asetetun vaatimuksen omaperäisyydestä todeten, että teos voi saada suojaa, mikäli se on tekijänsä henkinen luomus²³⁹. Tätä arvioitaessa kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon ”[...] the specific arrangement or configuration of all the components which form part of the graphic user interface [...]”. Näin ollen suojan arvioinnissa on kiinnitettävä huomio ilmaisua edeltävään tilanteeseen, ilmaisun luomisprosessiin, jossa ilmaisuun liitettävät osat

---

²³³ Infopaq-ratkaisu, 45 kohta.

²³⁴ Ibid., 44 kohta.

²³⁵ Ibid., 45 kohta.

²³⁶ Ibid., 46-47 kohta.

²³⁷ Ibid., 37 ja 47 kohta.

²³⁸ C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury, 22.12.2010, OJ C 63, 26.2.2011, s. 8.

²³⁹ Ibid., 46 kohta.

on valittu. Selvyyden vuoksi EU-tuomioistuimien vielä vahvisti, että puhtaiden teknillisten ominaisuuksien vuoksi eroavat komponentit teoksesta eivät täytä vaadittavaa omaperäisyyden tasoa.²⁴⁰

Näin ollen vaadittava luovuus toteutuu ennen kaikkea tekijän suorittamien valintojen kautta. Tästä seuraa kuitenkin kysymys riittävästä luovuuden tasosta. Esimerkiksi Schricker on ennen Infosoc-direktiivin voimaantuloa katsonut, että henkisen luomistyön vaatimus ei itse asiassa edellytä minkäänlaista luovuuden tasoa²⁴¹. Toisaalta vaadittavan luovuuden on oltava jonkintasoista, sillä muutoinhan koko vaatimus olisi aiheeton. Kysymystä voidaankin lähestyä Infosoc-direktiviin tavoitteista käsin.

Infosoc-direktiivin johdanto-osan 9 kohdan mukaan nimittäin tekijänoikeuden on perustuttava suojan korkeaan tasoon, mikä on ratkaisevan tärkeää henkisen luomistyön kannalta. Samaisen kohdan mukaan tekijänoikeuden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämistä ja kehittymistä. Relaatiota voidaan tarkastella myös toisin päin. Vaatimus luovuudesta nimittäin suojaa itse tekijänoikeutta. Tekijänoikeussuoja on sitä voimakkaampi mitä enemmän luovuutta vaaditaan²⁴². Suojan korkeaa tasoa ei siis voida saavuttaa ilman, että teos itsessään on korkeatasoinen²⁴³.

Korkeatasoisuus ei kuitenkaan edellytä sitä, että teoksen olisi ylitettävä jonkinlainen laadullinen mittapuut saadakseen tekijänoikeussuojaa. Esimerkiksi tietokoneohjelmadirektiivin johdanto-osan 8 kohdan mukaan teossuojaan vaadittavan omaperäisyyden arvioinnissa ei tule ottaa huomioon ”[...] ohjelman laatua tai esteettistä arvoa koskevia seikkoja.” Tietokonedirektiiviä analogisesti tulkiten voidaan todeta, että myöskään Infosoc-direktiivin tarjoama suoja kirjalliselle tuotokselle ei riipu tämän laadukkuudesta tai jonkinasteisesta paremmuudesta suhteessa toisiin samanlaisiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin.

Teossuojaan vaadittava luovuus ilmenee ennen kaikkea ilmaisun yksilöllisyytenä. EU-oikeudellinen omaperäisyys edellyttää, että teos heijastaa tekijänsä persoonallisuutta jollakin tapaa²⁴⁴. Kyse on nimenomaan tekijän, eikä kenenkään muun, omasta henkisestä luo-

---

²⁴⁰ Ibid., 48 kohta.

²⁴¹ Schricker IIC 1995, s. 46.

²⁴² Echoud ym. 2009, s. 42.

²⁴³ Handig IIC 2009, s. 680.

²⁴⁴ Myös Judge ja Gervais tunnistavat yksilöllisyyden edellytyksen. Ks. Judge - Gervais 2009, s. 386.

muksesta. Yksilöllisyys ei välttämättä kuitenkaan tarkoita täydellistä poikkeavuutta jo olemassa olevista teoksista. Esimerkiksi Infopaq-ratkaisussa merkittävään asemaan nousi omaperäisyys, joka voi lehtiartikkelin lukijalle välittyä²⁴⁵. EU-tuomioistuin näyttäisi näin edellyttävän asiaa tarkasteltavan teoksen käyttäjän eli kirjallisten teosten osalta lukijan näkökulmasta.

Lukijan huomiointi omaperäisyyden arvioinnissa vaikuttaa tekijänoikeussuojan kannalta siten, että tämän tiedot ja taidot sekä tarkkaavaisuustaso tulevat merkityksellisiksi. Tämä mahdollistaa puolestaan vaadittavan omaperäisyyden vaihtelun eri teostyypeittäin²⁴⁶. Esimerkiksi lehtiartikkelien lukijakunta on hyvinkin laaja ja monipuolinen, jolloin pienetkin osat teoksesta saattavat toimia yksilöllisyyden indikaattoreina tälle lukijakunnalle kokonaisuutena. Samaten voidaan väittää, että uutisartikkeleita luetaan enemmänkin informaation hankintatarkoituksessa, jolloin viestin sisältö kokonaisuudessaan on merkityksellinen. Lukijan tarkkaavaisuustaso saattaa tällöin olla alhaisempi ilmaisun yksittäisten osien suhteen, jolloin niin ikään hyvinkin vähäiset osatekijät saattavat välittää vaadittavaa omaperäisyyttä lukijalle. Ammattikirjallisuuden suhteen puolestaan teoksen lukijan voidaan olettaa olevan tiedoiltaan ja taidoiltaan ja myös tarkkaavaisuustasoltaan helpommin määriteltävissä. Tällöin omaperäisyyttä ilmentävän yksilöllisyyden vaatimustakin voitaisiin pitää helpommin määriteltävissä olevana ja myös korkeammalla tasolla.

4.3 EU-oikeudellisen teoskynnyksen kansalliset vaikutukset

4.3.1 Alustavia huomautuksia kansallisista vaikutuksista

EU-oikeudellinen omaperäisyys tekijänoikeussuojan edellytyksenä merkitsee siis sitä, että kirjallisen teoksen on oltava tekijänsä oma henkinen luomus. EU-tuomioistuimen mukaan vaatimuksen tutkiminen kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle²⁴⁷. Toimivallan jako on EU-oikeudellisesti välttämätön, sillä kyse on direktiivin soveltamisesta. Direktiivi sitoo jäsenvaltioita tavoitteensa osalta, mutta jättää jäsenvaltioiden tehtäväksi valita sen muodon ja

---

²⁴⁵ Infopaq-ratkaisu, 47 kohta.

²⁴⁶ Vrt. Schricker IIC 1995, s. 46. Schricker katsoo tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivien perusteella, että vaatimus tekijän omasta henkisestä luomistyöstä edellyttää kutakin teosta tarkasteltavan samantasoisten teossuojan edellytysten perusteella. Näin ollen tekijänoikeussuojaan vaadittavan yksilöllisyyden tai omaperäisyyden taso ei voisi vaihdella eri teosten suhteen.

²⁴⁷ Infopaq-ratkaisu, 51 kohta.

sisällön, jolla tämä lainsäädäntöinstrumentti implementoidaan kansalliseen lainsäädäntöön (SEUT 288(3)).

Käytännössä direktiivi voi vaikuttaa kansalliseen lainsäädäntöön kahdella tavalla. Ensinnäkin direktiivin suora välitön vaikutus merkitsee sitä, että luonnollinen henkilö voi itse vedota suoraan direktiiviin suhteessa valtioon tai sen viranomaiseen (*vertikaalinen välitön vaikutus*)²⁴⁸. Tällöin siis luonnollinen henkilö katsoo, että kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa direktiivin sisällön kanssa. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan direktiivin yksittäiset riittävän täsmälliset ja ehdottomat säännökset voivat vaikuttaa välittömästi²⁴⁹. Säännöksen tulee kuitenkin olla sisällöltään niin selvä, ettei jäsenvaltiolle tosiasiaa jää harkintavaltaa implementoinnin suhteen²⁵⁰. Koska omaperäisyyden vaatimusta ei ole eksplisiittisesti ilmaistu itse Infosoc-direktiivissä, on jokseenkin epätodennäköistä, että EU-oikeudellinen teossuojan edellytys vaikuttaisi välittömästi kansalliseen lainsäädäntöön.

Todennäköisempää onkin, että EU-oikeudellinen omaperäisyysvaatimus ilmenee kansallisella tasolla epäsuorasti tulkintavaikutuksen kautta. Tällöin ensisijaisena oikeuslähteenä säilyy kansallinen lainsäädäntö. Kuitenkin kansallista lainsäädäntöä tulee tulkita vilpittömän yhteistyön periaatteen nojalla sopusoinnussa EU-oikeuden asettamien vaatimusten kanssa²⁵¹. Tulkinnessa nousee näin merkitykselliseksi Infosoc-direktiivin tavoitteet yhtenäistää jäsenvaltioiden tekijänoikeuslainsäädäntöä perustamalla tämä suojan korkeaan tasoon. Koska EU-tuomioistuimen eräänä tehtävänä on antaa ennakkoratkaisumenettelyssä tulkinta direktiivin sisällöstä (SEUT 267(1) artikla), tulee kansallisen tuomioistuimen katsoa sekä Infopaq- että BSA-ratkaisuja tässä valossa.

EU-tuomioistuimen ratkaisujen tulkinnessa on huomioitava tuomioistuimen voimakas teologinen ratkaisutapa ja erityinen pyrkimys edistää unionin integraatitavoitteita²⁵². Esimerkiksi Iso-Britanniassa Lord Diplock on muistuttanut, että EU-tuomioistuin ”[...] seeks to give effect to what it conceives to be the spirit rather than the letter of the Treaties [...]”.

---

²⁴⁸ Steiner - Woods 2009, s. 113.

²⁴⁹ Ks. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä esimerkiksi ratkaisut C-471/07 ja C-472/07 *Association générale de l'industrie du médicament (AGIM) ASBL y. v. Belgian valtio*, 14.1.2010, OJ C 63, 13.3.2010, s. 2-3, 25-29 kohdat.

²⁵⁰ Tämä vahvistettiin EU-tuomioistuimen ratkaisussa 9/70, *Franz Grad v. Finanzamt Traunstein*, 6.10.1970, (1979) ECR 825. Ks. tästä myös esimerkiksi Steiner - Woods 2009, s. 111.

²⁵¹ Raitio 2010, s. 234. Ks. myös esimerkiksi EU-tuomioistuimen ratkaisu 14/83, *von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen*, 10.4.1984, (1984) ECR 1891.

²⁵² Klami 1997, s. 31-32.

It views the Communities as living and expanding organisms and the interpretation of the provisions of the Treaties as changing to match their growth.”²⁵³ Huomionarvoista on myös se, että EU-tuomioistuin ei ole sidottu omiin ennakkoratkaisuihinsa, vaan se voi vapaasti poiketa niistä uusien tosiasioiden vallitessa²⁵⁴. Näin EU-oikeudellisen säännöksen tavoitteiden ja päämäärien merkityksen selvittäminen korostuu entisestään.

Kansallisessa lainkäytössä oikeusvarmuuden ja oikeusturvan periaatteet edellyttävät kuitenkin tietynasteista jatkuvuutta ja ennakoitavuutta. Tällöin on luonnollista, että tulkinnan lähtökohtana on EU-tuomioistuimen ratkaisun kielellinen sisältö. Toiselta puolen on myös huomioitava jäsenvaltioiden kielten erilaisuus, mikä mahdollistaa toisistaan sisällöllisesti poikkeavat ratkaisut samanlaisissa tapauksissa. Raitio onkin varoittanut siitä, että lainkäytölle aiheutuu suoranaista laadullista uhkaa, mikäli luotettaisiin pelkästään kielen semanttiseen vastaavuuteen ja noudatettaisiin ankaran sananmukaista tulkintaa²⁵⁵. EU-oikeudellinen säännösteksti on sidottu niin voimakkaasti lainsäädäntöaikaan, oikeusjärjestelmään ja kontekstiin, ettei puhtaalla kieliopillisella käännöksen tulkinnalla kyetä selvittämään normin sisältöä²⁵⁶.

Näin ollen EU-tuomioistuimen käyttämiä käsitteitä ”omaperäisyys” (*original*) ja ”tekijän henkinen luomus” (*author’s own intellectual creation*) on tulkittava ottamalla huomioon tuomioistuimen pyrkimys direktiivin tavoitteiden selventämiseen. Käsitteitä ei tulisi ymmärtää kansallisesti vakiintuneen kielellisen sisältönsä perusteella, vaan merkityssisältö on annettava juuri suojan korkean tason näkökulmasta pitäen etusijalla unionin tason pyrkimystä kansallisten tekijänoikeuslakien yhdenmukaistamiseen. Käytännön seurauksena tästä näyttäisi olevan se, että kansallisella tasolla joudutaan soveltamaan Infosoc-direktiivin soveltamisalan piirissä kirjallisiin teoksiin EU-oikeudellista omaperäisyyden vaatimusta ainoana edellytyksenä tekijänoikeussuojan saannille²⁵⁷.

---

²⁵³ Henn and Darby v. Director of Public Prosecutions [1981] AC 850, 905.

²⁵⁴ Steiner - Woods 2009, s. 45.

²⁵⁵ Raitio 2010, s. 184.

²⁵⁶ Ibid. Ks. myös Klami 1997, s. 20-21.

²⁵⁷ Vrt. Hoppner EIPR 2011, s. 332. Hoppner katsoo, että kyse on vain vähimmäisvaatimuksesta.

4.3.2 Vaikutukset Pohjoismaihin

EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen implementointi ei näyttäisi ensisilmäyksellä edellyttävän erityisiä lainsäädäntötoimia Pohjoismaissa. Itse asiassa Suomi, Ruotsi ja Tanska ovat vanhan ja sittemmin kumotun tietokoneohjelmadirektiivin²⁵⁸ implementoinnin suhteen jo todenneet, ettei direktiivissä asetettu vaatimus omaperäisyydestä edellytä erityisiä toimenpiteitä, sillä maiden lainsäädännön implisiittisenä vaatimuksena on ottaa direktiivin sanamuoto huomioon²⁵⁹. Kyse on ennen kaikkea etusijaperiaatteen ilmenemisestä kansallisessa lainsäädännössä. Periaatteen mukaan ristiriitatilanteessa kansallinen säädös väistyy EU-oikeudellisen säännöksen tieltä²⁶⁰. Pohjoismaiden kansallinen näkemys viittaisi kuitenkin myös tulkintaan siitä, että EU-oikeudellinen omaperäisyys sisällöllisesti vastaisi tietokoneohjelmien perinteistä teoskynnystä eli pohjoismaista vaatimusta itsenäisyydestä ja omaperäisyydestä²⁶¹.

Infosoc-direktiivin implementoinnin suhteen Pohjoismaat eivät ole antaneet yhtä selkeää vastausta. Tanskassa ei teoskynnykseen kiinnitetty lainkaan huomiota direktiivin implementoinnin yhteydessä. Ruotsin hallituksen esityksessä puolestaan todetaan vain vallitseva oikeustila ennen direktiivin voimaantuloa: teoksen tai sen osan on ylitettävä teoskynnys saadakseen teossuojaa²⁶². Kenties voimakkain vastaus EU-oikeudellisen omaperäisyyden ja kansallisen teossuojan saannin edellytysten yhtäpitävyydestä on löydettävissä direktiivin implementointia koskevasta Suomen hallituksen esityksestä. Hallituksen esityksessä nimitäin todetaan nykyistä eli ennen Infosoc-direktiivin voimaantuloa voimassa ollutta lainsäädäntöä tarkastelevassa osiossa, että ”[s]uojattu teos on tekijänsä luovan työn omaperäinen tulos.”²⁶³ Tämä on lähes sanatarkka käännös Infopaq-ratkaisussa asetetusta ”original in the sense that it is its author’s own intellectual creation” vaatimuksesta.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että Pohjoismaiden teossuojan edellytykset ovat hyvin vakiintuneet. Oikeuskäytännöstä on edelleen nähtävissä, että tekijänoikeuslakien itsenäi-

---

²⁵⁸ Neuvoston direktiivi, 91/250/ETY, annettu 14 päivänä toukokuuta 1991, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta.

²⁵⁹ COM(2000) 199 final, s. 9-10.

²⁶⁰ Ks. tästä esimerkiksi Tolonen 2003, s. 111.

²⁶¹ Myös Haarmann katsoo, että tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivien teossuojan vaatimuksesta ei ole odotettavissa suurempia muutoksia oikeuskäytäntöön. Ks. Haarmann 2005, s. 62.

²⁶² Prop. 2004/05:110, s. 50.

²⁶³ HE 28/2004 vp., s. 9. Näin myös HE 287/1994 vp., s. 5. Vrt. KM 1990:31, s. 25, jonka mukaan teos saa suojaa, ”[...] jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan ilmaisun omaperäisenä tuloksena.”

syydellä ja omaperäisyydellä ymmärretään sitä, että ”[...] kenenkään toisen kuin tekijän ei voitaisi olettaa päätyneen ilmaisumuodoltaan samankaltaiseen lopputulokseen, jos hän ryhtyisi itsenäisesti vastaavaan luomistyöhön.” (Turun HO 20.2.2007 S 05/1878). Tällaisessa samanlaisuusarvioinnissa nousee keskiöön subjektiivinen uutuus.

Haarmann ymmärtää subjektiivisen uutuuden vaatimuksen siten, että ”[...] tekijä on luonut teoksen itsenäisesti, pitämättä [...] toista teosta esikuvanaan.”²⁶⁴ Toisaalta EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus näyttäisi kiinnittävän huomion teoksen luomisprosessiin. Mikäli tekijä on käyttänyt luovuuttaan hyväksi valitessaan teokseen tulevia osia, täyttyy vaadittava omaperäisyys. Toisin sanoen jo taustaolettamana on, että teos ei koostu uniikeista osatekijöistä. Tällöin huomiota ei tulisi niinkään kohdistaa niihin esikuviiin, joiden perusteella tekijä on teoksensa luonut²⁶⁵. Esimerkiksi Koktvedgaard ja Levin katsovat, että tekijän itsenäinen ja henkilökohtainen panos riittää suojan saamiseksi²⁶⁶.

Omaperäisyyden edellytys Pohjoismaissa näyttää kylläkin olevan varsin dynaaminen edellytys. Omaperäisyysvaatimuksen kautta voidaan esimerkiksi perustella tietokoneohjelmien rajapintojen suojaamattomuus, kun ulkoiset seikat ovat vaikuttaneet lopputulokseen²⁶⁷. Sama pätee lähtökohtaisesti myös muihin kirjallisiin teoksiin. Vaadittava omaperäisyys korreloi sitä vapautta, mikä tekijällä on ollut luomisprosessissa. Mitä vapaammin ulkoisista rajoitteista, kuten lainsäädännön tai käytännön toimivuuden asettamista edellytyksistä, ilmaisu on kyetty luomaan, sitä helpommin omaperäisyyden vaatimus täyttyy. Tämä lähentää merkittävästi perinteistä pohjoismaista ja EU-oikeudellista omaperäisyyden vaatimusta.

Lähtökohtaisesti luomisen vapaus on sitä pienempi mitä lyhyempi ilmaisu on kyseessä. Ääriesimerkkinä voidaan tarkastella ilmaisua, joka koostuu yhdestä sanasta. Pohjoismaisessa tekijänoikeudessa on hyvin epätodennäköistä, että yksittäinen sana saisi ilmaisuna suojaa²⁶⁸. Toisaalta jo muutama sana saattaa riittää ilmaisemaan omaperäisyyttä. Ruotsin korkeimman oikeuden mukaan esimerkiksi ilmaisu ”flamma stolt mot dunkla skyar” on

---

²⁶⁴ Haarmann 2005, s. 64.

²⁶⁵ Ks. myös TN 2010:2. Ratkaisussa tekijänoikeusneuvosto aivan aiheellisesti huomautti, ettei pelkkä toisen teoksen esikuvana pito merkitse tekijänoikeuden loukkausta.

²⁶⁶ Koktvedgaard - Levin 2007, s. 78.

²⁶⁷ Mylly LM 2005, s. 765.

²⁶⁸ Tekijänoikeusneuvosto on esimerkiksi katsonut lausunnossaan 2005:10, että kirjan nimi ”Aapponen” ei ole tekijänoikeudella suojattu.

riittävän itsenäinen ja omaperäinen ja näin tekijänoikeudella suojattu (NJA 1975 s. 679)²⁶⁹. Käytännössä yksittäisestä sanasta koostuvan ilmaisun suojaaminen edellyttää poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyttä ja itsenäisyyttä (TN 2011:3). Sama pätee myös yksittäiseen lauseeseen. Lyhyt, yleiskielen sanoista koostuva tavanomainen lause ei saa suojaa (TN 2010:11).

Infopaq-ratkaisun mukaan sanat itsessään eivät ole suojan kohteena²⁷⁰. Keskiössä on se ilmaisu, jonka kautta tekijän henkinen luomistyö välittyy lukijalle. Tällöin voitaneen tulkita, ettei yksittäinen sana ilmaisuna ilmentäisi EU-oikeudellisesti riittävää omaperäisyyden astetta. Toisaalta Infopaq-ratkaisun mukaisesti tekijä voi sanojen valinnan, järjestelyn ja yhdistelyn keinoin ilmaista vaadittavaa luovuutta, joka ilmenee tämän henkisenä luomistyönä²⁷¹. Erittäin pienetkin osatekijät, kuten yksittäiset sanat, saattavat ilmentää EU-oikeudellista omaperäisyyttä. Aina on kuitenkin huomioitava myös kielelliset eroavuudet. Esimerkiksi suomen ja ruotsin kielissä on mahdollista muodostaa hyvinkin monipuolisia yhdyssanoja, kun taas englannin kielessä mahdollisuudet ovat rajallisemmat. Näin ollen mitään yksiselitteistä sääntöä vaadittavasta sanojen lukumäärästä ei ole annettavissa.

Erityisesti lyhyiden ilmaisujen suhteen korostuu kuitenkin näkökulmaero. EU-oikeudellinen omaperäisyysvaatimus näyttäisi nimittäin kiinnittävän huomion teoksen kohdeyleisöön eli lukijaan. Omaperäisyyden tulee välittyä lukijalle. Sen sijaan Pohjoismaissa pyritään enemmänkin asettamaan subjektiivisen uutuuden vaatimuksen vuoksi itse tekijän persoonalla etusijalle. Tekijän on kyettävä luomaan henkilökohtaisen panoksen keinoin jotakin itsenäistä ja omaperäistä²⁷². Mahdollista on, että eroavuudella on laajempia vaikutuksia myös vaadittavaan omaperäisyyden asteeseen. EU-oikeudellisesti merkityksellistä on, että lukija kykenee tunnistamaan ilmaisusta tekijän henkisen luomistyön. Tällöin jo pienet ainekset kykenevät välittämään tekijän luovan työn ilmaisusta. Näin myös lukijan ja ilmaisun välinen suhde nousee merkitykselliseksi. Perinteisessä pohjoismaisessa doktriinissa puolestaan edellytetään itsenäisyyden ja omaperäisyyden ilmentämää yksilöllisyyttä. Käytännössä katsoen kyse on uutuuden vaatimuksesta²⁷³. Näin ollen suojan kannalta on

---

²⁶⁹ Samoin Haarmannin mukaan suojattu voisi olla ilmaisu ”neito kulkee vetten päällä”. Ks. Haarmann 2005, s. 70.

²⁷⁰ Infopaq-ratkaisu, 46 kohta.

²⁷¹ Ibid., 45 kohta.

²⁷² Koktvedgaard - Levin 2007, s. 78.

²⁷³ Ks. esimerkiksi Strömholm 1970, s. 122.

merkityksellistä teoksen ja tekijän välinen suhde. Tekijän on kyettävä luomaan jotakin uutta, minkä tulee ilmetä suojattavasta tuotoksesta.

Vaadittavan luovuuden taso saattaakin olla alhaisempi EU-oikeudellisen omaperäisyyden suhteen. Tämä puolestaan johtaisi käytännössä siihen, että pienemmät teokset ja vähäisemmät osat teoksesta saisivat tekijänoikeussuojaa²⁷⁴. Olennaista onkin tällöin tunnistaa EU-oikeudelliseen omaperäisyyden vaatimukseen sisältyvä ero lähestymistavassa suhteessa suojan kohteeseen. Pohjoismaisessa tekijänoikeudessa on syytä harkita huolellisesti itsenäisyyden ja omaperäisyyden käsitteiden vakiintuneita merkityssisältöjä. Infosoc-direktiivi ja Infopaq-ratkaisu eivät merkitse pelkästään terminologista muutosta, vaan kyseessä näyttäisi olevan täysin uudenlainen tekijänoikeussuojan edellytys. Oikeuskirjallisuudessa on esimerkiksi katsottu, että vaatimus ”tekijän henkisestä luomistyöstä” merkitsee itse asiassa sitä, ettei enää voitaisi käyttää termejä ”teostaso” tai ”teoskynnys” kuvaamaan teossuojan saannin edellytyksiä²⁷⁵.

Mihinkään radikaaliin terminologiseen muutokseen ei välttämättä ole kuitenkaan aihetta. EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus kyetään Pohjoismaissa saavuttamaan myös nykykäsitteillä, kunhan vain argumentaatiotapaan kiinnitetään huomiota. Keskeistä on huomioida Infosoc-direktiivin päämäärät ja tavoitteet, joita EU-tuomioistuin on tulkinnut Infopaq-ratkaisussa. Näiden saavuttamiseksi ei pohjoismaisessa oikeuskäytännössä tule liiaksi pitäytyä kansallisesti vakiintuneessa teossuojan saantiedellytysten tasossa. Teossuojaa tulee jatkossa pyrkiä aidosti tulkitsemaan EU-oikeudellisen henkisen luomistyön vaatimuksen kautta²⁷⁶.

4.3.3 Vaikutukset Iso-Britanniaan

EU-oikeudellisesta omaperäisyyden vaatimuksesta saattaa sen sijaan koitua paikoin merkittäviä muutospaineita perinteisiin isobritannialaisiin teossuojan edellytyksiin. Ensinnäkin CDPA s. 1(1):n suljettu lista teoksista merkitsee, että kirjallinen teos saa suojaa pelkästään olemalla omaperäinen (*original*). Edellytys on ristiriidassa EU-oikeudellisen omaperäisyy-

---

²⁷⁴ Mylly 2009, s. 346.

²⁷⁵ Haarmann 2005, s. 62. Samansuuntaisesti katsoo myös Olsson. Ks. Olsson 2009, s. 62.

²⁷⁶ Tekijänoikeusneuvosto onkin esimerkiksi ratkaisussaan 2011:3 jo oikeansuuntaisesti tuonut esiin Infopaq-ratkaisun ja EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen tarkastellessaan yhdelle sanalle annettavaa tekijänoikeussuojaa.

den vaatimuksen kanssa, mikäli käsitteet eroavat sisällöllisesti toisistaan. Lisäksi jos EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus edellyttää luovuutta, tulisi tällöin Iso-Britanniassa luopua puhtaan rutiininomaisen työn kautta syntyneiden teosten tekijänoikeussuojasta. Niin ikään selvää on, että moraalisen sisällön perusteella myönnettävä tekijänoikeussuoja on sekä vastoin Bernin yleissopimusta että tätä kautta myös EU-oikeudellista omaperäisyysvaatimusta. Toisaalta moraalittomuuden vaikutus tekijänoikeuden saantiin on edelleenkin hyvin epäselvä²⁷⁷. Joka tapauksessa tällaisesta suojan edellytyksestä tulisi luopua nyt viimeistään EU-oikeuden etusijaperiaatteen nojalla.

Iso-Britanniassa ei vielä Infosoc-direktiivin implementoinnin yhteydessä kiinnitetty lainsäädännöllisellä tasolla erityisempää huomiota direktiivin mahdollisiin vaikutuksiin tekijänoikeussuojaan vaadittavan omaperäisyyden osalta²⁷⁸. Oikeuskirjallisuudessa kuitenkin keskusteltiin jo ennen Infopaq-ratkaisua EU:n pyrkimyksestä korvata perinteinen common law -maiden käsitys omaperäisyydestä ilmeisen epämääräisellä (*decidedly ambiguous*) EU-oikeudellisella käsitteellä²⁷⁹. Lopulta Iso-Britannian valitustuomioistuin, Court of Appeal, on 27.7.2011 annetussa Meltwater-ratkaisussa²⁸⁰ tarkastellut EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöönsä. Ratkaisussa pohdittiin uutisartikkeleiden otsikoiden mahdollista tekijänoikeussuojaa.

Court of Appealin tuomion mukaan perinteinen isobritannialainen omaperäisyyden vaatimus täyttää EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisussa muotoileman EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen: Although the Court refers to an “intellectual creation” it does so in the context of paragraph 35 which clearly relates such creation to the question of origin not novelty or merit²⁸¹. Court of Appeal siis katsoi, että Infopaq-ratkaisussa viitattu yhteys tietokanta-, tietokoneohjelma- ja suoja-aikadirektiiveihin merkitsee tarkastelun kohdistamista teoksen alkuperään. Näin ollen tuomioistuimen mukaan mitään muutoksia perinteiseen isobritannialaiseen omaperäisyyden käsitteeseen ei tarvitse tehdä.

---

²⁷⁷ Mahdollista on, että suojaa ei lainkaan myönnettäisi moraalittomalle teokselle. Toiselta puolen on myös mahdollista, että tekijänoikeus kylläkin myönnetään teokselle, mutta sitä ei voitaisi saattaa voimaan tuomioistuimessa. Ks. tästä Bently - Sherman 2009, s. 117-118.

²⁷⁸ Implementointia koskeneessa Statutory Instrument -asiakirjassa, SI 2003/2498, ei itse asiassa kiinnitetä minkäänlaista huomiota edes vallitsevaan tilaan tekijänoikeuden olemassaolon edellytysten suhteen.

²⁷⁹ Cornish - Llewelyn 2007, s. 424.

²⁸⁰ The Newspaper Licensing Agency Ltd. and others v. Meltwater Holding BV and others [2011] EWCA Civ 890.

²⁸¹ Ibid., 20 kohta.

Infopaq-ratkaisussa todettu henkisen luomistyön vaatimuksen yhteys tietokoneohjelma-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiiveihin viestittää ennen kaikkea tavoitetta yhtenäisistä suojan edellytyksistä²⁸². Hoppner sitä vastoin katsoo, että tekijän henkisen luomistyön vaatimus on vähimmäisedellytys, josta jäsenvaltiot voivat vapaasti poiketa²⁸³. Huomioon on kuitenkin otettava Infosoc-direktiivin tavoite yhtenäistää kansallista tekijänoikeutta perustamalla tämä suojan korkeaan tasoon. Johdonmukaisempaa näyttäisi olevan tulkita EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus kirjallisten teosten osalta yhdenmukaisesti tietokoneohjelmien, tietokantojen ja valokuvien kanssa.

Iso-Britannian tekijänoikeuslaissa on pelkästään tietokantojen osalta todettu EU-oikeudellinen vaatimus omaperäisyydestä (CDPA 3A (2)). Oikeuskirjallisuudessa onkin huomautettu, että tietokantojen osalta puhtaan rutiininomaisen työskentelyn kautta syntyneitä tuotoksia ei voitaisi enää suojata tekijänoikeudella²⁸⁴. Samoin lienee asian laita tietokoneohjelmien ja valokuvien osalta. Omaperäisyys näiden teosten osalta ilmenee Iso-Britanniassa henkisenä luomistyönä EU-oikeudellisessa mielessä.²⁸⁵ Näin ollen pelkkä vaatimus siitä, ettei tällaisia teoksia ole kopioitu jo olemassa olevasta toisesta teoksesta ei enää ole riittävää²⁸⁶.

EU-oikeudellinen henkisen luomistyön vaatimus edellyttää tietynasteista luovuutta, joka Infopaq-ratkaisun mukaan ilmenee asian esitystavan ja kielellisen ilmaisun keinoin. Teos ei saa olla suora kopio, vaan sen on oltava tekijänsä henkinen luomus (*intellectual creation*). Minkäänlaista uutuuden vaatimusta tai laadullista kriteeristöä ei siis tule edellyttää. Keskeistä on, että suojattu teos ilmentää lukijalle tekijän persoonallisuutta jollakin tapaa. Tällainen yksilöllisyyden vaade on kuitenkin vieras perinteiselle isobritannialaiselle omaperäisyyden käsitteelle.

Toisaalta Meltwater-ratkaisusta on havaittavissa, että jonkinasteinen luovuuden edellytys itse asiassa saattaa olla sisään kätkeytyneenä isobritannialaiseen omaperäisyyden vaatimukseen. Court of Appeal nimittäin hyväksyi ensimmäisenä oikeusasteena toimineen High Court of Justice Chancery Divisionin tulkinnan, jonka mukaan "[...] it is not the completed

---

²⁸² Samoin katsoo myös Handig. Ks. Handig EIPR 2010, s. 56.

²⁸³ Hoppner EIPR 2011, s. 332.

²⁸⁴ Bently - Sherman 2009, s. 108.

²⁸⁵ Ibid., s. 109-111.

²⁸⁶ Näin huomauttaa Tritton ym. tietokantojen osalta. Ks. Tritton ym. 2008, s. 489. Ks. myös Spence 2007, s. 90.

work as published but the process of creation and the identification of the skill and labour that has gone into it which falls to be assessed.”²⁸⁷ Näin ollen tuomioistuimen mukaan huomio tulee kiinnittää siihen prosessiin, jossa teos syntyy. Vaikka tuomioistuin käyttääkin tässä yhteydessä taitoa ja työmäärää, jonka tulee olla havaittavissa prosessissa, ei tällä välttämättä aina ole kovinkaan suurta eroa EU-oikeudelliseen omaperäisyyden vaatimukseen.

Asiaa voidaan tarkastella lukijan kannalta. Taidokkuuden ja työnteon käyttö teoksen luomisessa epäilemättä edellyttää myös tietynasteisen luovuuden käyttöä. Tämän havaitseminen luomisprosessissa helpottaa tekijän tunnistamista teoksesta. Käyttäessään taidokkuutta tekijä ikään kuin väistämättään ilmentää myös jotakin persoonallista. Esimerkiksi uutisot-sikoissa tai kirjallisissa mainoksissa käytetään usein lyhyitä ja iskeviä ilmaisuja, joiden tarkoituksena on ennen muuta erottautua muista samanlaisista tuotoksista ja tällä tavoin herättää lukijan kiinnostus. Tekijä pyrkii valitsemaan ilmaisuun sellaisia osatekijöitä, joiden avulla ilmaisu kokonaisuudessaan täyttää sille asetun tavoitteen. Lukija ei välttämättä tällaista tavoitteenasettelua tunnista, vaikkakin teos osoittautuu hänelle erottautumiskykyiseksi muista teoksista. Näin ollen kun myös isobritannialaisessa omaperäisyyden vaatimuksessa kiinnitetään huomio itse teoksen luomisprosessiin, päädytään tällaisissa tapauksissa varsin lähellä myös EU-oikeudellisen omaperäisyyden asettamia edellytyksiä.

Ongelmallisempaa sen sijaan on, mikäli kyse on esimerkiksi ohjeista tai taulukoista, jotka eivät lukeudu tietokantoihin. Tällaisissa kirjallisissa ilmaisuissa käytetään usein yleiskielen sanoja hyvin tavanomaisessa merkityksessä. Tarkoituksena on välittää mahdollisimman selkeästi ilmaisun sisältö lukijalle. Tällöin ei ole tarvetta erityiseen yksilöllisyyteen ja erottautumiseen jo olemassa olevista vastaavista ilmaisuista. Kuitenkin Court of Appeal on katsonut kertaalleen, että kasvihuonemyrkkypakkaukseen liitetyt myrkyn käyttöohjeet ovat tekijänoikeudella suojattuja²⁸⁸. Ohjeet sisälsivät tiedon siitä, mihin kasveihin sekä milloin ja miten myrkkyä voidaan käyttää ja myös mihin myrkky vaikuttaa. Tämänkaltaisten erittäin vähän luovuutta vaativien ja pääosin lainsäädännöllisten sekä muiden käytännön seik-

---

²⁸⁷ The Newspaper Licensing Agency Ltd. and others v. Meltwater Holding BV and others [2011] EWCA Civ 890, 17 ja 22 kohta.

²⁸⁸ Elanco Products Ltd v. Mandops (Agrochemical Specialists) Ltd [1979] FSR 46.

kojen perusteella rutiininomaisesti laadittujen kirjallisten ilmaisuiden suojaaminen näyttääkin olevan ristiriidassa EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen kanssa²⁸⁹.

Täyttääkseen EU-oikeuden asettaman vaatimuksen omaperäisyydestä, tulee Iso-Britannian tekijänoikeudessa väistämättä ryhtyä edellyttämään luovuutta teoksen synnyssä. Pelkkä työnteko teoksen luonnissa ei saa oikeutta suojan saantiin²⁹⁰. Muutos ei ole kuitenkaan yksinkertainen, sillä CDPA:ssa edellytetyllä omaperäisyyden käsitteellä on erityisesti vanhemman oikeuskäytännön johdosta varsin vakiintunut sisältö. Esimerkiksi ratkaisuisa *Francis Day and Hunter v. Twentieth Century Fox Corp.*²⁹¹ sekä *Exxon Corp. v. Exxon Insurance*²⁹² on katsottu, että otsikot ja lyhyet ilmaisut eivät saa suojaa. Myös Alexander pitää todennäköisenä, että Iso-Britanniassa ei annettaisi tekijänoikeussuojaa 11 sanan ilmaisulle²⁹³. Tällaisten kategorisoivien sääntöjen ei tulisi kuitenkaan enää päteä. Keskeistä on nimenomaan sen tutkiminen, onko kirjallinen teos tekijänsä henkisen luomistyön tulos eli toisin sanoen täyttyykö EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus.

EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus väistämättä merkitsee siis eräiden kirjallisten teosten teossuojan saantiedellytysten tason nostamista. Pelkkä ajan ja vaivan käyttö teoksen luomisessa ei enää oikeuttaisi teossuojaan. Tämä kuitenkin herättää kysymyksen siitä, mitä tapahtuu niiden teosten suojalle, jotka aiemmin saivat tekijänoikeussuojaa, mutta joiden suoja poistuu EU-oikeudellisen omaperäisyyden käsitteen vuoksi. Kysymys on luonnollisesti ratkaistava kansallisten oikeussäännösten perusteella. Toisaalta on muistettava, että ilmaisuja on mahdollista suojata myös sopimuksin. Näin ollen vaikka tällaisia vähemmän luovuutta vaativia ilmaisuja ei enää tekijänoikeudella suojattaisikaan, saattaa niiden tosiasiallinen suojaus säilyä edelleen erityisen sopimuksen nojalla.

Tärkeää olisi kyetä määrittelemään selkeästi teoksiin kohdistuvat suojan vaatimukset. Tällä tavoin mahdollisen vaatimustason noston aiheuttamia seurauksia voitaisiin lieventää. Tekijänoikeuden kehittämiseen erikoistunut lautakunta, SABIP, onkin ehdottanut, että vaadittava omaperäisyys otettaisiin erityiseen Statutory Instrument -asiakirjaan. Lautakunnan mu-

---

²⁸⁹ Myös Derclaye katsoo, ettei tällaisille vähän luovuutta vaativille teoksille tulisi myöntää suojaa. Ks. Derclaye EIPR 2010, s. 249. Lisäksi Westkamp huomauttaa, että rutiininomaisen työskentelyn suojaaminen johtaa lopulta informaation suojaamiseen. Ks. Westkamp GWILR 2004, s. 1065.

²⁹⁰ Samansuuntaisesti tulkitsee myös Spence tietokantojen osalta. Ks. Spence 2007, s. 90.

²⁹¹ *Francis Day and Hunter v. Twentieth Century Fox Corp.* [1940] AC 112.

²⁹² *Exxon Corp. v. Exxon Insurance* [1982] RPC 69.

²⁹³ Alexander C.L.J. 2009, s. 522.

kaan tämä mahdollistaisi joustavan omaperäisyyden käsitteen, minkä johdosta teossuojan saantiedellytykset pysyisivät ennakoitavina ja soveltuisivat yhä uusille teostyypeille ja -lajeille.²⁹⁴ Asiakirjaa ei kuitenkaan ole vielä ryhdytty valmistelemaan.

Meltwater-ratkaisu on siis tällä erää viimeisin kansallinen tulkinta EU-oikeudellisen ja isobritannialaisen omaperäisyyden käsitteen suhteesta. Koska ratkaisu kiinnittää huomion teoksen luomisprosessiin, lähentyvät omaperäisyyden käsitteet merkittävästi toisiaan. Kuitenkin erityistä huomiota olisi kiinnitettävä argumentointitapaan. Niin kauan kuin oikeuskäytännössä tulkitaan työnteon ja omaperäisyyden käsitettä yhdessä, säilyy jännite Iso-Britannian kansallisen tekijänoikeuden ja EU-oikeuden teossuojan edellytysten välillä.

4.4 EU-oikeudellisen teoskynnyksen tulevaisuus

Karnell on aikanaan tietokone-, tietokanta- ja suoja-aikadirektiivien osalta todennut, ettei vaatimus tekijän henkisestä luomistyöstä tuo mitään muutoksia kansallisiin teossuojan edellytyksiin. Karnellin mukaan ainoastaan tuomioistuinten käyttämä kieli saattaa muuttua vähemmän rikkaaksi.²⁹⁵ Samaten Visser katsoo Hollannin oikeuden osalta, että mikäli lakimies tai ensimmäisen oikeusinstanssin tuomari haluaa osoittaa toimivansa täysin oikein ja olevansa ajan tasalla, ryhtyy tämä käyttämään Infopaq-ratkaisun mukaista omaperäisyyden käsitettä²⁹⁶. Kyse olisi siis vain sanallisesta leikistä vailla varsinaista muutosta kansallisiin omaperäisyyden vaatimuksiin.

Kuitenkin huomioon on otettava EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisusta sekä tämän jälkeen annetusta BSA-ratkaisusta ilmenevä pyrkimys antaa selkeä sisältö kirjallisten teosten EU-oikeudelliselle omaperäisyyden vaatimukselle. Tuomioistuimen mukaan kirjallisessa teoksessa tekijän luovuus voi ilmetä lukijalle omaperäisellä tavalla sanojen valitsemisen, järjestämisen ja yhdistämisen kautta. Tällöin lopputulos muodostaa henkisen luomuksen.²⁹⁷ Tuomioistuimen tavoitteena lienee ollut asettaa tämä omaperäisyyden vaatimus koskettamaan kaikkia kirjallisia teoksia, joihin Infosoc-direktiiviä sovelletaan. EU-

---

²⁹⁴ SABIP 2010, s. 14.

²⁹⁵ Karnell NIR 1998, s. 166.

²⁹⁶ Visser 2009, s. 2.

²⁹⁷ Infopaq-ratkaisu, 45 ja 47 kohta.

oikeuden etusijaperiaatteen myötä tulee tämä ottaa huomioon kansallisen tason lainsoveltamisessa.

Jotta tavoite yhtenäistää teossuojan edellytyksiä tosiasiaassa toteutuisi, tulee jäsenvaltioiden ja EU:n välillä vallita toimiva yhteistyö. EU-tuomioistuimen julkisasiamies onkin aikanaan todennut, että ennakkoratkaisumenettelyn ”[...] must lead to a real and fruitful collaboration between the municipal courts and the Court of Justice of the Communities with mutual regard for their respective jurisdiction.”²⁹⁸ Keskeistä on, että kansallisella tasolla aidosti pyritään tulkitsemaan henkisen luomistyön vaatimusta ottaen huomioon Infosoc-direktiivin tavoitteet suojan korkeasta tasosta sekä suojan edellytysten yhtenäistämisestä.

Vaikeuksia tulee kuitenkin tuottamaan se, että EU-oikeutta tulkitaan aina jossain määrin lukijan kansallisten oikeudellisten silmälasien läpi²⁹⁹. Ennen kaikkea tämä korostuu teossuojan yhtenäistämisen kaltaisella poliittisestikin vaikealla kysymyksellä³⁰⁰. Ensinnäkin jäsenvaltioiden lähestymistavat tekijänoikeuden suojaan ovat erilaiset. Siinä missä esimerkiksi Pohjoismaissa suojataan selkeästi luovuutta, on Iso-Britanniassa myös investointien suojalla keskeinen merkitys. Lisäksi Pohjoismaissa vahva moraalisten oikeuksien suojaus, ei ole kovinkaan merkittävässä asemassa Iso-Britanniassa. Omaperäisyyden käsitteen laajuus vaikuttaa väistämättä myös tulkintaan suojan laajuudesta. Lopulta myös puutteelliset säännöt sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa vaikuttavat kansallisen tuomioistuimen tulkintaan omaperäisyyden käsitteestä³⁰¹. Näin ollen omaperäisyys (*originality*) saattaa näyttäytyä kansallisessa oikeustodellisuudessa edelleen vakiintuneen kansallisen sisältönsä mukaisena. Karnellin ennustus pelkästään tuomioistuinten kielen muuttumisesta voikin osoittautua oikeaksi.

Infosoc-direktiivi on hyvin ongelmallinen teossuojan yhtenäistämisen osalta, sillä direktiivissä ei eksplisiittisesti ilmaista suojan edellytyksiä. Niin ikään on huomattava, että direktiivi itsessään ei pyri tekijänoikeuden kokonaisharmonisointiin. Direktiivissä ei esimerkiksi säädellä lainkaan moraalista oikeuksista. EU-tuomioistuimen tulkinta kirjallisten teosten suojan edellytyksistä Infopaq-ratkaisussa saatettiinkin kokea eräänlaisena Wilhelmssonin

---

²⁹⁸ Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa 13/61, 27.2.1962, s. 56.

²⁹⁹ Wilhelmsson 1997, s. 369.

³⁰⁰ Oikeuskirjallisuudessa on nimenomaan katsottu poliittisen yksimielisyyden puuttumisen olevan syynä sille, ettei teossuojan edellytyksiä ole aiemmin harmonisoitu. Ks. Echoud ym. 2009, s. 31. Ks. myös Axhamn NIR 2010, s. 345.

³⁰¹ Echoud ym. 2009, s. 42.

vieteriukkoteorian mukaisena ilmiönä³⁰². Esimerkiksi Pohjoismaiden ja Iso-Britannian kansallisissa Infosoc-direktiivin implementointiasiakirjoissa ei missään tarkemmin määritellyä direktiivin sisältämiä teossuojan edellytyksiä. Voidaan jopa väittää, että EU-tuomioistuin on siirtynyt laintulkinnasta kohti lainsäätämistä³⁰³.

Ongelmallista on nimenomaan kansallisten oikeuskulttuurien jättäminen huomiotta. EU:n teoskynnyksen yhtenäistämisen selvänä pyrkimyksenä on taloudellisista näkökohdista lähtien tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa. Tämä ilmenee jo Infosoc-direktiivin johdanto-osan 4 kohdasta, jonka mukaan tekijänoikeuden yhtenäistäminen ”[...] edistää [...] merkittäviä investointeja luovuuteen ja innovaatioon, mukaan lukien verkostoinfrastruktuuriin, mikä puolestaan johtaa Euroopan teollisuuden kasvuun ja kilpailukyvyn parantumiseen [...]”. Näin ollen EU-oikeudellisen tekijänoikeuden justifikaationa nähdään ennen muuta taloudellisten intressien tukeminen.

Toki Infosoc-direktiivin 9 kohdassa korostetaan myös tekijänoikeuden yhtenäistämistä ottaen huomioon yleisemmin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden ja suuren yleisön intressit. Joka tapauksessa yhtenäistämiseen pyritään sisämarkkinoiden tehostamisen avulla. Markkinat puolestaan ovat sosiaalinen konstruktio.³⁰⁴ Tällöin on syytä kiinnittää enemmän huomiota sosiaalisiin Aspekteihin, vaikka tavoitteena olisikin sisämarkkinoiden tehostaminen.

EU-oikeuden tasolla tulisi siis kiinnittää enemmän huomiota kansallisen tason vaikutuksiin. Sekä Infosoc-direktiivissä että myös EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisussa jätetään vaille huomiota omaperäisyyden käsitteen yhtenäistämisestä koituvat kansalliset vaikutukset. Omaperäisyyden käsite on sisällöltään voimakkaasti kansallisen oikeuskulttuurin muokkaama. Käsitteen muuttaminen EU-tuomioistuimesta käsin ilman selkeää ja läpinäkyvää säädösinstrumenttia onkin hyvin vaarallista. Tällöin ajaudutaan väistämättä konfliktiin kansallisen lainsäädännön ja laajemmin oikeuskulttuurin kanssa. EU-oikeuden ja EU-tuomioistuimen ratkaisujen tarkoitusperät, tavoitteet ja tulkintaperiaatteet on kyettävä

---

³⁰² Wilhelmssonin vieteriukkoteorian mukaan EU-oikeus voi tulla kansallisella tasolla sovellettavaksi yllättäen eli ponnahtaa esiin kuin vieteriukko. Ks. Wilhelmsson 1997, s. 359.

³⁰³ Vouden 2010, s. 197.

³⁰⁴ Ibid., s. 204.

ymmärtämään ja hyväksymään kansallisella tasolla³⁰⁵. Vasta tällöin voidaan saavuttaa laajemmin EU-oikeuden tehokas harmonisointi.

Euroopan komissio onkin ryhtynyt tarkastelemaan Infosoc-direktiiviin mahdollisesti tehtäviä muutoksia. Komissio on asettanut tavoitteeksi sääntelykehityksen, jolla varmistetaan tekijänoikeuksien tehokas suojaus. Tähän pyritään joko luomalla täysin uusi EU:n tekijänoikeuslaki tai vaihtoehtoisesti päivittämällä Infosoc-direktiiviä.³⁰⁶ Euroopan komission on tarkoitus ilmoittaa muutostarpeista vuonna 2012. Nähtäväksi jää tullaanko tekijän henkinen luomistyö kirjoittamaan ainakin kirjallisen teoksen teossuojan edellytyksenä säädöstekstissä esiin. Mikäli näin toimittaisiin, vahvistettaisiin entisestään EU-tuomioistuimen asemaa sekundäärinormiston tulkitsijana ja korostettaisiin osaltaan EU-oikeudellisiin säädöksiin kätkeytyvien tavoitteiden keskeistä merkitystä.

---

³⁰⁵ Ks. myös *ibid.*, s. 210.

³⁰⁶ COM(2011) 287 final, s. 9-11.

5 Lopuksi

Tutkielmassa on tarkasteltu kirjallisen teoksen tekijänoikeussuojan edellytyksiä sekä Pohjoismaiden että Iso-Britannian tekijänoikeuslainsäädännön kannalta. Tarkastelun keskiössä on ollut omaperäisyyden käsite ja sen sisällölliset vaatimukset kansallisen oikeuden nojalla. Tämän hahmottamisen kautta on pyritty vastaamaan itse tutkimuskysymykseen eli EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen sisältöön ja sen kansallisiin vaikutuksiin.

Tutkielmassa en ensinnäkin tuotu esiin kansainväliset sääntelyinstrumentit, jotka sitovat kansallisella tasolla. Keskeistä on ollut havaita, että kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa ja näistä säädöshierarkiassa ylimpänä olevassa Bernin yleissopimuksessa on asetettu ainoastaan vähimmäisvaatimukset kirjallisen teoksen kansalliselle tekijänoikeussuojalle. Bernin yleissopimus edellyttää, että teos on tekijänsä henkinen luomus. Muutoin yleissopimukseen sitoutuneet sopimusvaltiot voivat vapaasti asettaa tiukempia edellytyksiä suojalle.

Lisäksi tässä yhteydessä on tarkasteltu EU:n pyrkimystä harmonisoida jäsenvaltioiden tekijänoikeutta. Teossuojan edellytysten osalta harmonisointi on toteutettu tietokoneohjelmien, tietokantojen sekä valokuvien osalta tietokoneohjelma-, tietokanta- sekä suoja-aikadirektiiveissä. Kyseisissä direktiiveissä tekijänoikeussuojaan edellytettävä omaperäisyys ilmenee vaatimuksena tekijän henkisestä luomistyöstä. Tässä yhteydessä on myös esitelty Infosoc-direktiivi, joka lähtökohtaisesti koskee kaikkia kirjallisia teoksia. Direktiivissä ei suoraan ole ilmaistu kirjallisilta teoksilta edellytettävää omaperäisyyttä. Näin Pohjoismaissa ja Iso-Britanniassa ei vielä direktiivin implementoinnin yhteydessä kiinnitetty erityisempää huomiota teossuojan edellytyksiin.

Kansainvälisen ja EU-oikeudellisen sääntelykehyksen hahmottamisen jälkeen on keskitytty sekä Pohjoismaiden että Iso-Britannian kansallisen lainsäädännön kirjallisiin teoksiin kohdistamiin suojan vaatimuksiin. Tällöin on tuotu esiin Pohjoismaiden teossuojan käsittelyn yhteydessä vaatimus itsenäisyydestä ja omaperäisyydestä. Käytännössä tämä edellyttää luovuutta. Luovuuden edellyttäminen asettaa kuitenkin erityisiä haasteita suojan arvioinnille. Vaatimus siitä, ettei kukaan muu olisi voinut päätyä samanlaiseen kirjalliseen ilmaisuun, on katsottu puutteelliseksi. Tekijänoikeussuojan myöntämisen osalta huomio tulisi

kiinnittää enemmän teoksen luomisprosessiin ja siinä ilmeneviin valintoihin, joiden kautta tekijä voi ilmaista luovuuttaan. Tällöin teossuoja olisi helpommin arvioitavissa ja perusteltavissa. Myös oikeuskäytäntö näyttäisi tukevan vaatimusta luovuuden ilmentymisestä itse teoksen luomisprosessissa.

Iso-Britannian teossuojan käsittelyn yhteydessä on puolestaan tuotu esiin se, että luovan ilmaisun ohella tekijänoikeussuojaa voidaan antaa myös puhtaan rutiininomaisen työskentelyn kautta syntyneille tuotoksille. Eroavuus pohjoismaiseen tekijänoikeuteen on tässä kohdin merkittävä. Toisaalta tällöin on tuotu esiin, että jonkinasteista tavanomaisuudesta poikkeavaa muutosta itse asiassa edellytetään myös isobritannialaisessa tekijänoikeudessa. Näin ollen liiallista painoa ei tulekaan antaa yksittäisille sanoille, vaan huomio on kiinnitettävä itse lopputulokseen. Iso-Britanniassa saatetaankin siis edellyttää eräänlaista luovaa työtä ilmaisevaa yksilöllisyyttä teoksessa. Erityisen ongelmalliseksi on kuitenkin havaittu suojan riippuvuus teoksen moraalisesta sisällöstä. Kysymys on tällä hetkellä jokseenkin epäselvä. Mikäli kuitenkin kirjalliselta teokselta edellytetään edes jonkinasteista moraalista vähimmäissisältöä, on kyse selkeästi Bernin yleissopimuksen vastaisesta oikeussäännöstä.

Kansallisten teossuojan edellytysten tarkastelun jälkeen on analysoitu EU-oikeuden kirjallisiin teoksiin kohdistamia vaatimuksia. Keskiössä on tällöin ollut EU-tuomioistuimen Infopaq-ratkaisu, jossa katsottiin, että uutisartikkelin on oltava omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä henkinen luomus. Vaatimuksen katsottiin kohdistuvan kaikkiin kirjallisiin teoksiin, sillä ratkaisussa sovellettiin Infosoc-direktiivin 2 artiklan a kohtaa, joka säätelee kappaleen valmistamista koskevaa oikeutta. Kappaleen valmistus on keskeisimpiä tekijänoikeuteen kuuluvia taloudellisia oikeuksia. Ennen tällaisen oikeuden olemassaoloa on esikysymyksenä ratkaistava, onko teos ylipäätään suojattu tekijänoikeudella. Direktiivi siis edellyttää tältä osin teossuojan saantiedellytysten määrittelemistä. Lisäksi huomioon on otettava Infosoc-direktiivin pyrkimys yhtenäistää jäsenvaltioiden tekijänoikeutta perustamalla tämä suojan korkeaan tasoon. Tekijänoikeussuojan saantiedellytykset puolestaan ovat suoraan yhteydessä tekijänoikeussuojan laajuuteen. Näin ollen jo Infosoc-direktiivin tavoitteidenkin mukaista on tulkita teossuojan saantiedellytyksiä yhtenäisesti EU:ssa.

Sisällöltään EU-oikeudellisen omaperäisyyden vaatimuksen katsottiin edellyttävän ilmaisun yksilöllisyyttä, jonka tulee ilmetä lukijalle. Tämä johtaa käytännössä omaperäisyyden käsitteen dynaamisuuteen, mikä puolestaan mahdollistaa eritasoisen yksilöllisyyden vaati-

misen teoksilta. Tällöin esimerkiksi vältetään siltä, että tekijänoikeussuojaa annettaisiin teoksille, joiden luomiseen tekijä ei ole kyennyt välittämään riittävää yksilöllisyyttä lainsäädännöllisistä tai teknillis-funktionaalisista rajoituksista johtuen.

Tutkielmassa on katsottu, että EU-oikeudellinen omaperäisyyden vaatimus edellyttää huomion kohdistamista myös lukijan ja teoksen väliseen suhteeseen. Olennaista on se kokemus, jonka lukija kokee. Tämän johdosta saattaakin perinteiseen pohjoismaalaiseen teoskynnykseen kohdistua muutospaineita. Tälle nimittäin on ominaista subjektiivisen uutuuden vaatimuksen kautta kiinnittää huomio tekijän ja teoksen väliseen suhteeseen. Samoin on tulkittu, että myös Iso-Britannian tekijänoikeuden omaperäisyyden käsitteeseen kohdistuisi muutospaineita. Puhtaan rutiininomaisen työskentelyn kautta syntyneitä teoksia ei tulisi enää suojata. Court of Appealin Meltwater-ratkaisu on kuitenkin osoitus siitä, miten vaikeaa teossuojan edellytysten yhtenäistäminen EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisun perusteella on. Ratkaisussa pidettiin tiukasti kiinni perinteisestä isobritannialaisesta omaperäisyyden käsitteestä ja sen katsottiin vastaavan EU-oikeudellista vaatimusta teossuojasta. Tosin tuomioistuin otti huomioon teoksen luomisproessin, joka kiinnitti huomion tekijän toimintaan teoksen luonnissa. Tämän on katsottu lähentävän isobritannialaista ja EU-oikeudellista omaperäisyyden käsitettä.

Liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä kansallisista vaikutuksista ei voida kuitenkaan tehdä. Mikäli EU:n tasolla pyritään omaperäisyyden vaatimuksen harmonisointiin, tulisi tämä tuoda selkeästi esiin sekundäärilainsäädännössä. Lissabonin sopimuksen myötä toimivaltuuksienkin tulisi olla selkeät. SEUT 118 artikla antaa nimittäin mahdollisuuden säätää toimenpiteistä, joilla tekijänoikeuksien suojan yhdenmukaisuus varmistetaan. Toisaalta edelleenkin on mahdollista väittää, että teossuojan edellytysten harmonisointi merkitsee SEUT 345 artiklassa kiellettyä puuttumista jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin. Joka tapauksessa mikäli lainsäädännöllisiä muutoksia olemassa olevaan Infosoc-direktiiviin ei tehdä eikä myöskään uudenlaista tekijänoikeuden harmonisointia koskevaa direktiiviä tai muuta lainsäädäntöinstrumenttia saada aikaiseksi, pysyy tilanne omaperäisyyden vaatimuksen sisällön suhteen jokseenkin avoimena. Tällöin kansallisella tasolla säilyy mahdollisuus tulkita EU-tuomioistuimen näkemystä omaperäisyydestä oman kansallisen oikeuden näkökulmasta ottamatta huomioon yleisempää EU-oikeudellista tavoitetta tekijänoikeussuojan yhtenäistämisestä.